

KONGL. MAJ:TS
ÖFVERSTÅTHÅLLARES
UTI
STOCKHOLMS STAD
TILL
KONGL. MAJ:T
I UNDERDÅNIGHET AFGIFNE
FEMÅRS-BERÄTTELSE,
FÖR ÅREN 1833, 1834, 1835, 1836 OCH 1837.

1976 - 12 - 14

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS J. A. WALLDÉN,
1840.

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaftenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Öfverståthållares uti Stockholms stad till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifne femårs-berättelse, För Åren 1833, 1834, 1835, 1836 och 1837.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2010.

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

KONGL. MAJ:TS
ÖFVERSTÅTHÅLLARES
UTI
STOCKHOLMS STAD
TILL
KONGL. MAJ:T
I UNDERDÅNIGHET AFGIFNE
FEMÅRS-BERÄTTELSE,
FÖR ÅREN 1833, 1834, 1835, 1836 OCH 1837.

1976 - 12 - 14

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS J. A. WALLDÉN,
1840.

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
1:o Om Stadens allmänna beskaffenhet.....	3.
2:o Invånare.....	5.
Folkmängd.....	5.
Födde.....	6.
Döde.....	6.
Folkets lynne, bildning, sedlighet, konst- och näringshåg samt välmåga.....	7.
Af Poliskammarens Arbets-förteckningar upplyses, att för fylleri blifvit derstädes till böter fällde.....	7.
3:o Näringar.....	8.
Grosshandels-Societetens i Stockholm Ledamöter	10.
Af öfrige, dels under Handels-Collegium, del under Politie-, Embets- och Byggnings- Collegium lydande , Handels-Societeter och Handtverks-Embeten här i Staden.....	10-39.
Utgörande tillverkningarnes sålunda uppgifna värden tillsammans.....	39.
Hvarjemte Hall- och Manufaktur-Rätten uppgifvit, att de vid nedannämnde Fabriker här i Staden afstämplade tillverkningar, till stycken och alnar.....	39.
Idkare af serskildte Näringsyrken, ej hörande till någondera af Borgerskapets Classer.....	40.
Handel och Sjöfart.....	41.
Minuthandels-Classerne.....	45.
Handtverks-Embeten och till Handtverks- Classerne räknade Societeter af Stockholms Borgerskap.....	48.
Fabriks- och Manufactur-Classer	53.

4:o Politie.....	58.
Allmänna anstalter till sedlighetens och ordningens bibehållande.....	58.
Polis-betjeningen.....	58.
Militaire-Compagnie.....	61.
Brandvaks-Compagniet.....	61.
Brandsläcknings-anstalterne.....	63.
Räddnings-Corps.....	64.
Gatorne.....	65.
Gatornes upplysning.....	65.
Reservoirernes förflyttning.....	67.
Renhållningen.....	67.
Allmänna Fängelser.....	67.
Kronohäktets å Smedjegården utvidgande och förbättrade inredning.....	72.
Uppfostrings-, Undervisnings-, Fattigförsörj- nings-, Vålgörenhets-, Sjukvårds- och Arbets- Inrättningar.....	73.
A) Läro-Verk och Skolor, lydande under Directionen för Stadens Undervisnings-Verk.....	73.
B) Skolor, ställda under inseende, dels af Stadens Consistorium eller Hof- Consistorium, dels af serskilda Directioner och Styrelser.....	76.
C) Fattigvårds- och Pensions-Anstalter samt andra Barmhertighets- Inrättningar.....	86.
5:o Stadens Inkomster och Utgifter samt kostnad för	
Stadens Styrelse.....	97.
Stockholms Stads Allmänna Tolag.....	97.
Stadens, af Drätsel-Commissionen förvaltade Cassas Inkomster och Utgifter.....	98-100.
Finska Tolagsmedlen.....	101.
Stads-Cassans Skuld.....	106.
Ombyggnad af Canalen och Slussarne emellan Södermalm och Staden.....	108.
Allmän reglering af Aflöningsstaten för Stadens Embets- och Tjenstemän.....	110.

Allmän Inkomst- och Utgiftsstat för Stadens	
Drätsel-verk.....	110.
Bemedlings-Commissionen.....	113.
Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fonden.....	114.
Brandvakts-Cassæ-administrationen.....	118.
Stockholms Stads Inqvarterings-Inrättning.....	120.
Anslag af Statsmedel till löner m. m. för Öfver- Ståthållare-Embetet.....	123.
Beskrivning av bifogad tabell.....	123-127.

Tabellbilaga

Tabell, tillhörande Öfverståthållare-Embetets berättelse om Stockholms Stads tillstånd i ekonomiskt och statistiskt afseende under åren 1833-1837

Stormäktigste, Allernädigste Konung!

Enär Öfver-Ståthållare-Embete, genom Eders Kongl. Maj:ts Nädiga skrifvelse den 4 Maj 1827, har sig ålagdt, att hvar femte år till Eders Kongl. Maj:it inkomma med underdånig Berättelse om Hufvudstaden Stockholms tillstånd i ekonomiskt och statistiskt afseende, och Öfver-Ståthållare-Embets sednaste underdåniga Berättelse i ämnet, af den 30 December 1833, sträckte sig till 1832 års slut; får Öfver-Ståthållare-Embete, sedan nödige uppgifter och utlåtanden ifrån vederbörande blifvit infordrade och erhållits, i underdånighet afgifva en sådan Berättelse för de nästföljande fem åren, eller ifrån och med 1833 till och med 1837, uppställd i den ordning och under de rubriker Eders Kongl. Maj:it, medelst utfärdade formulärer, i Näder anbefallt till noggrant iakttagande.

1:o *Om Stadens allmänna beskaffenhet.*

I denna del åberopas underdånigst hvad Öfver-Ståthållare-Embets förut afgifne Femårs-Berättelser innehålla; hvarvid Öfver-Ståthållare-Embete, angående inträffade förändringar under ifrågavarande fem år, här endast har att tillägga följande.

Äfven under denna tid har Hufvudstaden alltmer vunnit ett vackrare utseende och i allmänhet ett förbättradt skick. Bland härtill bidragande byggnader och arbeten, som för allmän räkning blifvit verkställda, må anföras: en af Stats-verket bekostad Quai-byggnad af huggen gråsten, med derå uppförde tvänne stenhus framför Kongl. Myntets Norra façade; fortsättning, på Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fondens samt Stads-Cassans bekostnad, af Quai-anläggningen vid Blasieholms-hamnen och Appareillen vid Köpmanstorget och Österlånggatan; utvidgning af stora Glasbruksgatan

och af uppfarten dertill, hvilket arbete bekostats dels af Stadens Drätselverk, dels af Brandförsäkrings-Contoret; en genom Drätsel-Commissionens försorg anlagd ny farbana ifrån Kongl. Slottet, utåt Skeppsbron, till Södra Slagtarehuset, å hvilken ej finnes mera än en enda, tvärtöfver densamma löpande rännsten, hvaremot vattnet ledes längs efter farbanan, och genom trummor derunder vidare till sjön; samt den fortsatta upprensningen af Clara sjö, hvartill ansenliga summor ifrån Stads-Cassan utgått. Serskildt förtjena ock att nämnas den af Trädgårds-Föreningen företagna vackra anläggning af en Trädgård med Pavilloner, å Allmänna Barnhusets Trädgårds-tomt, samt den byggnad, som till Hôtel-Garni af enskilde personer uppföres vid Brunkebergs Torg, och hvilken blifver en af de största och prydligaste i Hufvudstaden, likasom den i anseende till ändamålet är en af de mest behöfliga och nyttiga. För öfrigt hafva i enskildes egendomar, enligt Politie-, Embets- och Byggnings-Collegii Tillstånds-Resolutioner, 170 nya hus blifvit uppförde och 185 byggnader undergått större reparationer, hvarjemte många andra blifvit till det yttre reparerade och flera förfallna trädhus nedrifna. De flesta af nyssberörde nybyggnader gifva likväl ytterligare anledning till den jemväl i Öfver-Ståthållare-Embetets sista Femårs-Berättelse framställda anmärkning om bristande smak och prydlighet i de inom Hufvudstaden i sednare tider uppförde byggnader, och ådagalägga än vidare behovet af de föreskrifter till beredande af en vackrare architecture, som influtit i Öfver-Ståthållare-Embetets till Eders Kongl. Maj:t ingifna underdåniga Förslag till ny Byggnads-Ordning för Hufvudstaden, hvilket förslag nu berör på Magistratens samt Politie-, Embets- och Byggnings-Collegii underdåniga utlåtande.

Hvad dessutom i Hufvudstaden blifvit åtgjordt till gatornas, gatulyssningens, renhållningens och sundhetens förbättrande, om behöfligheten hvaraf yttranden under denna rubrik förekomma i sednaste Femårs-Berättelsen, skall i underdånighet anföras längre fram, uti Afdelningen om Stadens *Politie*.

Det torde icke vara olämpligt att på detta ställe nämna, att Stadens Ingenieur är sysselsatt med upprättande af en ny charta öfver Stockholm med sina tillhörigheter, för hvilket ändamål nya mätningar anställas; och blifver denna charta författad i en scala af 100 alnar på en decimal-tum, på det att ej allenast kvarter och gatu-nummern må kunna utsättas, utan äfven gränssorna omkring hvarje tomt, med 1810 års nummer, jemte adress-nummern, derå utmärkas.

2:0 *Invånare.*

Enligt Mantals-Förteckningarne har Hufvudstadens *Folkmängd* utgjort:

År 1833.	Mantalsskrifne:	Mankön	23,736.	
		Qvinkön	32,276.	56,012.
	Mantalsfrie:	Mankön	14,087.	
		Qvinkön	14,143.	28,230.
				81,242.
” 1834.	Mantalsskrifne:	Mankön	23,969.	
		Qvinkön	32,653.	56,622.
	Mantalsfrie:	Mankön	13,883.	
		Qvinkön	11,227.	25,110.
				81,732.
” 1835.	Mantalsskrifne:	Mankön	23,330.	
		Qvinkön	31,806.	55,136.
	Mantalsfrie, Mankön		13,270.	
		Qvinkön	10,829.	24,099.
				79,235.
” 1836.	Mantalsskrifne:	Mankön	24,944.	
		Qvinkön	32,339.	57,283.
	Mantalsfrie:	Mankön	13,909.	
		Qvinkön	11,463.	25,372.
				82,655.
” 1837.	Mantalsskrifne:	Mankön	24,844.	
		Qvinkön	33,140.	57,984.
	Mantalsfrie:	Mankön	13,955.	
		Qvinkön	11,178.	25,133.
				83,117.

under hvilka antal de vid Stockholms Sjömanshus mantalsskrifne Sjömän äro inbegripne.

Angående antalet af födde och döde i Hufvudstaden under meranämnde Fem år, utvisar ett utdrag af Tabellverket följande förhållande:

F ö d d e:

År 1833:	af Mankön 1,400,	af Qvinkön 1,400.	Summa 2,800,	hvaraf oäkta 1,091.
” 1834:	” 1,397,	” 1,304.	” 2,701,	” 1,196.
” 1835:	” 1,405,	” 1,308.	” 2,713,	” 1,156.
” 1836:	” 1,447,	” 1,344.	” 2,791,	” 1,173.
” 1837:	” 1,297.	” 1,224.	” 2,521,	” 987.
Summa	” 6,946.	” 6,580.	” 13,526.	” 5,603.

D ö d e:

År 1833:	af Mankön 1,681,	af Qvinkön 1,399.	Summa 3,080.	{ Flere döde än födde }	280.
” 1834:	” 3,603,	” 3,374.	” 6,977.	”	4,276.
” 1835:	” 1,459,	” 1,244.	” 2,703.	{ Flere födde än döde }	10.
” 1836:	” 1,974,	” 1,522.	” 3,496.	{ Flere döde än födde }	705.
” 1837:	” 2,105,	” 1,728.	” 3,833.	”	1,312.
Summa	” 10,822.	” 9,267.	” 20,089.	{ Flere döde än födde }	6,563.

Folkmängden, som år 1852, enligt Mantals-förteckningarne, var 81,486, har således under de derefter framflutne fem åren, då den år 1837 utgjort 83,117, ökat sig med 1,631, oansedt antalet af döde utöfver det af födde under samma tid uppgått till det betydliga af 6,563, hvilken sednare disproportion till en betydlig del föranledts af cholera-farsoten år 1834, i hvilken sjukdom, af 7,889 insjuknade personer, 3,278 afledo. Berörde tillökning i Stadens folkmännumner synes egentligen härröra af folks inflyttning från Landsorterne; och inhämtas af Kongl. Tabell-Commissionens till Eders Kongl. Maj:t den 3 April 1838 afgifna underdåniga Berättelse angående Nativitetens och Mortalitetens förhållande samt Folkmängden i Riket åren 1831 till och med 1835 m. m., att, under dessa år, de till Städerna från Landsbygden inflyttade, emot dit utflyttade, ägt en öfvervigt af 11,057 af mankön och 7,307 af qvinkön, eller tillsammans 18,364, hvaraf på Stockholms Stad sig belupit 5,055 af mankön och 3,107 af qvinkön, eller tillhoppa 8,162 personer.

Hvad beträffar *Folkets lynne, bildning, sedlighet, konst- och näringshdg* samt *välndga*; så har uti Öfver-Ståthållare-Embetsedsnaste Femårs-Berättelse lemnats det allmänna yttrande, att Hufvudstadens innevånare, fortfarande, utmärka sig för trohet och tillgifvenhet till Konung och Fosterland, laglydnad, välgörenhet, konst- och näringsflit, samt ett lugnt och sansadt omdöme, hvilket, om det än för ett ögonblick skulle kunna hänföras, dock icke på det hela kunde missledas till tänkesätt, som voro stridande emot det sanna och rätta. Till ett annat atlåtande för den tid som är föremål för nu afgifvande Berättelse, saknar Öfver-Ståthållare-Embetet anledning, äfvensom Öfver-Ståthållare-Embetet anser det vara obestriddigt, att folkets upplysning och bildning ytterligare under denna tidrymd gjort framsteg, i följd af tidens kraf samt de många bildnings- och undervisningsanstalterne härstädes; och ehuru allmänna välmågan visserligen icke ökats, utan snarare, att döma af de längre fram i denna Berättelse förekommande upplysningar om näringarnes tillstånd, synes bland en del Närings-classer vara minskad, torde den dock på det hela icke kunna anses hafva i någon betydligare mån aftagit.

Från dessa allmänna omdömen bör likväl äfven nu, likasom i de föregående Femårs-Berättelserna, undantag göras i afseende på den lägsta folkclassen, bland hvilken sjelfsväld, lättja, sedeförderf, fattigdom och tiggeri fortfarande att tilltaga, hvilket hufvudsakligen torde vara en följd af bränvinnets omåttliga bruk. Af Poliskammarens Arbets-förteckningar upplyses, att för fylleri blifvit derstädes till böter fälde:

		År 1833.	År 1834.	År 1835.	År 1836.	År 1837.
För	1:sta gången	989	743	480	434	553
—	2:dra —	129	113	89	73	142
—	3:dje —	43	35	40	31	51
—	4:de —	31	19	18	18	27
—	5:te —	8	12	8	10	12
—	6:te —	5	3	7	3	12
—	7:de —	2	5	—	4	5
—	8:de —	—	2	—	1	4
—	9:de —	2	2	1	—	—
—	10:de —	—	1	1	—	—
—	11:te —	3	—	1	1	—
—	12:te —	—	1	1	—	—

	År 1833.	År 1834.	År 1835.	År 1836.	År 1837.
— 13:de —	1	—	—	2	—
— 15:de —	1	—	—	1	—
Summa	1,214	936	646	578	806

Dessutom hafva en myckenhet andra mindre förbrytelser, såsom slagsmål och öfvertiädelsor af Polis-Författningarne, blifvit uti Poliskammarens afdomde; och de gröfre brottmålen, som derifrån hänskjutits till Domstolarnes handläggning, hafva utgjort:

År 1833, 699, hvaribland mord, dråp, slag å Föräldrar, bedrägerier och förfalskningar	44	saamt stölder och snatterier . . .	525
„ 1834, 595	50		428
„ 1835, 657	52		508
„ 1836, 783	42		621
„ 1837, 976	77		575

Häraf synes, att brottens antal under ifrågavarande quinquennium varit större, än under det föregående; hvartill anledningen i synnerhet torde igenfinnas deruti, att en mängd vanartade personer blifvit från Corrections-Inrättningarne utlemnade i tjänst inom Hufvudstaden eller i dess gränskap, och sålunda kommit i tillfälle att dels sjelfve å nyo föröfva brott, dels der-till förleda andra.

Beträffande *tillgången på arbetare och dagsverksprisernes belopp*, är någon hufvudsaklig förändring icke att anmärka uti de år 1833 uppgifne förhållanden.

3:o Näringar.

De härvid enligt formuläerne förekommande frågor äro:

a) *På hvilka Näringsfång Hufvudstadens bestånd synnerligast grundas, om naturen af dess handel, tillförsel af landets öfverskottsproducter, afsättningsorter och kommunikation med desamma.*

Till det härom i de förra Femårs-Berättelserne anförda, har Öfver-Ståthållare-Embetet icke annat tillägg att göra, än att, då i den sednaste af desse Berättelser redan är nämnt, dels att, till trafikens utvidgande och liflighet emellan Hufvudstaden och Landsorterne, under de sednare åren, märkeligen bidragit, jemte Kanal-anläggningar, tillkomsten af flere ångfartyg, som år 1833 till ett antal af tolf, på bestämda dagar i hvarje vecka afgingo

afgingo emellan Stockholm och ej blott de fleste städer vid Mälaren, utan äfven åtskillige aflägsnare orter, såsom Gelle, Nyköping, Westervik och isynnerhet Norrköping, hvarigenom communicationen och varutransporten blifvit serdeles lätta och skyndsamma, dels att den af enskilde personer verkställdes inrättning af Diligencer emellan Hufvudstaden och flere delar af Riket jemväl verkat till communicationens lättande, Öfver-Ståthållare-Embetet anser det äfven nu böra i enahanda afseende omförmälas: att antalet af ångfartyg, för begagnande, efter bestämda reseturer, emellan Stockholm och inrikes orter, hade vid 1837 års slut uppgått till 24 och sedermera ytterligare förökats: att berörde, af ångfartyg besökta inrikes orter hufvudsakligen varit städerna vid Mälaren, Linköping, Norrköping, Götha Kanal-liniens Stationer, Götheborg, Örebro, Nyköping, Jönköping, Westervik, Gottlånd, samt åtskillige Städer och Hamnar i Gelleborgs, Wester-Norrlands, Westerbottens och Norrbottens Län: att för communicationen emellan Stockholm samt Åbo, Reval och Petersburg, med flere Finska och Ryska hamnar, sednast begagnats 3:ne, samt emellan Stockholm och Lübeck 2:ne ångfartyg, som afgått på bestämda tider: samt att Diligence-Inrättningen befordrats genom understöd och anslag ifrån Stats-Verket; och hafva desse tillökte och förbättrade communications-anstalter för Hufvudstaden, likasom för Landsorterne, medfört mångfaldig vinst och nytta, samt troligen äfven i betydlig mån verkat till det förhållande, att tillförseln ifrån inrikes orter af victualier och andra förnödenheter för Hufvudstaden alltmer tilltagit, så att, ehuru importen af sådane varor ifrån Finland minskats, tillgången på alla nödvändighets-artiklar i Hufvudstaden fullt motsvarat behovet, och, på det hela, någon stegring i priserna icke uppkommit.

b) *Huruvida under de år hvilka denna Berättelse omfattar, Hufvudstadens Handel och Näringar stigit eller fallit, samt hvilka gynnande eller ofördelaktiga conjuncturer förorsakat någotdera af dessa förhållanden.*

I likhet med hvad uti sista Femårs-Berättelsen ägt rum, får Öfver-Ståthållare-Embetet här i underdånighet anföra det hufvudsakligaste af de i detta ämne, ifrån ej mindre härvarande Handels-Societeter, Handtverks-Embeten samt Fabriks- och Manufactur-Societeter, än Borgerskapets Äldste, Hall- och Manufactur-Rätten, Tull-Verket, Magistraten, med flere, på begäran meddelade uppgifter och utlåtanden.

Grosshandels-Societetens i Stockholm Ledamöter hafva åren 1833—1837 utgjort; per medium, 186; och burskap å Grosshandel har

År 1833	vunnits af	7	samt blifvit uppsagdt af	7
” 1834	”	10	”	2
” 1835	”	9	”	3
” 1836	”	13	”	6
” 1837	”	10	”	6
Tillsammans 49.				24.

Af *öfrige*, dels under Handels-Collegium, dels under Politie- Embets- och Byggnings-Collegium lydande, *Handels-Societeter* och *Handtverks-Embeten* här i Staden, hafva funnits:

Siden- och Klädes-Kramhandlare:

År 1833	—	26	Ledamöter, med	11	Handels-Betjenter och	23	Handels-Lärlingar.
” 1834	—	29	”	12	”	28	”
” 1835	—	29	”	12	”	28	”
” 1836	—	30	”	12	”	29	”
” 1837	—	34	”	16	”	27	”

Diversehandlare:

Antalet af Burskapsägande å denna rörelse är uppgifvet till 39; äfvensom anmäldt blifvit, att Betjenter och Lärlingar utgjort, meränämnde fem år, ett antal af 20 å 26.

Spannmåls-, Minut- och Victualie-Handlare:

År 1833	—	115	Ledamöter, med	183	Handelsbetjenter och	Lärlingar.
” 1834	—	114	”	179	”	”
” 1835	—	118	”	175	”	”
” 1836	—	115	”	180	”	”
” 1837	—	111	”	117	”	”

Läderhandlare:

År 1833	—	21	Ledamöter, af hvilka 2 varit utan rörelse, 1 aflidit och 1 uppsagdt Burskap; 5 Betjenter och 9 Lärlingar.
” 1834	—	22	” af hvilka 5 ej idkat rörelse och 1 under året gjort cession; 2 Betjenter och 5 Lärlingar.

År 1835 — 22	Ledamöter,	af hvilka 5 ej idkat rörelse, 1 uppsagdt Lurskap och 4 råkat i concurstillstånd; 3 Betj nter och 5 Lärlingar.
„ 1836 — 21	„	af hvilka 5 varit utan rörelse, 1 uppsagdt bur-skap och 1 aflidit; 3 Betjenter och 5 Lärlingar.
„ 1837 — 21	„	af hvilka 3 ej idkat rörelse, 3 uppsagdt bur-skap och 1 aflidit; 3 Betjenter och 5 Lärlingar.

Meubelhandlare:

Under hvardera af berörde 5 år: 2 Ledamöter och 4 Betjenter.

Bokhandlare:

Åren 1833—1836: En, som var Borgare; men han har aflidit sistnämnde år; hos honom voro 2 Betjenter sysselsatte.

För öfrigt hafva Bokhandlare, som ej varit Borgare, men likväl utgjort borgerliga utskylder, varit:

År 1833 — 15	Ledamöter,	med 16	Betjenter.
„ 1834 — 15	„	17	„
„ 1835 — 15	„	16	„
„ 1836 — 14	„	13	„
„ 1837 — 17	„	15	„

Kryddkramhandlare:

År 1833 — 188	Ledamöter,	med 207	Betjenter.
„ 1834 — 188	„	198	„
„ 1835 — 198	„	194	„
„ 1836 — 200	„	190	„
„ 1837 — 206	„	191	„

Tobaks-Fabrikörer:

År 1833 — 13	Ledamöter,	med 307	Lärlingar och Arbetare.
„ 1834 — 13	„	307	„
„ 1835 — 11	„	254	„
„ 1836 — 11	„	291	„
„ 1837 — 13	„	240	„

Tobakshandlare:

År 1833 — 43 Ledamöter, med 8 Betjenter.

År 1834	—	41	Ledamöter med	6	Betjenter.
” 1835	—	42	”	5	”
” 1836	—	43	”	5	”
” 1837	—	43	”	6	”

Jernkramhandlare:

År 1833	—	20	Ledamöter med	4	Betjenter och	21	Lärlingar.
” 1834	—	21	”	5	”	19	”
” 1835	—	20	”	4	”	18	”
” 1836	—	19	”	7	”	14	”
” 1837	—	14	”	6	”	14	”

Linkrämhändlare:

År 1833	—	14	Ledamöter, med	2	Betjenter och	11	Lärlingar.
” 1834	—	13	”	2	”	10	”
” 1835	—	13	”	1	”	11	”
” 1836	—	13	”	1	”	11	”
” 1837	—	13	”	1	”	11	”

Hattstofferare:

År 1833	—	9	Ledamöter, med	9	Betjenter.
” 1834	—	8	”	9	”
” 1835	—	8	”	8	”
” 1836	—	9	”	8	”
” 1837	—	9	”	8	”

Lärftskramhandlare:

År 1833	—	46	{Ledamöter och Enkor som idkat Handel; }	4	Handelsbetjenter och	24	Lärlingar.
” 1834	—	47	”	5	”	28	”
” 1835	—	46	”	13	”	27	”
” 1836	—	45	”	13	”	25	”
” 1837	—	46	”	11	”	26	”

Bryggare:

År 1833.	Ledamöter, som drifvit Bryggeri-rörelse	38	med	39	Lärlingar.
	Enkor,	”	”	2	” 2 ”
	Ledamöter, som idkat endast Bränvins-				
	destillering	17	”	4	”

	Enkor, som endast idkat Brännvins-destillering	8	”	1	”
	Ledamöter, som icke drifvit någon rörelse	4			
	Tillsammans	69.	”	46.	”
År 1834.	Ledamöter, som drifvit Bryggeri-rörelse	38	med	31	Lärlingar.
	Enkor, ” ” ” ”	2	”	2	”
	Ledamöter, som idkat endast Brännvins-destillering	18	”	4	”
	Enkor, som idkat endast Brännvins-destillering	6	”	1	”
	Ledamöter, som icke drifvit någon rörelse	5			
	Enkor, som icke drifvit någon rörelse	1			
	Tillsammans	70.		38.	
År 1835.	Ledamöter, som drifvit Bryggeri-rörelse	38	med	31	Lärlingar.
	Enkor, d:o d:o	2	”	2	”
	Ledamöter, som idkat endast Brännvins-destillering	19	”	4	”
	Enkor, d:o d:o	6			
	Ledamöter, som icke drifvit någon rörelse	4			
	Tillsammans	69.		37.	
År 1836.	Ledamöter, som drifvit Bryggeri-rörelse	34	med	31	Lärlingar.
	Enkor d:o d:o	3			
	Ledamöter, som idkat endast Brännvins-destillering	22	”	6	”
	Enkor d:o d:o	6			
	Ledamöter som icke drifvit någon rörelse	3			
	Tillsammans	68.		37.	
År 1837.	Ledamöter, som drifvit Bryggeri-rörelse	31	med	31	Lärlingar.
	Enkor d:o d:o	5			
	Ledamöter, som idkat endast Brännvins-destillering	20	”	7	”
	Enkor d:o d:o	8			
	Ledamöter, som icke drifvit någon rörelse	13			
	Tillsammans	77.		38.	

Bagare:

År 1833.	47	Ledamöter, med	154	Gesäller och	Lärlingar.
„ 1834.	45	„	125	„	„
„ 1835.	46	„	127	„	„
„ 1836.	47	„	176	„	„
„ 1837.	46	„	101	„	„

Vinskänkar:

År 1833.	74	Ledamöter, med	110	Kypare och	Lärlingar.
„ 1834.	75	„	112	„	„
„ 1835.	77	„	121	„	„
„ 1836.	77	„	116	„	„
„ 1837.	79	„	124	„	„

Skräddare:

År 1833.	124	Mästare, med	214	Gesäller, 173	Lärlingar och	7	andre
							Arbetare.
„ 1834.	120	„	227	„	165	„	1
„ 1835.	127	„	229	„	204	„	6
„ 1836.	125	„	228	„	223	„	13
„ 1837.	127	„	270	„	226	„	39

Skomakare:

År 1833.	210	Mästare, med	418	Gesäller, 385	Lärlingar och	39	andre
							Arbetare.
„ 1834.	217	„	417	„	373	„	35
„ 1835.	217	„	418	„	407	„	40
„ 1836.	208	„	406	„	388	„	36
„ 1837.	210	„	387	„	423	„	40

Slagtare:

År 1833.	20	Ledamöter.
„ 1834.	20	„
„ 1835.	21	„
„ 1836.	21	„
„ 1837.	22	„

hvarjämte Gesäller och Lärningar äro uppgifne att hafva utgjort, dessa år, p r medium, de förre 55 och de sednare 50.

Guld- och Silfver-Arbetare samt Jouvellerare:

År 1833.	78	Mästare, med	79	Gesäller och	56	Lärningar.
” 1834.	63	”	100	”	80	”
” 1835.	74	”	86	”	70	”
” 1836.	76	”	92	”	84	”
” 1837.	65	”	91	”	94	”

Coopvärdie-Skeppare:

År 1833.	142	Ledamöter	{ ⁵ förenade med } 6	Societeten	6	som uppsagdt	burskap.	
” 1834.	141	”	7	”	1	”	”	5 döde.
” 1835.	132	”	2	”	7	”	”	3 ”
” 1836.	130	”	6	”	6	”	”	2 ”
” 1837.	124	”	3	”	5	”	”	4 ”

vid hvilken uppgift erinringar här nedan förekomma.

Hofslugare:

År 1833.	29	Mästare, med	54	Gesäller och	113	Lärningar.
” 1834.	29	”	54	”	113	”
” 1835.	32	”	57	”	121	”
” 1836.	30	”	55	”	109	”
” 1837.	40	”	55	”	126	”

Bleckslagare:

År 1833.	8	Mästare, hvaribland lik- väl 1 utan verkstad	} 12	Gesäller	20	Lärningar.
” 1834.	9	”	14	”	22	”
” 1835.	9	”	13	”	19	”
” 1836.	9	”	12	”	23	”
” 1837.	9	”	13	”	24	”

Tunnbindare:

År 1833.	31	Mästare, med	48	Gesäller och	54	Lärningar.
” 1834.	31	”	49	”	50	”

År 1835.	30	„	49	„	51	„
„ 1836.	29	„	48	„	49	„
„ 1837.	30	„	43	„	54	„

Knifsmed:

Under hvardera året: En Ledamot, med Arbetare:

År 1833	„	2
„ 1834	„	5
„ 1835	„	4
„ 1836	„	3
„ 1837	„	4

Fiskköpare:

År 1833.	30	Ledamöter med	48	Drängar.
„ 1834.	30	„	56	„
„ 1835.	30	„	54	„
„ 1836.	31	„	59	„
„ 1837.	31	„	58	„

Sejlare:

År 1833.	7	Ledamöter och	1	Enka, med	12	Gesäller och	5	Lärlingar.
„ 1834.	7	„	1	„	11	„	5	„
„ 1835.	7	„	1	„	13	„	9	„
„ 1836.	5	„	1	„	11	„	8	„
„ 1837.	5	„	1	„	13	„	10	„

Murmästare:

Hvardera året: per medium, 12 Mästare,
2 Enkor,
50 Gesäller
och 200 Lärlingar.

Sockerbagare:

År 1833.	16	Ledamöter och	1	Enka, med	7	Gesäller och	30	Lärlingar.
„ 1834.	17	„	1	„	7	„	29	„
„ 1835.	19	„	1	„	6	„	30	„
„ 1836.	19	„	1	„	9	„	28	„
„ 1837.	19	„	1	„	7	„	31	„

Gördel-

Gördelmakare:

År 1833.	4	Mästare, med	11	Gesäller och	10	Lärlingar.
” 1834.	4	”	11	”	9	”
” 1835.	4	”	10	”	10	”
” 1836.	4	”	11	”	9	”
” 1837.	6	”	10	”	12	”

Foderalmakare:

Under alla fem åren 1 Mästare, utan Gesäll eller Lärling.

Bokbindare:

År 1833.	33	Mästare, med	37	Gesäller och	61	Lärlingar.
” 1834.	34	”	39	”	58	”
” 1835.	36	”	46	”	58	”
” 1836.	37	”	47	”	61	”
” 1837.	38	”	44	”	71	”

Stenhuggare:

Verkstäderna, som vid 1833 års början voro 3:ne, äro numera förminskade till tvenne.

Sämskmakare:

Embetets Ledamöter utgöras af En Mästare och 3 Enkor, hvilka i yrket användt under den ifrågavarande tiden 5, 6, högst 7 Gesäller.

Handskmakare:

Tvenne Mästare, utan Gesäll eller Lärling.

Körsnärer:

År 1833.	10	Mästare och	3	Enkor, förutan	5	Ledamöter, som ej drifvit rörelse.
” 1834.	11	”	3	”	6	”
” 1835.	10	”	2	”	7	”
” 1836.	10	”	2	”	6	”
” 1837.	9	”	2	”	5	”

År 1833.	13	Gesäller och	11	Lärlingar.
„ 1834.	12	„	13	„
„ 1835.	14	„	15	„
„ 1836.	12	„	13	„
„ 1837.	12	„	14	„

Klen- och Pistol-Smeder:

År 1833.	16	Mästare, med	15	Gesäller och	48	Lärlingar.
„ 1834.	13	„	12	„	40	„
„ 1835.	15	„	15	„	39	„
„ 1836.	16	„	16	„	45	„
„ 1837.	18	„	22	„	55	„

Svarfvare och Blockmakare:

Deras antal är uppgifvet till 10 Mästare, (hvaribland dock tvänne utan rörelse), med 12 Gesäller och 14 Lärlingar.

Byggmästare:

År 1833.	6	Ledamöter, med	34	Gesäller samt	234	Lärlingar eller Drängar.
„ 1834.	6	„	27	„	229	„
„ 1835.	6	„	21	„	177	„
„ 1836.	6	„	23	„	200	„
„ 1837.	6	„	23	„	167	„

Perukmakare:

År 1833.	11	Mästare, med	9	Gesäller och	14	Lärlingar
„ 1834.	11	„	11	„	15	„
„ 1835.	11	„	12	„	15	„
„ 1836.	10	„	8	„	14	„
„ 1837.	14	„	5	„	14	„

Gulldragare:

Tvenne Mästare, med 8 à 12 Arbetare årligen.

Messingslagare:

År 1833.	2	Mästare och	1	Enka, med	6	Gesäller och	5	Lärlingar.
„ 1834.	2	„	1	„	6	„	5	
„ 1835.	2	„	1	„	5	„	5	

År 1836.	3	„	1	„	7	„	4
„ 1837.	2	„	2	„	6	„	5

Pumpmakare:

Hvardera året 3 Ledamöter och 1 Enka, med omväxlande antal Arbetare, som dock ej öfverstigit 8, och hvaribland endast 2 varit inskrifne såsom Lärningar.

Notfiskare:

År 1833—1837. Sex Ledamöter; och anmärkes, att uti detta Embete finnas hvarken Gesäller eller Lärningar.

Skorstensfejare:

Under hvardera året 8 Ledamöter, med 9 à 10 Gesäller och circa 50 à 60 Lärningar.

Garfvare:

År 1833.	11	Mästare,	med 40	Gesäller,	12	Lärningar	o. 36	Drängar.
„ 1834.	10	„	37	„	9	„	37	„ o. 1 annan Arbetare.
„ 1835.	9	„	37	„	7	„	44	„ 2 „
„ 1836.	9	„	26	„	9	„	34	„
„ 1837.	8	„	17	„	9	„	31	„ 1 „

Carduansmakare:

År 1833.	6	Mästare	o. 2	Enkor,	med 19	Gesäll.,	15	Lärl.,	11	Drängar	o. 1	annan Arbetare.
„ 1834.	11	„	2	„	22	„	12	„	8	„		
„ 1835.	7	„	1	„	21	„	15	„	7	„		
„ 1836.	8	„			19	„	14	„	9	„		
„ 1837.	8	„			15	„	9	„	5	„		

Bildhuggare:

Detta Embetets Ledamöter utgöra, enligt hvad i Borgare-Boken är antecknad, 3:ne.

Borstbindare:

År 1833.	4	Mästare,	med 5	Gesäller	och 9	Lärningar.
„ 1834.	4	„	7	„	9	„

År 1835.	4	”	8	”	9	”
” 1836.	4	”	8	”	9	”
” 1837.	4	”	10	”	9	”

Plåtstagare:

Åren 1833, 1834, 1835: 7 Mästare och 2:ne Enkor, hvilket antal sedermera nedgått till 5 Mästare och 1 Enka.

År 1833 hafva varit 17 Gesäller och 21 Lärlingar.

” 1834	”	15	”	20	”
” 1835	”	16	”	20	”
” 1836	”	17	”	18	”
” 1837	”	15	”	17	”

Förgyllare:

Enligt hvad i Borgare-Boken finnes antecknadt, äro Ledamöterna Sex till antalet.

Kammakare:

År 1833. 10 Mästare, med 14 Gesäller och 19 Lärlingar.

” 1834.	11	”	13	”	20	”
” 1835.	11	”	10	”	22	”
” 1836.	11	”	9	”	19	”
” 1837.	11	”	9	”	14	”

Guldslagare:

År 1833. 4 Mästare, med 4 Gesäller och 7 Lärlingar.

” 1834.	4	”	3	”	6	”
” 1835.	4	”	4	”	6	”
” 1836.	4	”	4	”	6	”
” 1837.	4	”	4	”	7	”

Kopparslagare:

År 1833. 17 Ledamöter, med 18 Gesäller och 27 Lärlingar.

” 1834.	16	”	17	”	22	”
” 1835.	16	”	15	”	22	”
” 1836.	15	”	25	”	24	”
” 1837.	14	”	20	”	22	”

Glasmästare:

År 1833.	21	Ledamöter, med	16	Gesäller och	29	Lärlingar.
” 1834.	21	”	17	”	30	”
” 1835.	21	”	16	”	28	”
” 1836.	21	”	17	”	29	”
” 1837.	22	”	11	”	36	”

Tenngjutare:

Åren 1833—1837: 2 Mästare och 2 Enkor, med 3 högst 4 Gesäller och 2 högst 3 Lärlingar.

Hattmakare:

År 1833.	28	Ledamöter, med	40	Gesäller och	30	Lärlingar.
” 1834.	22	”	35	”	24	”
” 1835.	17	”	30	”	19	”
” 1836.	15	”	22	”	15	”
” 1837.	11	”	16	”	10	”

Krögare:

Under hvardera året Embetets Alderman och 2:ne Bisittare, tillsammans 3 Ledamöter.

Gelbgjutare:

År 1833.	12	Mästare, med	21	Gesäller och	39	Lärlingar.
” 1834.	13	”	19	”	35	”
” 1835.	13	”	16	”	34	”
” 1836.	13	”	20	”	28	”
” 1837.	12	”	15	”	27	”

Stolmakare:

År 1833.	7	Mästare, med	9	Gesäller, 16	Lärlingar och	2	andre	Arbetare.
” 1834.	9	”	15	”	20	”		
” 1835.	11	”	20	”	22	”	7	”
” 1836.	11	”	21	”	19	”	3	”
” 1837.	11	”	8	”	20	”	9	”

Tracteurer:

Åren 1833—1837, det genom Kongl. Brevet den 27 October 1813, jemfördt med Kongl. Resolutionen den 3 Juni 1824, faststälde antal af 50

Ledamöter, förutan Enkor, hvilka, efter Männernes död, fortsatt Trac-
teurs-rörelsen, och utgjort:

År 1833	—	55.
„ 1834	—	51.
„ 1835	—	43.
„ 1836	—	40; och
„ 1837	—	40.

Snörmakare:

År 1833	—	17	Mästare,	med	25	Gesäller	och	23	Lärlingar.
„ 1834	—	12	„		22	„		20	„
„ 1835	—	15	„		20	„		19	„
„ 1836	—	15	„		18	„		24	„
„ 1837	—	17	„		19	„		24	„

Målare:

År 1833	—	38	Ledamöter,	med	60	Gesäller	och	81	Lärlingar.
„ 1834	—	39	„		54	„		81	„
„ 1835	—	40	„		44	„		83	„
„ 1836	—	41	„		48	„		79	„
„ 1837	—	43	„		61	„		85	„

Trädgårdsmästare:

År 1833	—	35	Ledamöter,	med	3	Gesäller	och	4	Lärlingar.
„ 1834	—	36	„		2	„		6	„
„ 1835	—	35	„		5	„		7	„
„ 1836	—	28	„		1	„		9	„
„ 1837	—	28	„		1	„		11	„

Knappmakare:

Alla tem åren En Ledamot, utan Gesäll eller Lärling.

Klockgjutare:

År 1833	—	3	Mästare,	med	3	Gesäller.
„ 1834	—	3	„		2	„
„ 1835	—	3	„		1	„
„ 1836	—	3	„		1	„
„ 1837	—	3	„		2	„

Pergamentsmakare:

Hvardera året 2:ne Ledamöter, med 2 Gesäller och 2 Lärlingar.

Tapetserare:

År 1833	—	9	Mästare,	med	8	Gesäller	och	19	Lärlingar.
” 1834	—	8	”		11	”		22	” och 1 annan arbetare.
” 1835	—	8	”		10	”		22	” 2 ”
” 1836	—	9	”		10	”		27	” 1 ”
” 1837	—	10	”		7	”		29	” 1 ”

Sadelmakare:

År 1833	—	25	Mästare,	med	27	Gesäller	och	58	Lärlingar.
” 1834	—	26	”		28	”		62	”
” 1835	—	25	”		24	”		59	”
” 1836	—	23	”		30	”		61	”
” 1837	—	23	”		25	”		61	”

Snickare:

År 1833	—	51	Ledamöter o. 3	Enkor,	med	130	Gesäller o. 165	Lärlingar.
” 1834	—	52	”	3	”	125	” 159	”
” 1835	—	59	”	4	”	147	” 176	”
” 1836	—	61	”	3	”	150	” 222	”
” 1837	—	67	”	3	”	151	” 238	”

Segelmakare:

År 1833	—	5	Mästare o. 1	Enka,	med	5	Gesäller, 4	Lärlingar o. 5	andre arbetare.
” 1834	—	4	”	—		4	” 3	” 6	”
” 1835	—	4	”	1	”	6	” 4	” 1	”
” 1836	—	4	”	2	”	4	” 4	” 7	”
” 1837	—	4	”	1	”	5	” 5	” 8	”

Hyrkuskar:

Åren 1833, 1834 och 1835	—	11	Ledamöter, samt
” 1836 och 1837	—	8	dito.

Kakelugnsmakare:

År 1833	— 13	Ledamöter, med	29	Gesäller och	24	Lärlingar.
„ 1834	— 13	„	32	„	26	„
„ 1835	— 13	„	36	„	28	„
„ 1836	— 13	„	43	„	28	„
„ 1837	— 15	„	40	„	34	„

Vagnmakare:

År 1833	— 12	Mästare, med	21	Gesäller och	34	Lärlingar.
„ 1834	— 12	„	20	„	36	„
„ 1835	— 11	„	19	„	37	„
„ 1836	— 12	„	15	„	43	„
„ 1837	— 13	„	15	„	42	„

Repslagare:

Embetsets Ledamöter äro 4, med 23 Gesäller och 6 Lärlingar.

Utom desse, efter den ordning, hvaruti de uti Borgerskapets klassifikation upptagas, förtecknade Handels-Societeter och Handtverks-Embeten, förekomma jemväl i Borgerskapets klassifikation: Skutskeppare, som tidigare varit förenade med Coopværdie-Skeppare Societeten, men nu mera ej räkna några Ledamöter af Borgerskapet; Urmakare, som nu mera utöfva deras yrken såsom Manufacturister, och således höra under Stadens Hall- och Manufactur-Rätt; Sten- och Stål-slipare, Svärdfajare, Mjölpare och Qvarn-ägare, Skoflickare, Vaxarbetare, Linneväfvare samt Synåls- och Knappnåls-makare, hvilka Embeten upphört; hvaremöt en person under år 1837 vunnit Burskap här i Staden såsom Kaffe-kokare.

Någon uppgift på beloppet och värdet af ofvan uppräknade Handtverks-Idkares tillverkningar har ej kunnat erhållas; men värdet af Tobaks-Fabriks-Societetens tillverkningar, som till stämpling anmälas hos Stadens Hall- och Manufactur-Rätt, är derifrån uppgifvet sålunda:

År 1833	.....	Bo R:dr	479,556.
„ 1834	.....	„ „	475,944.
„ 1835	.....	„ „	516,831.
„ 1836	.....	„ „	494,060.
„ 1837	.....	„ „	487,088.

De af Hall- och Manufactur-Rätten lemnade förteckningar på antalet af alla under denna Rätt lydande *Fabrikanter och Manufacturister*, jemte deras Arbetare och tillverkningarnes värd, under de ifrågavarande åren, utvisa följande förhållande:

Bomulls- och Linne-Fabrikanter:

	Idkare.	Ge-äller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.	Tillverkning-värde. B:co R:dr.
År 1833	23	39	19	583	254,098.
„ 1834	25	39	20	694	270,585.
„ 1835	20	34	8	654	268,622.
„ 1836	20	26	16	356	228,259.
„ 1837	21	25	10	287	199,270.

Band-Fabrikanter:

År 1833	8	14	2	114	73,262.
„ 1834	11	12	3	119	58,405.
„ 1835	12	15	2	138	58,664.
„ 1836	10	15	6	122	64,655.
„ 1837	7	11	3	67	53,442.

Kläd-Fabrikanter:

År 1833	20	68	24	438	393,735.
„ 1834	20	69	29	432	519,942.
„ 1835	23	62	37	475	555,748.
„ 1836	19	48	36	508	524,391.
„ 1837	15	37	26	407	449,315.

Siden-Fabrikanter:

År 1833	22	109	34	578	477,645.
„ 1834	22	97	42	564	499,441.
„ 1835	21	84	47	620	538,666.
„ 1836	23	75	37	548	539,730.
„ 1837	19	69	26	451	476,809.

Silkes-Redare:

	Idkare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.	Tillverk- ningsvärde. Bco Rdr.
År 1833	18	—	—	31	43,100.
„ 1834	18	—	—	29	44,300.
„ 1835	17	—	—	35	48,400.
„ 1836	18	—	—	26	45,400.
„ 1837	14	—	—	26	31,000.

Stoffs-Fabrikanter:

År 1833	7	4	1	35	32,696.
„ 1834	4	2	—	38	38,224.
„ 1835	5	3	2	30	25,075.
„ 1836	6	2	2	22	24,117.
„ 1837	5	1	—	17	20,434.

Strump-Fabrikanter:

År 1833	18	33	15	47	17,621.
„ 1834	18	27	21	47	19,307.
„ 1835	17	18	22	65	19,254.
„ 1836	10	23	25	32	15,203.
„ 1837	9	24	34	23	16,812.

Kattuns-Tryckerier:

År 1833	2	8	4	65	44,115.
„ 1834	3	9	6	72	39,176.
„ 1835	6	5	5	59	29,459.
„ 1836	5	4	7	32	21,974.
„ 1837	7	7	7	27	18,361.

Apreteurer:

År 1833	2	—	—	6	1,800.
„ 1834	2	—	—	6	1,660.
„ 1835	2	—	—	6	1,600.
„ 1836	2	—	—	6	1,450.
„ 1837	2	—	—	6	1,427.

Bildhuggare:

	Idkare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.	Tillverk- ningsvärde. B:co R:dr.
År 1833	8	3	6	3	2,600.
„ 1834	6	2	4	—	2,600.
„ 1835	4	2	3	1	1,900.
„ 1836	5	3	2	2	1,600.
„ 1837	5	3	2	1	1,300.

Bensvärts-Tillverkare:

År 1833	1	—	—	2	3,000.
„ 1834	2	—	—	3	2,800.
„ 1835	1	—	—	2	2,100.
„ 1836	1	—	—	2	2,100.
„ 1837	1	—	—	2	1,800.

Borst-Tillverkare:

År 1833	2	—	1	1	700.
„ 1834	2	—	2	1	900.
„ 1835	2	—	1	1	600.
„ 1836	1	—	1	—	200.
„ 1837	1	—	1	—	200.

Barn-Skomakare:

År 1833	55	39	48	44	26,000.
„ 1834	57	38	43	53	29,900.
„ 1835	52	26	42	54	27,200.
„ 1836	51	29	60	35	28,600.
„ 1837	66	39	66	54	33,300.

Chemiske Blekerier:

År 1833	2	—	—	9	3,100.
„ 1834	1	—	—	10	3,000.
„ 1835	1	—	—	6	2,500.
„ 1836	1	—	—	4	2,500.
„ 1837	1	—	—	4	2,500.

Chirurgiske Instrumentmakare:

	Idkare.	Gesällar.	Lärlingar.	Andre Arbetares.	Tillverk- ningsvärde. B.co R.dr.
År 1833	4	8	11	—	7,803.
„ 1834	5	6	14	2	8,523.
„ 1835	4	9	9	1	8,665.
„ 1836	3	7	11	—	8,380.
„ 1837	3	6	13	—	7,591.

Chocolade-Tillverkare:

År 1833	5	—	—	5	2,600.
„ 1834	6	—	—	6	2,700.
„ 1835	7	—	—	7	3,900.
„ 1836	6	—	—	6	3,800.
„ 1837	6	—	—	6	4,200.

Caffe-Tillverkare:

År 1833	1	—	—	1	200.
„ 1834	1	—	—	1	200.
„ 1835	1	—	—	1	200.
„ 1836	1	—	—	1	200.
„ 1837	1	—	—	1	200.

Eau de Cologne-Tillverkare:

År 1833	9	—	—	9	23,058.
„ 1834	9	—	—	9	18,926.
„ 1835	9	—	—	9	19,026.
„ 1836	8	—	—	8	14,897.
„ 1837	9	—	—	9	14,729.

Färgeri-Idkare:

År 1833	16	25	28	7	33,788.
„ 1834	16	22	26	5	33,384.
„ 1835	16	19	29	6	27,422.
„ 1836	18	24	28	11	41,251.
„ 1837	16	25	32	7	35,265.

Färg-beredare:

	Idkare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.	Tillverk- ningsvärde. B:o R.dr.
År 1833	3	—	1	2	1,100.
„ 1834	2	—	1	1	2,600.
„ 1835	2	—	1	13	3,800.
„ 1836	2	—	1	9	4,800.
„ 1837	3	—	2	12	4,200.

Fabriks-redskaps-tillverkare:

År 1833	7	2	3	11	4,800.
„ 1834	8	4	2	10	5,400.
„ 1835	7	5	6	3	4,100.
„ 1836	9	6	5	11	6,300.
„ 1837	7	5	4	8	4,400.

Finare Träarbetare:

År 1833	34	40	76	—	20,900.
„ 1834	35	38	68	11	20,800.
„ 1835	40	34	70	26	23,200.
„ 1836	34	43	67	22	22,400.
„ 1837	35	45	74	14	25,200.

Foderalmakare:

År 1833	2	—	—	2	300.
„ 1834	2	—	—	2	300.
„ 1835	2	—	—	2	300.
„ 1836	2	—	—	2	400.
„ 1837	2	—	—	2	400.

Förgyllare:

År 1833	9	5	11	2	3,800.
„ 1834	9	5	9	5	4,000.
„ 1835	8	9	12	—	3,800.
„ 1836	8	8	10	2	3,600.
„ 1837	9	5	11	3	3,550.

Lädergarfverier:

		Idkare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.	Tillverk- ningsvärde. B:co R:dr.
År	1833	5	24	4	21	219,126.
"	1834	5	34	6	23	169,115.
"	1835	5	42	4	26	238,505.
"	1836	5	32	2	34	244,610.
"	1837	8	28	1	33	264,637.

Gipsgjutare:

År	1833	2	—	—	5	1,400.
"	1834	2	—	—	4	1,400.
"	1835	2	—	—	6	1,400.
"	1836	2	—	—	6	1,400.
"	1837	2	—	—	6	1,400.

Glasslipare:

År	1833	7	1	7	4	4,600.
"	1834	7	1	5	3	4,500.
"	1835	7	1	5	6	4,900.
"	1836	6	2	9	5	5,100.
"	1837	6	3	13	4	5,700.

Gas-apparat-tillverkare:

År	1833	1	9	3	10	11,016.
"	1834	1	9	2	11	10,000.
"	1835	1	9	3	16	22,130.
"	1836	1	—	—	29	18,000.
"	1837	1	—	—	15	16,400.

Hvitgarfvere:

År	1833	2	—	—	5	2,100.
"	1834	2	—	—	4	2,200.
"	1835	2	—	—	4	2,200.
"	1836	2	—	—	7	2,300.
"	1837	2	—	—	3	2,300.

Handskmakare:

		Idkare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Afbetare.	Tillverk- ningsvärde. Bco R:dr.
År	1833	7	5	10	45	22,590.
"	1834	6	11	12	33	15,224.
"	1835	3	5	12	26	13,773.
"	1836	3	5	10	29	14,006.
"	1837	4	3	6	32	12,312.

Hatt-tillverkare:

År	1833	9	7	4	6	6,000.
"	1834	8	4	5	7	6,000.
"	1835	9	8	8	4	7,000.
"	1836	9	6	7	6	6,700.
"	1837	9	9	4	5	7,300.

Jernblecks-Lakerare:

År	1833	3	3	4	—	1,600.
"	1834	3	1	6	1	1,600.
"	1835	3	2	7	—	1,600.
"	1836	3	3	6	—	1,800.
"	1837	3	3	5	—	1,600.

Jern- och Stål-arbetare:

År	1833	8	5	8	1	3,900.
"	1834	7	4	8	2	3,700.
"	1835	10	8	13	—	5,000.
"	1836	13	3	14	5	5,700.
"	1837	13	2	18	2	5,100.

Jerngjuterier:

År	1833	1	—	7	109	88,683.
"	1834	2	—	13	97	144,755.
"	1835	2	—	12	130	151,300.
"	1836	2	—	9	113	153,617.
"	1837	2	—	9	150	162,803.

Kard-Fabrikanter:

		Idkare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare	Tillverk- ningsvärde. B.co R:dr.
År	1833	5	2	6	42	10,087.
„	1834	5	1	5	42	9,520.
„	1835	5	1	4	59	10,788.
„	1836	5	1	5	53	12,114.
„	1837	4	1	4	55	10,550.

Kort-Fabrikanter:

År	1833	4	—	—	22	5,080.
„	1834	4	—	—	23	4,500.
„	1835	4	—	—	22	5,427.
„	1836	4	—	—	17	5,377.
„	1837	4	—	—	18	2,800.

Klædes-Renoverare:

År	1833	9	—	—	13	2 500.
„	1834	11	—	—	14	3,300.
„	1835	14	—	—	18	5,000.
„	1836	13	—	—	17	5,200.
„	1837	16	—	—	19	4,800.

Tillverkare af Korgarbeten:

År	1833	5	2	3	10	3,600.
„	1834	5	3	2	4	4,200.
„	1835	5	4	2	2	3,600.
„	1836	6	5	1	5	3,032.
„	1837	7	6	2	4	3,200.

Lack- och Kork-tillverkare:

År	1833	12	—	—	13	4,633.
„	1834	9	—	—	10	3,100.
„	1835	9	—	—	10	3,300.
„	1836	8	—	—	9	5,700.
„	1837	8	—	—	9	5,000.

Læder-

Läderlakerare:

	Idkare.	Gesäller.	Lärtingar.	Andre Arbetare.	Tillverk- ningsvärde. B.co R.dr.
År 1833	5	—	—	5	2,300.
” 1834	4	—	—	4	2,100.
” 1835	4	—	—	4	1,800.
” 1836	4	—	—	4	1,800.
” 1837	5	—	—	5	2,200.

Metall- och Bronze-arbetare:

År 1833	19	25	27	2	10,000.
” 1834	17	22	20	1	9,500.
” 1835	14	25	21	—	9,600.
” 1836	17	29	28	—	11,500.
” 1837	17	19	25	4	11,600.

Musikaliske Instrumentmakare:

År 1833	9	17	10	3	5,700.
” 1834	9	13	14	4	5,900.
” 1835	9	17	12	3	7,000.
” 1836	9	15	14	3	7,200.
” 1837	9	13	12	6	3,600.

Mathematiska Instrumentmakare:

År 1833	8	6	10	6	8,100.
” 1834	9	4	10	8	10,800.
” 1835	7	5	5	13	10,800.
” 1836	9	6	8	11	11,200.
” 1837	9	2	13	11	11,100.

Meteorologiske och Optiske Instrumentmakare:

År 1833	2	—	—	8	2,000.
” 1834	3	—	—	9	3,500.
” 1835	3	—	—	8	3,500.
” 1836	3	—	2	8	3,900.
” 1837	3	—	1	8	3,900.

Öfver-Ståthållarens Femårs-Berättelse.

Mechaniske Arbetare:

	Idkare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.	Tillverkningsvärde. Bco R:dr.
År 1833	2	—	—	3	—
„ 1834	2	—	—	4	—
„ 1835	2	—	—	4	—
„ 1836	3	—	—	8	—
„ 1837	2	—	—	7	—

Nipper- och Galanteri-Arbetare:

År 1833	10	5	6	8	—
„ 1834	9	4	7	5	—
„ 1835	8	3	8	4	—
„ 1836	7	3	7	6	—
„ 1837	7	3	10	5	—

Pappersliserare:

År 1833	4	—	—	4	900.
„ 1834	4	—	—	4	800.
„ 1835	4	—	—	4	800.
„ 1836	2	—	—	2	600.
„ 1837	2	—	—	2	500.

Porcellaines-Bruk:

År 1833	1	25	16	100	97,462.
„ 1834	1	23	26	111	82,227.
„ 1835	1	23	35	123	117,354.
„ 1836	1	28	26	131	109,528.
„ 1837	2	27	23	147	110,279.

Parasollmakare:

År 1833	7	1	3	5	2,242.
„ 1834	6	2	4	2	2,301.
„ 1835	6	1	5	2	1,750.
„ 1836	6	1	4	2	1,600.
„ 1837	5	1	2	2	1,100.

Plaitre-Fabrik:

	Idkare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.	Tillverk- ningsvärde. Bco Rdr.
År 1833	1	2	2	3	1,500.
” 1834	1	2	1	1	2,000.
” 1835	1	2	2	—	1,000.
” 1836	1	—	—	1	500.
” 1837	1	2	2	—	800.

Ret- och Väfskedsmakare:

År 1833	2	—	—	3	700.
” 1834	2	—	—	3	700.
” 1835	2	—	—	3	700.
” 1836	1	—	—	2	600.
” 1837	1	—	—	2	600.

Repslagare:

År 1833	3	6	3	1	23,687.
” 1834	3	6	5	3	22,500.
” 1835	3	7	3	3	20,200.
” 1836	3	10	1	2	20,000.
” 1837	2	10	2	—	19,500.

Stilgjutare:

År 1833	1	3	6	—	15,800.
” 1834	1	4	7	—	14,530.
” 1835	1	3	6	1	14,713.
” 1836	1	3	11	1	15,893.
” 1837	1	2	6	3	13,720.

Saffians-Fabriker:

År 1833	3	3	—	12	40,765.
” 1834	4	4	—	12	39,874.
” 1835	2	4	—	9	34,986.
” 1836	3	4	—	12	36,278.
” 1837	5	4	—	15	44,866.

Såpsjuderier:

		Lökare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.	Tillverk- ningsvärde. B:co R:dr.
År	1833	8	—	—	15	55,100.
”	1834	8	—	—	19	59,400.
”	1835	7	—	—	14	67,400.
”	1836	7	—	—	14	70,600.
”	1837	7	—	—	13	63,500.

Mechaniskt Bomulls-Spinneri:

År	1833	—	—	—	—	—
”	1834	—	—	—	—	—
”	1835	1	—	—	96	33,600.
”	1836	1	—	—	141	137,464.
”	1837	1	—	—	147	154,761.

Spegel- och Ljuskrone-tillverkare:

År	1833	8	—	—	15	11,709.
”	1834	7	—	—	14	10,343.
”	1835	7	—	—	13	4,470.
”	1836	7	—	—	7	5,617.
”	1837	6	—	—	6	6,747.

Stenslipare:

År	1833	3	—	—	3	500.
”	1834	2	—	—	2	400.
”	1835	2	—	—	2	400.
”	1836	2	—	—	2	400.
”	1837	2	—	—	2	400.

Sockerbruks-Idkare:

År	1833	14	—	—	143	1,047,213.
”	1834	14	—	—	156	983,799.
”	1835	14	—	—	138	1,151,956.
”	1836	13	—	—	159	1,265,608.
”	1837	15	—	—	183	1,394,022.

Tapetmålare:

	Idkare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.	Tillverk- ningsvärde. Beco R:dr.
År 1833	27	20	36	13	17,400.
” 1834	29	20	42	7	18,300.
” 1835	33	27	42	14	20,500.
” 1836	34	16	48	13	18,600.
” 1837	24	15	38	10	16,300.

Tapetsereare:

År 1833	1	—	1	—	—
” 1834	1	—	1	—	—
” 1835	1	1	1	—	—
” 1836	2	1	4	—	—
” 1837	2	—	4	—	—

Tagelberedare:

År 1833	3	—	—	9	1,500.
” 1834	3	—	—	10	1,500.
” 1835	3	—	—	10	1,500.
” 1836	3	—	—	13	1,400.
” 1837	2	—	—	11	400.

Talgljus-tillverkare:

År 1833	4	—	—	9	7,300.
” 1834	4	—	—	10	7,600.
” 1835	5	—	—	10	17,200.
” 1836	5	—	—	13	21,350.
” 1837	4	—	—	11	20,300.

Tobaks-Planteörer:

År 1833	5	—	—	5	1,375.
” 1834	4	—	—	5	1,583.
” 1835	5	—	—	6	1,883.
” 1836	5	—	—	6	1,883.
” 1837	3	—	—	3	990.

Urfabrikanter:

	Idkare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.	Tillverk- ningsvärde. Bco Rdr.
År 1833	34	17	21	15	17,419.
” 1834	32	19	14	14	15,800.
” 1835	32	22	24	1	15,000.
” 1836	32	20	23	12	15,833.
” 1837	32	22	29	11	15,300.

Vaxduks-Fabrikanter:

År 1833	5	—	—	8	23,564.
” 1834	5	—	—	5	25,307.
” 1835	5	—	—	5	19,341.
” 1836	5	—	—	6	20,799.
” 1837	6	—	—	8	21,096.

Vadd-Fabrikanter:

År 1833	8	—	—	9	1,190.
” 1834	7	—	—	7	656.
” 1835	4	—	—	4	366.
” 1836	1	—	—	1	350.
” 1837	4	—	—	4	358.

Vaxljus-Fabrikanter:

År 1833	4	—	—	11	29,908.
” 1834	1	—	—	6	26,500.
” 1835	2	—	—	8	30,588.
” 1836	2	—	—	9	52,999.
” 1837	2	—	—	8	41,496.

Ättike-Bryggare:

År 1833	7	—	—	8	13,100.
” 1834	7	—	—	10	11,400.
” 1835	7	—	—	13	13,200.
” 1836	7	—	—	16	16,200.
” 1837	7	—	—	17	16,800.

Diverse Idkare:

	Idkare.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.	Tillverk- ningsvärde. B.co R.dr.
År 1833	13	—	—	35	18,190.
„ 1834	15	—	—	21	16,900.
„ 1835	16	—	—	46	19,964.
„ 1836	12	—	—	15	8,696.
„ 1837	14	—	—	19	11,080.

Utgörande tillverkningarnes sålunda uppgifna värden tillsammans:

År 1833	B.co R.dr	3,807,220.
„ 1834		3,877,641.
„ 1835		4,305,526.
„ 1836		4,466,721.
„ 1837		4,400,510.

Hvarjemte Håll- och Manufaktur-Rätten uppgifvit, att de vid nedan-
nämnde Fabriker här i Staden afstämplade tillverkningar, till stycken och
alnar, utgjort:

	1833.		1834.		1835.		1836.		1837.	
	St.	Aln.	St.	Aln.	St.	Aln.	St.	Aln.	St.	Aln.
Vid Bomulls- och Lin- ne-Fabrikerne	4,901	657,067	7,939	642,652	8,645	612,402	6,173	512,910	7,116	455,806.
„ Band-Fabriker	49,523	200	44,234	—	51,965	135	54,651	4,076	49,265	2,299
„ Klädes-Fabriker	463	116,585	527	114,578	322	113,838	1,220	103,191	355	91,200
„ Siden-Fabriker	107,375	129,107	117,849	132,722	122,082	148,873	112,713	153,463	98,314	138,223
„ Stoffts-Fabriker	—	42,434	—	56,832	—	40,651	—	40,041	—	33,868.

Idkare af serskildte Næringsyrken, ej hörande till någondera af Borgerskapets Classer, hafva varit:

	År 1833.	1834.	1835.	1836.	1837.
Contingent-Borgare	24	19	20	21	25.
Personer innehafvande rättighet att idka					
Klädmäkleri	83	73	80	80	86.
„ Nipperhandel	35	34	37	39	40.
„ Spisquartars-rörelse	44	50	46	47	47.
„ Krognäring	396	393	391	398	398
„ Spisquartars-rörelse utan försäljning af spirituosa	4	7	3	2	4.
„ Nålstolskramhandel	5	4	4	6	6.
„ Mångleri	140	131	141	131	144.
„ Lutfisk-försäljning	25	26	26	22	23.
„ Ljusstöpning	65	58	60	54	60.
„ Ättike-Bryggeri	7	8	8	8	8.
„ Hembryggeri	5	4	4	5	5.
„ Tillverkning och försäljning af Bakel- ser, Pepparkakor, Korf, Medvurst, Glas och Porcellaine	65	39	41	46	40.
„ Grönsakers försäljning	55	38	41	42	46
„ Försäljning af kokadt Caffé	1	1	1	3	5.
Summa	954	885	903	904	937.

Antalet af Boktryckerier i Hufvudstaden, hvilket vid 1832 års slut uppgick till 18, var vid 1837 års slut 17.

Rörande

Rörande förhållandet med Hufvudstadens *Handel* och *Sjöfart* under ifrågavarande tid, anföras nedanstående, af Kongl. General-Tull-Styrelsens Revisions-Contor lemnade uppgifter:

Ofver-Stadshyllarens Kenders-Berättelse.

	År 1833.	År 1834.	År 1835	År 1836.	År 1837.
Värdet af Rikets <i>Varu-Import</i> utgjorde Bico R:dr	16,538,797 9	16,319,560 16	19,255,592 16	17,188,727 37	19,149,998 18
Dito af de till Stockholm ifrån utrikes orter in- förde varor	7,859,734 10	7,709,047 20	8,923,682 41	8,740,961 30	8,745,952 14
Hvaribland de ifrån Finland uppgingo till ett värde af	1,337,885 —	1,299,521 3	1,219,834 16	1,274,587 —	1,297,533 8
Värdet af varor, inkomne på Nederlag och Cre- ditupplag i hela Riket	5,030,890 25	5,621,122 25	6,292,207 18	5,816,607 20	6,037,651 5
Dito dito i Stockholm	2,361,982 32	2,476,233 44	2,272,047 4	3,086,132 34	2,658,920 4
Ifrån Utrikes orter, till Stockholm anlände, mätte och omätte Fartygs antal	851 —	859 —	924 —	889 —	889 —
Deras lästetal	41,983 —	42,839 —	43,493 —	41,894 —	41,927 —
Brutto-inkomsten i Stockholm af tull för im- porterade varor R:dr	1,065,539 34	1,000,213 27	1,193,166 11	1,168,171 37	1,387,502 16
Dito af Nederlags-recognition	6,444 42	5,352 8	6,647 5	6,635 27	4,964 1
Dito af Convoymedel samt afgift till Han- dels- och Sjöfarts-Fonden	102,711 38	106,947 34	109,735 5	123,246 27	146,393 21
Dito af Båksgift	12,132 11	12,896 32	12,861 19	12,649 45	12,459 34
Dito af Lastpenningar	12,030 30	12,762 6	13,001 36	12,801 20	12,478 33
Ifrån inrikes orter till Stockholm inkomne fartyg Stycken	1,095 —	1,000 —	936 —	928 —	909 —
Från inrikes orter till Stockholm inkomne par- tier Brännvin Kanor	2,528,344 —	3,017,922 —	1,629,416 —	2,445,764 —	2,799,407 —
Värdet af Rikets <i>Varu-Export</i> var R:dr	13,439,890 45	12,700,611 12	14,561,006 32	13,084,057 18	11,728,005 31
Dito af de från Stockholm till utrikes orter utförde varor	6,421,543 35	5,846,942 24	6,480,252 44	6,170,932 13	5,594,464 36
och deribland af de till Finland exporterade	990,214 41	931,696 9	646,797 15	548,691 35	619,389 34
Värdet af varor, utförde ifrån Nederlag och Credit-upplag i hela Riket	583,869 47	313,573 9	681,507 13	713,971 34	469,018 28
Dito dito ifrån Stockholms Nederlag och Credit-upplag	354,493 35	166,255 12	257,462 17	389,698 36	260,738 31
Till utrikes orter ifrån Stockholm afgångne, mätte och omätte fartygs antal	979 —	984 —	1,036 —	1,037 —	971 —
Deras lästetal	48,225 —	48,748 —	49,502 —	50,091 —	46,370 —
Brutto-inkomsten i Stockholm af tull för ex- porterade varor R:dr	205,604 12	189,601 21	215,283 15	203,627 8	150,567 43
Dito af Nederlags-recognition	1,536 37	1,210 23	603 47	957 8	706 33
Dito af Transito-afgift	1,790 19	651 24	3,417 26	1,989 25	1,756 25
Dito af Convoy-afgift	19,662 3	17,047 3	—	—	—
Dito af Båksgift	8,333 11	8,706 11	8,730 9	8,857 40	8,009 42
Dito af Lastpenningar	8,867 44	9,548 42	9,088 16	9,606 37	8,647 12
Värdet af de ifrån Stockholm exporterade Träd- varor	124,815 25	150,697 37	165,406 41	205,639 30	206,594 14
Slängjern utfördt från dito Skepp	230,161 $\frac{4}{10}$ —	209,179 $\frac{1}{2}$ —	238,869 $\frac{1}{2}$ —	248,009 $\frac{1}{2}$ —	183,162 $\frac{1}{2}$ —
nick dito dito Tunnor	2,119 $\frac{1}{2}$ —	1,909 $\frac{1}{2}$ —	1,571 $\frac{1}{2}$ —	2,051 $\frac{1}{2}$ —	2,652 $\frac{1}{2}$ —
Tjärn, exporterad ifrån Stockholm	24,022 —	32,256 $\frac{1}{2}$ —	20,127 $\frac{1}{2}$ —	15,338 $\frac{1}{2}$ —	17,147 —
Till inrikes orter ifrån Stockholm afgångne fartyg Stycken	1,600 —	1,292 —	1,233 —	1,605 —	1,183 —

Och är ifrån Sjömanshuset härstädes den upplysning erhållen, att Stockholms Skepps-Rederier tillhörige Coopværdie-Fartyg och deras lästetal, utgjort:

År 1833	—	140	Fartyg med	11,408	Läster.
— 1834	—	130	—	10,401	—
— 1835	—	122	—	9,630	—
— 1836	—	119	—	9,468	—
— 1837	—	116	—	9,392	—

Varande 2:ne nya Coopværdie-Fartyg under berörde år byggde här i Staden, neml. å Stadens stora Skepps-Varf Skeppet Oscar af 264 Lästers dräglighet, och å Djurgårds-Varfvet Skeppet Mary, om 149 Läster.

Af ofvan anförde uppgifter angående Handeln och Sjöfarten, befinnas följande ungefärliga förhållanden under dessa Fem år:

Rikets Varu-Import: Stockholms Varu-Import, nära = $1 \frac{1}{2}$.

Värdet af varor, inkomne på Rikets Nederlag och Credit-upplag } { Värdet af de på Stockholms Nederlag och Credit-upplag inkomne varor . . . . . } = emellan $1 \frac{2}{3}$ och $1 \frac{1}{2}$.

Rikets Varu-Export: Stockholms Varu-Export, nära = $1 \frac{1}{2}$.

Värdet af varor, som ifrån Rikets Nederlag och Credit-upplag blifvit utförde . . . . . } { Värdet af varor, exporterade från Stockholms Nederlag och Credit-upplag . . . . . } nära = $1 \frac{1}{2}$.

äfvensom på sätt Grosshandels-Societetens och Skepps-Rederiernes Deputerade uti deras afgifne utlåtande anmärkt, det visar sig: att värdet af Stockholms Importhandel ifrån utrikes orter varit mindre år 1834 än 1833, men i betydligt tilltagande 1835, något lägre 1836, och åter, ehuru i ringa mån, ökad 1837; hvarvid erinras, att den tillökning, som åren 1835 och 1836, relativt till de föregående åren, ägt rum, härrört ifrån de kvantiteter Guld och Silfver, som då importerats: att sammanlagda värdet af de ifrån Stockholm till utrikes orter exporterade varor meränämnde Fem år, på det hela förminskats ansevärt; hvilken minskning skulle för år 1837 hafva varit större, om icke under detta år Silfver, dels myntadt, dels arbetadt, blifvit exporteradt till ett värde af 755,203 Rdr 16 sk. Banko: att antal och lästetal af Fartyg, som ankommit till Hufvudstaden, icke betydligt omväxlat, likasom antalet af fartyg, hvilka till utrikes orter härifrån afgått, ej varit synnerligen olika, hvaremot lästetalet af dessa sednare fartyg, och således antalet af de större aftagit: att Fartyg, hitkomne eller härifrån afgånne i och för den inrikes handeln, till antalet bibehållit sig vid

någorlunda jemn höjd: samt att antal och lästetal af Stockholms Skepps-Rederier tillhörige fartyg, fortfarande, är efter annat, i ansenlig mohn, förminskats.

Såsom bidragande till den, enligt hvad det föregående ådagalägger, för Hufvudstaden inträffade minskning i utrikes sjöfarten, hafva Grosshandels-Societetens och Skepps-Rederiernes Deputerade anført de hinder, som under en del af tiden förorsakats af den då härjande Cholera-farsoten; hvarjemte de ansett, att den brytning uti handels- och credit-förhållanden, hvilken inträffade i de Norra Americanska Staterne år 1837, och som då föranledde fullkomlig osäkerhet i transactioner på dessa orter, varit af väsendtligen ofördelaktig inverkan på utrikes handeln och sjöfarten för Stockholm; och i anledning af Deputerades i sista Femårs-Berättelsen onsförmälda uppgift, att Brasilianska handeln, som i det hela ökat sig, likväl de sednare åren drifvits med mindre fördel, än tillsförene, samt att handeln på Ost-Indien blifvit försökt, men ej hunnit utveckla sig så, att något resultat deraf dittills kunnat bedömas, hafva Deputerade nu onsförmäلت, att anledning ej vore till förändring uti omdömet angående den Brasilianska handeln, och att handeln på Ost-Indien blifvit fortsatt, ej utan fördel, och synes vara i tilltagande.

Coopværdie-Skeppare-Societetens Deputerade hafva andragit: att ofvau-intagne uppgifter angående Coopværdie-Skepparnes antal, ehuru till ziffraan rigtige, såsom grundande sig på Societetens årligen förde anteckningar samt öfverensstämmande med de till Stadens Handels-Collegium årligen lemna-de uppgifter, voro likväl i afseende på beloppet af den egentliga personalen, icke fullt tillförlitlige, emedan en del, så att säga, oegentlige Ledamöter, såsom Pensionairer och Gratialister, ännu stodo kvar uti Förteckningen öfver Societetens personal, på den grund, att de icke uppsagt hurskåp: att alltså Ledamöternes antal, vid slutet af år 1837 i sjelfva verket utgjorde endast 115, af hvilka 85 under året varit employerade, samt följaktligen 30 i saknad af fartyg: att, ibland desse Åttatiossem, 73 fört fartyg, tillhörande Stockholms Rederier, och 3 fört fartyg ifrån andra Städer, samt 9 väl haft fartyg, men icke seglat: att de med Stockholms Skeppare försedde 73 fartygen ifrån Stockholm, tillsammans utgjort 6,273 Läster: att mera än en tredjedel af alla Stockholms fartyg föras af Borgare ifrån andra Städer: att antalet af de Ledamöter inom Societeten, hvilka utan svårigheter förmå erlægga sina umgälder till Kronan och Staden, icke kan uppskattas till högre belopp än vid pass 90: att, ehuru de meddelade uppgifterne visade en oupphörligt fortgående minskning af Societetens Ledamöter, vore dock den.

tid, hvartill berörde uppgifter höra, allt för kort, för att leda till ett fullständigt upplysande resultat, hvilket deremot vunnes genom jemförelse af nuvarande förhållanden med hvad de voro för t. ex. 20 år tillbaka, då, vid slutet af år 1817, Stockholm hade 281 fartyg, utgörande tillsammans 23,746 Laster, samt Societeten räknade minst 220 medlemmar: att det gafs en tid, men det var närmare 100 år sedan, då Svenske Skeppare till största delen sjelfve ägde de fartyg, som af dem fördes, hvaremot Coopværdie-Skeppare-Societeten i Stockholm nu endast ägde 3 sådane Ledamöter: att de öfrige äro tillsatte Skeppare, d. ä. sådane, som af Rederierne antagas för tillfället och ibland blott för resan: att väl en och annan bland dem stundom har en liten del i fartyget; men icke destomindre vore deras och Skeppare-Classens i allmänhet ställning högst osäker och beroende: samt att många af Societetens Ledamöter voro, såsom individer betraktade, icke stort bättre lottade, än Tjenstehjon i allmänhet. Orsakerna till detta, ej endast inom Coopværdie-Skeppare-Societeten i Stockholm, utan ibland hela den medborgare-class, som kallas Skeppare, rådande beklagliga förhållande, ansåge Deputerade vara den liknöjdhet, hvarmed Skepparnes offentliga uppfostran för sitt yrke, ända intill de sista åren, blifvit ansedd och behandlad, samt den nästan totala brist på kontroll vid undergående af deras examina. Några för denna medborgare-class fullt ändamålsenliga bildnings-anstalter hade aldrig funnits, och saknades ännu. Deputerade hade därför med underdånig tillfrædsställelse erfarit, att Eders Kongl. Majt tagit detta viktiga ämne i Nådigt betraktande, och, till en början genom tillsättning af en Comité för ämnets utredande, gifvit anledning att för Handels och Sjöfartens alla angelägenheter hoppas ett snart inträdande af lyckligare förhållanden.

Denna Comité har af Eders Kongl. Majt i Näder blifvit tillsatt, sedan en del af Stockholms Stads Handlande och Skepps-Redare, uti en till Hans Kongl. Höghet Stor-Amiralen inlemnad och derefter hos Eders Kongl. Majt i underdånighet anmäld skrift uppgifvit: att, under den i sednare tider förbättrade conjunctur för Skepps rörelsen, antalet af öfvade Sjömän härstädes vore otillräckligt: att isynnerhet skicklige ämnen för Befälhafvare på Handels-fartyg saknades: och att en förändring, så väl af Navigations-Skolornes organisation, som af de Författningar, hvilka bestämma Skepps-Redares och Sjöfolks ömsesidiga förhållande, vore af behofvet påkallad. Efter det upplysningar och yttranden från vederbörande blifvit infordrade, har Comiten till Eders Kongl. Majt den 15 sistlidne Maj afgifvit sitt underdåniga Betänkande; och då detsamma, jemte annat, äfven innehåller ej min-

dre utredning af orsakerne till den betydliga förminskning, som antalet af Stockholms fartyg, och följaktligen dess navigation de sednare decennierne undergått, än ock förslag till beredande af ett bättre förhållande härutinnan i framtiden, anser Öfver-Ståthållare-Embetet något vidare i detta ämne här icke behöfva i underdånighet anföras.

I sammanhang härmed torde det jemväl böra omförmälas, att Grosshandels-Societetens och Skepps-Rederiernes Deputerade, först år 1833 den 16 Martii, med anledning af den högst betydliga förminskningen uti Lästetalet af Stadens Fartyg, erhållit af Eders Kongl. Maj:t Nådigt bifall till gjord underdånig begäran om nedsättning, ifrån förut stadgade 18,000 tunnor salt, till 15,000 Tunnor, uti quantiteten af det ständiga salt-upplag, som de Handlande och Skepps-Redarne härstädes voro skyldige att hålla; och att sedermera, då genom en fortfarande ansenlig förminskning i Lästetalet af Stadens fartyg, det för Skepps-Rederierne var i ökad mått kämbart, att vidmagthålla det genom nyss åberopade Kongl. Resolution till 15,000 fastställda ständiga salt-upplaget, samt då erfarenheten än ytterligare bekräftat, att saltbrist icke vore att befara, enär införseln af salt varit och kunde förutsättas blifva för behovet mera än tillräcklig, Grosshandels-Societetens och Skepps-Rederiernes Deputerade år 1836 i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t måtte täckas, med afseende derjemte å de skäl, som år 1835 grundlagt Nådigt befrielse för Götheborgs Stads Handlande ifrån skyldighet att hålla ständigt salt-upplag, i Näder frikalla jemväl Stockholms Rederier från fullgörande af berörde åliggande, eller åtminstone medgifva nedsättning af det fastställda ständiga salt-upplaget till 8,000 tunnor, som, efter den beräkning, hvilken följdes vid salt-upplagets första bestämmande, af 7/8:dels tunna per läst, ungefärligen motsvarade det år 1836 varande Lästetalet af Stadens fartyg; i anledning hvaraf Eders Kongl. Maj:t genom Resolution den 14 April 1837 i Näder bifallit, att åliggandet för Stockholms Grosshandels-Societet och Skepps-Rederier, att hålla ständigt upplag af salt, finge tills vidare upphöra.

Till Femårs-Berättelsen år 1833 uppgåfvo *Minuthandels-Classerne*, att deras yrken, under då ifrågavarande år ansenligen aftagit och blifvit bragte till en vida sämre ställning än tillföre; och såsom orsaker härtill, anfördes hufvudsakligen penningbrist och menlig conjunctur för handel i allmänhet: saknad af ett Handels-Reglemente, som, lämpadt efter tidens behof och förhållanden, närmare och mera bestämdt utstakade hvarje Corporations rättigheter, och, genom nödige correctiver, satte en gräns för den ena medborgaren att inkräkta på den andras område, och såmedelst betaga

den ringa vinst, som af yrket möjligen kunde hämtas: det intrång, som, i saknad af ett sådant Handels-Reglemente, gjordes af personer, hvilka dels icke voro till yrket lagligen berättigade, dels kunde, med anledning af Författningar, anses dertill berättigade, utan motsvarande utskylder: och slutligen ett förmycket utvidgadt antal Ledamöter af en och samma handelsgren.

Dessa förhållanden, såsom anledningar i allmänhet till serskilda Minut-handels-Classers uppgifna aftagande och deras rörelses inskränkning, äro jemväl nu återopade; hvarjemte Borgerskapets Äldste förmält, att de, uti en till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet ingifven, den 25 April 1837 daterad skrift, sökt ådagalägga, att det förslag till ny Handels-Ordning, hvilket Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium år 1836 till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet aflemnadt, ingalunda skall undanrödja, utan fast mera komma att befordra de olägenheter, som för det närvarande öfverklagas.

Särskildt hafva anført:

Diversehandlarne: att, för att sluta af det jemt tillväxande antalet af dem, som i denna handel söka deras utkomst, det torde förmodas, att denna handelsgren snarare är i stigande, än i aftagande;

Spanmåls-, Minut- och Victualiehandlarne: att för denna minuthandel, under loppet af de ifrågavarande fem åren, hvarken så gynnande eller ofördelaktiga conjuncturer inträffat, att någon anmärkningsvärd ändring deruti skett;

Bokhandlarne: att hvad beträffade denna handel, eller omsättningen af tryckta Verk och Skrifter, det måste anmärkas, att den, i hänseende till omfattningen af det hela i litteraturen, eller mängden af pressens flerfaldiga alster, årligen försämrats, synnerligast hvad angick rent vettenskapliga ämnen, Belles Lettres och dylikt mera, men att åter antalet af den läsande Allmänheten i lika, om ej större mon tilltagit för Tidnings- och den så kallade Skillings-Litteraturen, eller några få enskilda förläggares företag, att till ett ringa pris utgifva Svenska Öfversättningar, serdeles af Romaner, under namn af Läse-Bibliothek, Cabinets-Bibliothek, m. m., af hvilka arbeten de fleste, dels med, dels ock utan nummerföljd, sedan år 1833 oafbrutet af trycket utkommit, och hvilka allt mer och mer vunnit en lifligare och snart sagdt uteslutande afsättning, fastän till föga båtnad för Bokhandels-idkarne, som, i anseende till det låga försäljningspriset derå och häraf uppkommande ringa försäljnings-arfvode, på långt när icke härutinnan funne ersättning för den förlust, som utträngandet af eller åtmin-

stone inskränkning i en mångsidigare Litteraturs redbarare och dyrköptare Bokhandels-artiklar de sednare åren förorsakat dem; äfvensom tillagdt blifvit, att en orsak till förfall för Bokhandeln i Stockholm borde sökas deruti, att, under den sednare tiden, Bokhandlare nedsatt sig nästan i hvarje stad uti Riket, hvadan någon afsättning till orterne numera ej vore att påräkna;

Kryddkramhandlarne: att ibland orsaker, menligt inverkan för denna handel, synnerlig uppmärksamhet borde fästas på den lättare utväg, som för Handels-Betjenter ägde rum, att nu, mera än förr, kunna tidigare, än Författningarne medgifva, undandraga sig Husbondens vård och tillsyn, samt, utan den stadga och erfarenhet som erfordras för att kunna såsom Medborgare värdigt uppfylla sina pligter, genom begagnande af Enkors eller Ledamöters rättigheter, hvilka Enkor och Ledamöter, stadda i fattigdom, ej mäktat sjelfve underhålla rörelsen, deras handel öfvertaga: ett förhållande, som, enligt hvad Kryddkramhandels-Societetens Hufvudman och Deputerade förment, skall hafva kunnat undanrödjas, om den af Societeten i underdånighet begärda sanction å Reglemente för en beslutad Enke- och Pupill-Cassa, blifvit af Eders Kongl. Majt i Näder beviljad;

Tobaks-Fabriks-Idkarne: att, såsom Stämpel-Längderne utvisade, fabrikationen af spunnen Rull-tobak något minskats, i följd af det i flere Landsorter införda nyttjandet af utländska råa Tobaksblader: att deremot snus-tillverkningen varit något högre: att fabrikationen af Cardus-tobak aftagit, hvilket härrört af den under de sista fem åren etablerade Cigarr-tillverkning: att exporten till Finland af Snus och Tobak under dessa år varit mindre, än förut, och aftager fortfarande: att de flere, under sednare åren, i de öfriga Städerna uti Riket anlagde Tobaks-Fabriker jemväl, till en icke obetydlig del, minskat afsättningen ifrån Hufvudstaden: att häraf synes, det conjuncturen väl icke vore egenteligen gynnande för Tobaks-Fabrikerne, men att till någon klagan öfver yrkets fallande saknades dock anledning, då förhållandet vore ungefär enahanda, som när förra Femårs-Berättelsen afgafs;

Lärftskramhandlarne: att, under meranämnde fem år, handeln med inländska Linne-, Ylle- och Bomulls-varor, hvilken, enligt 1749 års Förordning, egenteligen tillhörde Lärftskramhandlare, betydligt aftagit eller försämrats, hvartill orsakerna borde sökas: 1:o uti Finska Allmogens utminuterande, under loppet af sommaren, om bord på fartygen, af deras linne- och yllevaror; 2:o uti Nörländske böndernes utbudande i husen, nästan hela året, af præmi- och ordinaire-läster; 3:o uti Westgothe Gårdfari-

handlandes försäljning af bomulls- och ylle-väfnader; 4:0 uti Hudiksvalls och Söderhamns Handlandes upplag härstädes af gröfre väfnader, bulldan, foderväf, m. m., hvilka af bemälda Handlandes härvarande Commissionärer afyttras, så väl i parti som i minut: samt 5:0 deruti, att, genom Ångermanlands och Helsinglands desse sednare år stigande production af väfnader, städernes Handlande i desse orter blifvit nödsakade, att, för borgade varor till Allmogen, emottaga dess tillverkningar, hvilkas mängd vållat, att desse Handlande icke, såsom förut, afyttrat alla deras medhafde partier till Lärftskramhandlande, utan nödgats att med desse väfnader drifva byteshandel, och aflemnat dem till Grosshandlare, Kryddkramhandlare och Victualiehandlande, samt i utbyte emottagit varor, som i deras ort varit afsätlige, hvarigenom lärfter och andre väfnader blifvit tillgänglige för köpare i andre bodar än hos Lärftskramhandlaren.

Nedannämnde *Handtverks-Embeten och till Handtverks-Classerne räknade Societeter af Stockholms Borgerskap*, hafva sig utlåtit:

Bryggare-Embetet: att dess Spannemåls-afverkning

År 1833 vunnit en tillökning af 1505	Tunnor emot år 1832, och
„ 1834 . . . . . af 2493 1/2	1833, <i>men</i>
„ 1835 lidit en minskning af 1691	1834;
„ 1836 . . . . . af 993 1/2	1835;
„ 1837 . . . . . af 2352 1/2	1836;

utgörande således totala förminskningen hos Bryggare-Embetet i Spanmåls-afverkningen, ifrån år 1832 till 1838 års början, 1,038 1/2 tunnor; och skälen till denna förminskning i rörelsen har Bryggare-Embetet nu uppgifvit vara enahanda, som de år 1833 anmälde, neml. stark tillförsel af Götheborgs Porter, högt uppdrifven Bränvins-tillverkning öfver hela Riket, samt, i någon mån, det i Hufvudstaden på sednare tider ökade bruket af Sockerdricka;

Bagare-Embetet: att, genom Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 18 November 1806 och den 14 Augusti 1828, vore stadgadt, att ej någon må tillåtas att här i Staden utöfva Salu-bageri-handtering, med mindre han visat sig innehafva, antingen under ägande rätt eller emot hyra, ej allenast brukbart Bageriverk, hvarmed då förstods sådan större Bageri-lägenhet, som var försedd med tillräckligt utrymme för upplag i vindar eller magasiner af betydligare spanmåls- eller mjölförråd, hvilka ovillkorligen erfordrades till yrkets ordenteliga drifvande, utan äfven till Bageriverket hörande salubodar: att, så länge desse, till Bagare-Embetets vidmakthållande och fre-

dande

dande ifrån obehörigt intrång gifne och sedermera icke i laga ordning upphäfde föreskrifter iakttogos, och en hvar, som ville taga befattning med salubageri-handteringen härstädes, måste på nyssnämnde sätt ådagalägga sin förmåga, räknade Embetet ibland sine medlemmar ett försvarligt antal, försedde med stora och ordentliga Bageriverk; och med deltagande af sådane Idkare, kunde äfven Embetets skyldighet, att i både god och ond tid tillhandahålla Hufvudstadens innevänare bröd af alla slag och i erforderlig mängd, efter de i Taxan bestämde priser, noggrant uppfyllas, oaktadt de mångfaldiga svårigheter, hvilka ifrån handteringen vore oskiljaktiga; men att, sedan dels tid efter annan flere innehafvare af små Bagarestufvor, hvartill inskränkta och nästan inga lägenheter funnos för upplag af säd- och mjöl-förråd, undfingo rättighet till salubageri-handteringsens idkande, dels omsider den förklaring öfver stadgandet om brukbart Bageriverk, blifvit meddeladt genom Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Utslag i ett serskildt besvärsmål, men icke i ordentligen promulgerad Författning, att dermed endast afsågs sådant Bageri, der bröd kunde tillverkas, hvilket förändrade stadgande sedermera tillämpats såsom lag i förekommande frågor om sökt rättighet till salubageri-handteringsens utöfvande i Stockholm, dels slutligen Eders Kongl. Maj: genom Nädig Kungörelse den 9 Mars 1838, tillåtit fri samt af Taxa och uppsigt oberoende försäljning i Hufvudstaden af alla slags i ugn torkadt bröd, hafva såmedelst Bagare-Embets rättigheter småningom försvunnit: att de större Bageriverken utträngas af de mindre: att då de förres ägare, lidande af oupphörligt intrång genom det allt mer och mer tilltagande antalet af främmande Idkare, nödgades, den ene efter den andre, upphöra med rörelsen, förmå de sednares innehafvare icke ersätta de afgangne: att något biträde af de främmande Idkarne vore så mycket mindre att påräknæ, som de saknade lager, samt i allmänhet bakade af mjöl, köpt för dagen, och i alla fall, såsom icke underkastade de för Bagare-Embetet gällande föreskrifter, vid höga spannmålspriser, eller då brist på säd och mjöl uppstår, hvarken kunna, i likhet med Embetets Ledamöter, tvingas deltaga i deras ansvariga åliggande att hålla jemn tillgång på bröd, fastän äfven förbakningen tillskyndar Idkaren förlust, eller nekas att upphöra med rörelsen i afbidan på en mera gynnsam tid: att följden häraf blefve till slut obestriddigen Embetets urståndsättande att uppfylla sina skyldigheter, Hufvudstadens blottställande för brödbrist, och Allmänhetens obelåtenhet med förhållandet: samt att i följd häraf, och då Bagare-Embetet icke, utan förändring i det sålunda rådande systemet, kunde räddas från fullkom-

lig undergång, visade det sig uppenbart, att Bagareyrket i Hufvudstaden, under ofvansagde för detsamma högst ofördelaktiga conjuncturer, varit i starkt fallande.

Slagtare-Embetet: att ehuru kött-consumtionen under ifrågavarande fem år icke aftagit, hade likväl Slagteri-ickarens behållning af deras rörelse under denna tid blifvit högst betydligt minskad, så att de fleste knappt kunnat deraf påräkna den tillräckligaste bergning: att orsakerna till detta ofördelaktiga förhållande varit flerehanda: att den första deribland vore en stigande dyrhet å slagtkreatur, förorsakad af den nästan med hvarje år minskade tillgången, då, under de sednare åren, en i mer eller mindre grad fortfarande foderbrist nödgat en stor del Landtbrukare, att allt mer och mer inskränka sine ladugårdar: att denna dyrhet isynnerhet varit kånbar under vartiderne, då slagtkreaturen måst hemtas ifrån de mest aflägsna orter och ofta kostat endast i frägt 8 à 10 R:dr B:co för stycket: att livar och en lärer inse, att, under sådane omständigheter, och då priserne på kreatur varit högt uppgjagade, Slagtare-Embetet icke utan förlust kunnat sälja köttet för ungefärligen samma pris, som eljest: att derjemte, genom ansenlig import af hudar från utrikes orter, priset å denna vara utomordentligt fallit, så att Slagtare-Embetet äfven på detta sätt lidit en betydlig minskning i påräknad ersättning för de låga köttpriser, som Taxan bestämt: att likaledes talgpriserne, genom nedsatt tull å utländsk talg, som föranledt en öfverflödigt tillförsel af denna vara utifrån, så betydligt fallit, att Embetet jemväl deruti sett sina förhoppningar svikna: att hvad dock mera än allt annat inverkat menligt på Slagtare-Embetets rörelse, vore den beständigt ökade försäljning af färskt kött på stadens torg och allmänna platser höst- och vintertiden, hvarigenom Embetets Ledamöter gått miste om den ersättning de eljest under berörde tid, då slagtkreatur erhållas för bättre pris och från närmare håll, bordt kunna påräkna för de förluster de fått underkasta sig under de öfriga årstiderna, då slagtkreaturen med dryg kostnad måst hemtas från långt aflägsna orter: och att det för öfrigt vore denna obeskattade slagteri-handtering, som, genom intrång i Slagtare-Embetets rörelse, hotade att småningom undergräfvat Embetets bestånd, och skall förr eller sednare sätta dess Ledamöter ur stånd att upptylla sina förbindelser emot Hufvudstadens befolkning.

Guldsmeds-Embetet och Juvelerarne: att de låtit controllera:

År 1833	—	8,791	Qvintin Guld	och	127,773	Lod Silfver;
” 1834	—	14,173	3/4 ”	”	177,539	” ”
” 1835	—	14,548	”	”	162,997	” ”

År 1836 — 9,279 $\frac{3}{4}$ Quintin Guld och 133,399 Lod Silfver;
 ” 1837 — 12,163 ” ” 160,484 ” ”
 och att yrket ej undergått, under meranämnde fem år, någon betydlig förändring, ehuru afsättningen de tvänne sista åren varit något i fallande, i följd deraf, att en mängd utländsk Plaitre inkommit och med begärlighet blifvit köpt i stället för Silfver.

Sockerbagare-Societeten: att medlen för dess Ledamöter till försörjning vore i aftagande, hvartill orsakerne förnämligast uppgifvits vara: 1:o den allmänna välmågens minskning, så att Societetens tillverkningar, hvilka kunde betraktas såsom lyxartiklar, måste stå efter för varor af större nödvändighet; 2:o de, enligt Kongl. Brevet den 1 Mars 1834, med Societeten införlifvade Schweizares plägsed, att ifrån utrikes orter införskrifva liqueurer och confiturer; och 3:o den, genom Kongl. Brevet den 11 Juli 1836, Öfver-Ståthållare-Embetet förunnade rättighet, att utdela tillståndsbevis för Caffékokerskor m. fl., att sälja liqueurer.

Garfvare-Embetet: att detta yrkes aftagande, nära till hälften, ådagaläggas af det sista årets arbetares personal, hvartill orsakerne förments vara Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegii tillåtelse åt en och hvar, som sig anmäler, att nedsätta sig, så i stad, som på landet, för att drifva rörelse samt införande af beredd vara från utrikes ort.

Tenngjutare-Embetet: att det låtit kontrollera:

År 1833	. . . . .	3,119	Skålpund Tenn;
” 1834	. . . . .	3,102	” ”
” 1835	. . . . .	4,955	” ”
” 1836	. . . . .	4,585	” ”
” 1837	. . . . .	4,125	” ”

samt att Tenngjutare-Embetets, enligt egen uppgift, fortfarande förfall härledde sig, ibland annat, ifrån det mer och mer tilltagande bruket af porcellaine.

Trädgårdsmästare-Embetet: att Trädgårdsmästare-yrket, betraktadt såsom borgerlig näring, vore i aftagande, sedan, enligt Öfver-Ståthållare-Embetets Kungörelse den 17 Februari 1819, hvarje Egare eller Arrendator af Trädgårdar eller Plantager eger samma rättigheter som tillföre, i stöd af Författningar, varit Trädgårdsmästare-Embetet ensam förbehållne; emedan, i följd af denna rättighet, få af Embetets Gesäller eller Lärningar vilja ingå i ett Embete, der utskylderne till Kronan och Staden, andre onera oberäknade, äro mångdubbelt högre, än hvad de, med åtnjutande af lika rättigheter, kunna anses skyldige att såsom Arrendatorer erläggga.

Till de fleste öfrige Handtverks-Embetens förminskning i deras yrken äro såsom skäl hufvudsakligen uttryckte enahanda omständigheter, som de, hvarpå uppmärksamheten fästades vid Femårs-Berättelsen 1833, och hvilka anfördes vara: förökad införsel af utländske tillverkningar, som dels, ehuru stundom af sämre beskaffenhet, än de inhemska, likväl i anseende till lägre pris snarare funno afsättning, än de sednare, dels inbringades under benämningar, som föranledde missbruk: ett för stort antal af vissa Embetens Ledamöter: Manufacturisters berättigande till enahanda arbetsfrihet för vissa yrkens bedrivande, som Handtverksmästare, efter föregångna läroår, tillkommer; hvilket vållat att arbetsförtjensten, sönderdelad på för många händer, icke kunde lemna alla bergning, samt enahanda, ännu mera på Borgares handtverksrörelser, inverkan menliga följer af tillåtelse till vissa handtverks bedrivande, meddelad personer, som ej voro skyldiga att derföre erlägga borgerliga onera, och således kunde för bättre pris lemna arbetsbiträden.

Af Borgerskapets Äldste är vid denna sammanfattning tillagdt, att sedan Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium, i följd af erhållit Nådigt uppdrag, den 26 April 1836 till Eders Kongl. Maj:ts ingått med förslag till ny Förordning angående rättighet att i Städerna och på Landet åstadkomma Slöjde- och Handtverks-arbeten samt Fabriks- och Manufacturvaror, hafva Borgerskapets Äldste till Eders Kongl. Maj:ts i underdånighet ingifvit en, den 29 November 1836 daterad, Anmärkningskrift, hvaruti de tro sig hafva utvecklat: att berörde förslag ådagalägger en, utöfver hvad de trenne öfriga Riks-Stånden begärt, långt utsträckt tillämpning af såkallade nyare tidens liberala grundsatsar: att det strider emot de af Kongl. Commerce-Collegium uppgifne motiver: att det strider emot Borgare-Ståndets concession år 1810, emot Grundlag och allmän Civillag: och att det, i stället att bereda tydlighet och säkerhet vid tillämpning af Närings-författningarne, skall ofelbart åstadkomma de största illusioner, alla ledaude dertill, att städernes Borgerskap försänkas i armod och beroende.

Magistraten har yttrat sig i allmänhet vitsorda de åberopade skälen för särskilda Handels- och Handtverks-yrkens förminskning, hvarvid dock några få undantag egde rum, hvilka uppenbarade sig vid anställda jernförelser. Sålunda syntes Guld- och Silfver-Arbetare- samt Tenngjutare-Embetena hafva förkofrat sig, då man besinnade, att beloppet af dessa Embetens tillverkningar, hvilka blifvit till controlling anmälde, under den ifrågavarande tidrymden förökats, synnerligast hvad beträffade Guld- och Silfver-arbeten. Äfven funne Magistraten det icke kunna nekas, att, serde-

les inom vissa handtverk, konstfärdigheten under de sednare åren ganska fördelaktigt utvecklats; i hvilket afseende, ibland andra exempel, kunde nämnas Silfver-arbeten, Snickare- samt Bleckslagare-tillverkningar m. m.

Af de *Fabriks- och Manufactur-Classer*, som till denna Berättelse afgifvit yttranden, har ock, med högst få undantag, klagan allmänligen blifvit förd öfver Naringarnes större eller mindre förfall, under ifrågavarande fem år. Till upplysning härom, och till bedömande i hvad mån denna klagan må vara grundad, åberopar Öfver-Ståthållare-Embete i underdånighet de förut meddelade uppgifterne på antalet af Närings-Idkare och deras Arbetare samt på tillverkningarnes värden, hvilka uppgifter, sig emellan jemförde, måste anses lemna en någorlunda tillförlitlig öfersigt af Fabriks- och Manufactur-rörelsen i Hufvudstaden; hvarjemte det af Stadens Hall- och Manufactur-Rätt i ämnet afgifne utlåtande, hvilket dels upptager hvad Fabriks- och Manufactur-Classerne egentligen ansett vara orsak till det öfverklagade förhållandet, dels framställer Hall- och Manufactur-Rättens egne åsikter derom, här intages, till dess hufvudsakligaste innehåll.

Hall- och Manufactur-Rätten har anført: att den utan tvekan vitsordade, att välmågan och belåtenheten med den ekonomiska ställningen i allmänhet declinerat under berörde quinquennium inom Hufvudstadens Fabriks- och Manufactur-Classer: grundande Hall- och Manufactur-Rätten i detta hänseende sin öfvertygelse på erfarenhet, vunnen genom beröring med Fabriks- och Manufactur-Idkarnes; och om välmåga och belåtenhet sige anses såsom gradmätare för näringslifvets tillväxt eller förfall, ville det synas, som Fabriks- och Manufactur-rörelsen i Hufvudstaden, nämnde tid, varit i aftagande.

Vid granskning af de summariska uppgifterne, i hvad de anginge Väfverierne, hvilka Hall- och Manufactur-Rätten ansåg utgöra hvad ursprungligen menats med Fabriker, funne man genast, att desse näringsgrenar bestämmt declinerat under berörde tid, både till Idkarnes och Arbetarnes antal som tillverknings-beloppen. Såsom ett bevis på detta förhållande sige Rätten framlägga resultatet af den under Juli månad 1838 till Eders Kongl. Majts och Rikets Commerce-Collegium afgifne Fabriks-Berättelse för år 1837, jemförd med den för år 1836, och hvilket resultat hufvudsakligen vore: att minskning år 1837 egt rum vid Bomulls- och Linne-Fabrikerne af 23 Väfstolar, 76 Arbetare, 57,112 alnars tillverkning och 28,989 R:dr's tillverkningsvärde; vid Band-Fabrikerne af 45 Väfstolar, 62 Arbetare, 5,346 stycken och 1,717 alnars tillverkning samt 11,213 R:dr's tillverkningsvärde; vid Klädes-Fabrikerne af 28 Väfstolar, 122 Arbetare,

865 stycken faltar och dukar samt 11,991 alnar klädestillverkning och 75,076 R:dr tillverkningsvärde; vid Siden-Fabrikerne af 57 Väfstolar, 114 Arbetare, 14,399 stycken dukar m. m. och 15,240 alnar Sidentygs tillverkning samt 62,921 R:dr tillverkningsvärde; vid Silkes-Rederierne, hvilka numera, efter det beredt Silke får i Riket införas, till deras primitiva bestämmeelse hufvudsakligen upphört och till största delen omfattade Silkets färgning, af 14,400 R:dr afverkningsvärde; och vid Stoffis-Fabrikerne af 4 Stolar, 8 Arbetare och 3,683 R:dr tillverkningsvärde; i sammanhang hvarmed Hall- och Manufactur-Rätten, med bifogande af vederbörligt bevis öfver tillverkningarne inom Siden- och Klädes-Fabriks-Societeterne åren 1823 och 1829, fästat uppmärksamhet på jemförelsen emellan tillverknings-beloppen till alntal förstnämnde år eller 1823, och det sista i förlutna quinquennium eller 1837, hvilken jemförelse utvisade en förminskad tillverkning sistnämnde år af 26,694 alnar Sidentyg och 71,972 alnar Kläde.

Orsakerna till dessa yrkens aftagande, synnerligen under den sednare delen af ifrågasatte tid, hade Fabriks-Idkarne sjelfve uppgifvit hafva varit: en för långt utsträckt rättighet till införsel af utländska Fabrikater, som, enär den derå satte skyddstull vore otillräcklig att upprätthålla concurrence med utländningen, vållat att landet blifvit öfversvämmadt af utländska Fabriksalster: ofullständig kontroll å Tullförfattningarnes efterlefnad, i följd hvaraf lurendrejeri och tullförsvinnning underlättats: såsom bevis på hvilket omdömes rättighet åberopats det till verklighet fullkomligt konstaterade förhållande, att den tid, då i anledning af Cholera-farsoten, kustbevakning strängt handhafdes, samt lurendrejeri och tullförsvinnings-försök sålunda försvårades, den inländska fabrikationen af Siden-, Ylle- och Bomullsväfnader betydligt ökades, hvaremot och sedan, med nyssnämnde anledning, den strängare kustbevakningen upphört, fabrikationen åter aftagit: samt ofullständighet och osäkerhet i Lögstiftningen för Närings-förhållanderna i Sverige, genom hvilken ofullständighet och osäkerhet omtanka och industri hämmades, i stället för att uppmuntras och förkofras; och kunde Hall- och Manufactur-Rätten för sin del ej annat än instämma uti de i förstberörde tvänne hänseenden sålunda yttrade omdömen, om anledningarne till det aftynings-tillstånd, hvaruti Väfvars-fabrikationen sig ofselbart befonne.

Characteristiskt förekomme det Hall- och Manufactur-Rätten, att, enligt hvad Klädes-Fabriks-Societetens Deputerade, i deras afgifne Utlåtande upplyst, Klädes-väfverierne i Riket år 1742, då folkmängden icke var så stor som nu, sysselsatte flere väfstolar och arbetare, än år 1835, oaktadt fabri-

kationen under tiden blifvit till fullkomlighet ojemnförligen stegrad, och att förbrukningen af inhemskt kläde på hvarje förbrukande person belöper sig endast till 2 1/4 alnar årligen, hvaraf påtagligen syntes följa, att i sednare tider inpracliserandet af utländskt kläde, ehuru till införsel förbjudet, i betydlig mon tilltagit, till väsendtlig skada för den inhemska fabrikationen och för hela Landet. De medel till denna näringsgrens upphjelpande, hvilka Klädes-Fabriks-Societetens Deputerade antydt och föreslagit, funne Hall- och Manufactur-Rätten förtjente af serskild uppmärksamhet; varande bland desse angifne medel, i främsta rummet, upphörandet af de städse inträffande förändringarne i ekonomiske stadganden, eller med andra ord, stadga i ekonomiska lagbestämmelser; hvarjemte bemålde Deputerade äfven i berörde afseende anført: att, om man började med sjelfva råämnens-alstringen, och sålunda ställde både råämnets tillgång och dess förädling på inhemsk grund, syntes en lämplig utväg erbjuda sig i förhöjning af införselstullen på utländsk ull till 8 sk. banco per $\%$, med undantag af Jutsk och Isländsk, som ej förmå bära mera, än den nuvarande tullen af 2 sk.; hvaraf den sannolika följden blefve, att Schäfferi-ägarne funne en uppmuntran och en fördel vid förökningen af sine hjordar, derigenom de Svenske fabrikernes ullbehof kunde fyllas med inhemsk tillgång, inom mångdubbelt kortare tid, än som vid nuvarande tullbelopp kunde påräknas: att tullbestämmelser, hurudana som helst, betydde likväl föga, om de ej voro beledsagade af nödiga controller, hvaraf så yrken hade mera omedelbart behof, än det ifrågavarande, emedan så fabriker kunde med samma lätthet lurendrejas och tullförnillas, som de hvilka tillhöra klädesfabrikernes alster: och att följaktligen en utvidgad tullbevakning vore af nöden, äfvensom en förändrad ordning för beslags verkställande skulle vara af väsendtlig nytta.

Vidare har Hall- och Manufactur-Rätten yttrat: att det vore en allmänt känd sak, huruledes kringvandrande Vestgöthar här i staden hålla sina verkliga eller förmenta tillverkningar till salu öfver allt, och huruledes de, genom förflyttande af sina försäljningsvaror in uti hvarje boning, förstå och lyckas att skaffa sig afnämare. Att en så beskaffad oinskränkt handelsfrihet, som icke vore sjelfva fabrikanten tillåten, skall högst menligt inverka på afsättningen af hans varor, syntes Hall- och Manufactur-Rätten vara tämmeligen påtagligt, äfvensom att Fabrikanternes klagan häröfver måste antagas vara billig. Det vore följaktligen att önska, att den af kringstrykande Vestgöthar utöfvade handelsfrihet, hvaraf i allt fall intet godt tillskyndades landet, måtte varda inskränkt till deras bo-

dar eller upplagsställen, samt att kringbärandet och utbudandet till salu af egna och främmande tillverkningar, måtte dem förbjudas.

Att Strump-fabrikationen i Hufvudstaden, på sätt denna Societets Hufvudman anført, lider betydligt intrång genom den stora mängd af strumpor, som ifrån Finland till högst låg tull årligen införes, vore ett förhållande, som Hall- och Manufactur-Rätten ansåg sig böra vitsorda; och det vore högeligen att önska, det inhemsk industri äfven i denna näringsgren måtte för framtiden icke komma att stå efter för den utländska, hvartill Finska productionen numera borde räknas.

Med säkerhet kunde antagas, att Fäderneslandet, under ingen tidpunkt tillföre varit så öfversvämmadt af utländska fabrikater och luxe-artiklar, som under det med år 1837 tilländalupne quinquennium; och att den inhemska fabriks-rörelsen och industrien derigenom i mera eller mindre mån, vore Hall- och Manufactur-Rättens, på ofvananförde omständigheter, grundade öfvertygelse, som den vid detta tillfälle ansåg för en pligt att öppet uttala, jemte det Hall- och Manufactur-Rätten alltså fann sig kunna vitsorda hvad en del af de öfrige Fabriks- och Manufactur-Idkarne anført om tillståndet af deras yrken. Att Fabriks- och Manufactur-rörelsen i Sverige, i många fall, till fabrikationens godhet och elegance, för det närvarande vore jemngod med den utländska, och äfven understundom i verkligt värde öfverträffade densamma, hade i sednare tider blifvit erkändt; likasom det alltid stod fast, såsom en obestriddig sanning, att den hvarken för det närvarande kunde eller troligen någonsin komme att täfla med den utländska i afseende på försäljningspriserne, så länge utländska fabriks-alster få införas emot låg tull, samt kunna införas och jemväl blifva införde utan all tull förmedelst lurendrejeri och tullförsnillning.

De egentliga orsakerna till Fabriks- och Manufactur-handteringens aflytande ansåg Hall- och Manufactur-Rätten således vara: 1:o rättigheten att öfverallt i Riket få införa utländska Fabriks- och Manufactur-varor, hvilken rättighet medförde oundvikliga och för näringarne skadliga missbruk, då det vore aldeles omöjligt att på alla ställen hafva sådane controllor, som betryggade, att den införda varan blefve hänförd under dess rätta rubrik, och således belagd med den tull den borde draga; 2:o de flerlaldiga svårigheter och ansvarspåföljder, som Lurendrejeri-Förordningen innehölle i afseende på beslags-förrättningar, hvika aflägsnade, om ej till det mesta tillintetgjorde den afsedda kontrollen emot lurendrejeri och tullförsnillning; och 3:o den såkallade Landtmanna-seglationen, som berättigade

all-

allmogen att med öppna båtar utrikes ifrån införa varor; hvarigenom, i anseende till lättheten att hvar som helst med små farkoster inpractisera utländskt gods, all controll blefve omöjlig; och utan controll å handels-trafiken, vore Fabriks-näringar i Sverige föga tänkbara.

Ibland de Fabriks- och Manufactur-Idkare, hvilka klagat öfver deras yrkens förfall, funnos visserligen åtskilliga, som i afseende på tillverkningen icke voro i collision med utländningen, och således icke eller, åtminstone icke directe, kunde anses hafva, genom det utländska kramet, blifvit lidande. Till den öfverklagade olägenheten, der den verkligen ägde rum, måste således finnas andra orsaker, och dessa trodde Hall- och Manufactur-Rätten, oberäknadt hvad som tilläfventyrs kunde tillskrifvas Närings-idkarens egen oförmåga att sköta sitt yrke, eller försumlighet derutinnan, eller oordentlig lefnad, hvilket, så vidt Hall- och Manufactur-Rätten hade sig bekant, utgjort ett sällspordt undantag ifrån det allmänna förhållandet, kunna igenfinnas i följande omständigheter, nemligen: 1:o det intrång, som göres i nästan alla näringsgrenar, genom så kallade Fuskare, och hvilkas tillvaro och betydliga tillväxt i sednare tider befordrats genom den tid efter annan utvidgade rättigheten att, som det heter, försörja sig med sina händers arbete, hvilken förunnades Extra Vaktmästare, Slottsknektar, m. fl., och hvar af följde, att Gesäller och Arbetare heldre föredrogo detta så kallade själfständiga lif, än att förtjena sitt uppehälle genom arbete under Husbondes tillsyn och på hans verkstad; och 2:o den åtrå att tidigt blifva sin egen, som obestriddigen characteriserade den nuvarande generationen, i förening med lättheten att vinna inträde i näringarne, hvilken vore en följd af den sednare tidens liberala idéer; och då, på detta sätt, antalet af producenter upphörligen ökades, utan att consumptionen i samma förhållande tilltog, måste den naturliga följd uppkomma, att arbetsförtjensten blefve delad och således lemnade minsta behållning för hvarje Närings-idkare; men att desse omständigheter, ehuru mycket gynnade af tidslynnets, likväl icke utöfvade något allmänt eller enskildt gagneligt inflytande, derom vittnade nogsamt de med hvarje år allt mer och mer anlitade fattigvårds- och försörjningsanstalterne i Hufvudstaden, äfvensom den klagan, hvilken allmänt och med fog fördes öfver vanvårdad barna-uppföstran inom de arbetande classerne.

Att totalbeloppet af sammanräknade tillverknings-värdet inom de serskilda Fabriks- och Manufactur-näringarne under den ifrågasatte tiden, oansedt den påtagliga minskningen af vissa productioner, ej undergått någon betydlig förändring, härledde sig derifrån, att vissa Fabrikanter, såsom Garfve-

ri-, Jerngjuteri- och Sockerbruks-Idkare, hvilka uti Tull-författningarne åtnjuta verkligt skydd emot intrång i sine Näringar, till ovanlig höjd upptrifvit deras productioner under sednare delen af ifrågavarande tidrymd, äfvensom att en ny fabriks-anläggning, nemligen ett mekaniskt Bomulls-Spinneri, med synnerlig fart drifvits de sista tvenne åren.

Vid detta, af Hall- och Manufactur-Rätten om Hufvudstadens Fabriks- och Manufactur-rörelses tillstånd under åren 1833—1837 afgifne utlåtande, hvilket Magistraten funnit vara grundadt på facta, har Magistraten, för sin del, förklarar sig icke hafva något att tillägga.

Hvad sålunda blifvit upplyst och anfördt angående förhållandet med Näringarne i Hufvudstaden under ifrågavarande quinquennium, anser Öfver-Ståthållare-Embetet visserligen ådagalägga, att detta förhållande i många delar ej varit tillfredsställande; men det torde dock icke kunna nekas, att den af Närings-Idkarne framställda skildring af deras yrkens aftagande och förfall är i allmänhet öfverdrifven, samt att, om en del näringsgrenar försämrats, andra deremot gjort framsteg, hvilket visar sig af jemförelse emellan de för hvarje år meddelade uppgifterne på antalet af begagnade arbetare samt beloppet och värdet af tillverkningarne. Och får Öfver-Ståthållare-Embetet för öfrigt, såsom jemväl här tillämplige, i underdånighet åberopa de allmänna omdömen Öfver-Ståthållare-Embetet i sista Femårs-Berättelsen låtit inflyta i anledning af Närings-Idkarnes då anförda enahanda klagan.

4:o Politie.

Ibland *allmänna anstalter till sedlighetens och ordningens bibehållande* i Hufvudstaden omförmältes uti den förra Femårs-Berättelsen, utom de vanliga Domstolarne samt Ecclesiastike Auctoriteterna och Kyrko-Råden, serskildt Polis-kammaren med dess betjening, samt, i sednare hänseendet, eller för ordningens bibehållande, jemte Garnisonen, äfven Stadens Militaire-Compagnie och Brandvaks-Corps.

Utom trenne Stads-Fiscaler, som å Stadens Stat uppbära löner, utgörande, enligt af serskilde Comiterade den 15 September 1837 i underdånighet föreslagen och genom Eders Kongl. Maj:ts Bref den 23 Februari 1838 i Näder fastställd Afönings-Stat, för den förste 600 R:dr, och för hvar och en af de tvenno öfrige 500 R:dr, allt Banco, oberäknade Ljuspenningar, Skrif-materialier, Tidnings-prænumerations-medel, anslag till ved m. m., bestod *Polis-betjeningen* vid 1837 års slut af Tolf Gevaldiger

och 51 Uppsyningsmän, försedde hvardera, de förre med 150 R:dr och de sednare med 100 R:dr B:co årlig lön, jemte laga andel uti alla, i följd af deras åtal ådömde böter. Den anmärkning är uti sista Femårs-Berättelsen redan gjord, att berörde löner voro allt för ringa, och att det derföre visat sig svårt att erhålla skicklige och pålitlige persouer till nämnde besvärliga och obehagliga befattningar. Under ifrågavarande tid har ifrån Stats-Verket, såsom tillförene, till Polis-väsendets underhåll i Hufvudstaden, enligt Kongl. B:refvet den 25 November 1812, årligen utgått 15,000 R:dr B:co, och ifrån Stadens Cassa dels 1,200 R:dr B:co, såsom hyra för den local, hvilken af Polis-kammaren begagnats, dels ett anslag af 1,450 R:dr till sublevation uti Polis-kammarens aflöning, hvilket numera, enligt Kongl. B:refvet den 23 Februari 1838, är ökad till 1525 R:dr B:co. Eders Kongl. Maj:t har ock serskildt af Dess egne medel i Näder låtit, fortfarande, årligen utbetala 1500 R:dr B:co, för att användas till löneförbättring för Polis-kammarens Tjenstemän.

Till Eders Kongl. Maj:t har Öfver-Ståthållare-Embetet den 18 September 1837 afgifvit underdånigt utlåtande, i anledning af en utaf åtskillige personer af arbets-classen i Hufvudstaden, af anförde skäl, gjord underdånig ansökning om upphäfvande af den Författning, hvilken är utfärdad den 4 Juli 1817, derom, att Närings-ställen i hufvudstaden skulle på vissa bestämda tider af dagen vara tillstängde; och utgående från den åsigt, att berörde stadgande skäligen och billigtvis skulle, på de grunder, som i berörde underdåniga utlåtande utvecklats, kunna upphävas, har Öfver-Ståthållare-Embetet tillstyrkt i underdånighet, att föreskriften i Öfver-Ståthållare-Embetets kungörelse den 4 Juli 1817, om inskränkning i tiden för gästning å Närings-stallen, måtte upphävas, så att desamma skulle få hållas tillgängliga hela dagen, alla söcknedagar, sommartiden från kl. 6 förmiddagen till kl. 10 eftermiddagen, samt vintertiden från kl. 7 förmiddagen till kl. 9 eftermiddagen, med iakttagande i öfrigt af hvad i detta afseende för Sön- och Helge-dagar i allmänhet fanns stadgadt; men att samtelige innehafvare af krog- och Närings-rättigheter, deremot borde, emot åtnjutande af denna frihet, i öfverensstämmelse med hvad ett stort antal redan erhjudit, åtaga sig en afgift till Stads-Cassan, hvilken afgift, som borde quartalsvis utgå, och för hvars behöriga fullgörande nöjaktig borgen skulle ställas, Öfver-Ståthållare-Embetet icke ansett böra bestämmas lägre, än till 10 R:dr B:co om året för hvarje krog, så vida dermed åsyftadt ändamål, att förbättra den lägre Polis-betjeningens lönevilkor, i någon mon

skulle uppnås; samt att uppbörden deraf borde komma att för sig gå på samma sätt, som för indrivande af Rasp- och Spinnhus-afgiften är stadgad.

Uti Nådig skrifvelse den 17 November 1837 har Eders Kongl. Maj:t förklarar, att Eders Kongl. Maj:t funnit en jemkning uti oförmälda Författning om inskränkning af gästningstiden å krogar och näringsställen vara af omständigheterna påkallad, serdeles, enär derigenom kunde, i följd af en stor del Krog- och Närings-Idkares eget erbjudande, vinnas tillgångar att förbättra Police-Betjeningens lönevilkor, och såmedelst bereda en mera ändamålsenlig controll i kroghållningen; hvadan Eders Kongl. Maj:t, utan att för närvarande till kraft och verkan upphäfva Öfver-Ståthållare-Embets Kungörelse den 4 Juli 1817, i Näder tillåtit Öfver-Ståthållare-Embets att meddela den förklaring, att en hvar Innehafvare af krog- och närings-rättigheter i Stockholm, hvilken inför Stadens Handels-Collegium hörd, åtog sig att ifrån och med år 1838, till Stads-Cassan kvartaliter erlagga en arrende-afgift af minst Fem R:dr och högst Tio R:dr Banco om året, hvilken afgift Stadens Taxeringsmän egde att, i förhållande till Krog- och Närings-Idkares rörelse, bestämma, skulle ifrån samma tid tillgodonjuta rättighet att för gästning hålla krog- eller näringsstället tillgängligt hela dagen, alla Söcknedagar, sommartiden ifrån kl. 6 förmiddagen till kl. 10 eftermiddagen, och vintertiden ifrån kl. 7 förmiddagen till kl. 9 eftermiddagen, med iakttagande för öfrigt af hvad i detta hänseende för Sön- och Helgedagar i allmänhet vore stadgad; hvaremot de redan befintlige Krog- och Närings-Idkare, som icke ville förbinda sig att ofvansagde arrende-afgift erlagga, komme att fortfarande vara underkastade den inskränkning i kroghållningen, som 1817 års återopade Kungörelse åsyftade: att uppbörden af denna arrende-afgift skulle verkställas på enabanda sätt, som för indrifning af Rasp- och Spinnhus-afgiften vore stadgad: och att Stads-Cassan, till hvilken arrende-afgiften komme att inflyta, skulle vara förpligtad att tillhandahålla Öfver-Ståthållare-Embets en emot afgifts-beloppet svarande summa, för att af Öfver-Ståthållare-Embets användas till förbättring af de vid Stockholms Policekammare anställde Police-Gevaldigers och Uppsyningsmäns lönevilkor.

Sedan jemväl Tracteurs-Societetens Ledamöter och en del Spisquarters-Idkare åtagit sig berörde afgift, har denna inkomst till Police-Betjeningens aflöning ansetts kunna beräknas till 3,000 R:dr Bco om året; och med begagnande dels deraf, dels af ytterligare beviljade bidrag från Stads-Cassan, har sedermera någon, ehuru långt ifrån tillräcklig tillökning i Police-betjeningens antal och löner kunnat tillvägbringas; men då de härtill vidtagne åtgärder

egt rum efter den tid förevarande Berättelse omfattar, anser Öfver-Ståthållare-Embetet icke lämpligt, att desamma här vidare omförmåla.

Organisationen af Stadens *Militaire-Compagnie*, i öfverensstämmelse med det af Öfver-Ståthållare-Embetet gjorde förslag, som blifvit genom Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 16 Mars 1833 i Näder bifallet, och ifrån och med den 1 derpåföljde Juni bragt till verkställighet, är uti sista Femårs-Berättelsen omförmåld. Enligt samma organisation, blef compagniet ställt under Öfver-Ståthållare-Embetets öfverinseende och styrelse; och till detsammes underhållande har Öfver-Ståthållare-Embetet fortfarande, för år beräknadt, under den tid, som utgör föremål för nu ifrågavarande Femårs-Berättelse, upphurit af Borgerskapet genom Bemedlings-Commissionen 15,000 R:dr Banco, och serskildt äfven af Borgerskapet, i enahanda ordning, till beklädnad och aflöning för Vaktknektar, hvilka verkställa häktade Qvinnors bevakning, 900 R:dr B:co. Det anfördes vidare uti nämnde Femårs-Berättelse, att Stadens *Militaire-Compagnie*, befriadt ifrån flere onödiga vaktposters hållande och andra för Compagniets egentliga ändamål främmande besvär, på försök, i Stadens Brandvaks-Corps's ställe, öfvertagit nattvaktens bestridande i Staden inom broarne; och såsom ersättning för denna nattvaktshållning, utgingo från Stadens Brandvaks-Cassa årligen 2,500 R:dr B:co; hvarförutan Inqvarterings-medel och någre andra mindre inkomster kommit Compagniet till godo; men hvad beträffade *Brandvaks-Compagniets* ännu år 1833 varande skick och beskaffenhet, anmärktes i den sista Femårs-Berättelsen, dels att nämnde Compagnie, i sitt då befintliga tillstånd, ganska ofullkomligt motsvarade det ändamål, som med dess inrättning åsyftats, dels att fråga var väckt, att, som försöket att genom Stadens *Militaire-Compagnie* besörja nattvakten i Staden inom broarne synts lemna ett nöjaktigt resultat, jemväl, efter enahanda grunder, så vidt tillgångarne medgäfvö, förbättra nattvaktens verkställande på Malmarne, medelst Brandvaks-Corpsens upplösning och patrulleringens öfvertagande af Stadens *Militaire-Compagni*, hvilket för sådant ändamål skulle betydligt tillökas och till någon del vara beridet.

Uti skrifvelse den 12 December 1833 till Eders Kongl. Maj:t har Öfver-Ståthållare-Embetet i underdånighet öfverlemnadt uppgjordt förslag till ny organisation af Stadens *Militaire-Compagnie* och Brandvaks-Inrättning, i hvilket afseende anfördt blifvit, att då organisationen af sistnämnde Inrättning måste, i brist af andre tillgängliga medel, tillvägbringas med de tillgångar och inkomster Inrättningen egde, ansåg Öfver-Ståthållare-Embetet sådant, i anseende till de ringa tillgångarne, hvarigenom all fråga om beridue pa-

truller äfven måst förfalla, icke kunna ske på annat sätt, än att, med upplösning af Brandvaks-Compagniet, Stadens Militaire-Compagnie, hvilket bestod af 96 man, 4 Corporaler, 2 Profosser och 3 Trumslagare, under befäl af 1 Chef, 1 Subaltern-Officer och 5 Under-Officerare, förstärktes med 144 Soldater, 6 Corporaler och 1 Trumslagare, äfvensom med 1 Subaltern-Officer och 5 Under-Officerare, och således en enda disciplinerad Militairetrupp upprättades, under benämning af Stockholms Stads Militaire-Corps, hvilken, ställd under Öfver-Ståthållare-Embets omedelbara tillsyn och vård, i afseende på så väl tjenstgöring som underhåll, borde besörja dels den tjenstgöring, som i allmänhet ålåg Militaire-Compagniet, dels ock nattvaks-patrullering inom hela Hufvudstaden, till betryggande af Innevånarnes säkerhet till personer och egendom, ej mindre för eldsvådor, än i andra afseenden, samt derjemte inöfvas att med skicklighet servera trenne Brandsprutor, stationerade i Corpseus trenne Vakter, dels uti Staden inom broarne vid Rådhuset, dels på Norrmalm uti f. d. Brandvaks-Corps-de-Gardet vid Hötorget, och dels på Södermalm uti Corpseus dervarande Casern. Det detaillerade förslaget, uppgjort af Öfver-Ståthållare-Embetet i samråd med Brandvaks-Cassæ-Administrationn och meddeladt Inqvarterings-Commissionen, har blifvit godkändt och antaget af Deputerade, hvilka Stadens Husegare och Inqvarterings-gifvare utsett att i frågan sig yttra; hvarefter Eders Kongl. Maj:t genom Nådigt skrifvelse den 7 Februari 1835 detsamma stadfästade, med förklarande af Nådigt välbehag öfver vederbörandes ådagalagde nit och beredvillighet att befrämja ifrågavarande nyttiga Inrättning. I följd häraf är uppsättningen af Stadens Militaire-Corps besörjd af Öfver-Ståthållare-Embetet och var fullbordad den 1 Juni 1835, då samma Corps efter reorganisationen började sin tjenstgöring, och det förra Brandvaks-Compagniet upplöstes. Hela Corpseus är inqvarterad uti Stadens södra Casern, sedan den af f. d. Militaire-Compagniet begagnade Casern på Kungsholmen funnits otillräcklig; hvaremot, å ena sidan, 953 R:dr årligen afgå från den inqvarterings-ersättning, hvilken Inqvarterings-Commissionen, enligt Författningarna, bör utgöra till Corpseus såsom en garnisonerande Trupp, samt, å den andra, Borgerskapet, genom Bemedlings-Commissionen, såsom ersättning för sistberörde, till Borgerskapets disposition återlemnade Caserns, af Militaire-Compagniet eller Militaire-Corpseus frånträdde begagnande, till Öfver-Ståthållare-Embetet, för Corpseus behof, årligen utbetalt 500 R:dr B:co. Enligt uppgjord plan för Corpseus tjenstgöring såsom Brandvakt, bestridas af densamma 44 patruller hvarje natt, fördelade på districter, af hvilka patruller hälften tourvis är i beständig rörelse, nemligen 2 patruller i Staden

inom broarne, 12 på Norrmalm och 8 i södra Förstaden; hvarjemte Chefen och det öfriga Befålet äro pligtige att anställa visiter-rouder till häst. Ehuru patrullernes antal sålunda icke är större än det, som utgick af Brandvaks-Compagniet, har man dock ansett patrulleringen verksammare och medförande ojemnförligt bättre bevakning, då den verkställes af en rörligare, fullkomligt disciplinerad och väl underhållen Militaire-trupp, hvilken ock erfarenheten ådagalagt vara ändamålsenligare, än den förra Brandvaktens, men likväl otillräcklig.

Till den nya Corpsens uppsättning utgingo af Brandvaks-Cassans capital en summa af 23,000 R:dr; och af Cassans intrader, genom stadgad Brandvaks-afgift å Fastigheter här i Staden, hafva till nämnde Corps's underhåll årligen åtgått 23,000 R:dr.

Sedan Öfver-Ståthållare-Embetet, jemte framställande af förslag, att för bättre tillsyn, Corpsen måtte fördelas i 2:ne Compagnier, med tillökning i Befålet af en Under-Löjtnant och 2:ne Corporaler, utom de 10 sådana, som förut äro vid Corpsen anställda, uppsagt de med Borgerskapets Äldste, genom dess Bemedlings-Commission, och med Brandvaks-Cassæ-Administrationn om Corpsens underhåll afslutade contracter, att löpa till ända den 1 Juni 1830, så vida ej en ytterligare kostnadssumma ifrån nämnde tid anslogs af 3,218 R:dr 26 sk. 2 rst. B:co om året, hvaraf $\frac{2}{5}$ skulle utgå från Bemedlings-Commissionen och $\frac{3}{5}$ ifrån Brandvaks-Cassan, halva Borgerskapets Äldste och Brandvaks-Cassæ-Administrationn medgifvit denna kostnadssumma, efter berörde proportion och under förutsättning af contracternes förlängning på Sex år, beräknade ifrån sistberörde dag; hvarestefr äfven Eders Kongl. Maj:t, uppå Öfver-Ståthållare-Embetets derom gjorda underdåniga hemställan, behogat härtill lemna Nådigt bifall.

Till de underrättelser, som uti sednaste Femårs-Berättelse förekomma om *Brandsläcknings-anstalterne* i Hufvudstaden, fogas här, att sedan, i anledning af förd klagan af en del af Stockholms Stads Borgerskap öfver den tunga, som skyldigheten att tjenstgöra vid Brandväsendet härstädes för dem medförde, Eders Kongl. Maj:t uti Nådigt Bref af den 19 Januari 1833 anbefallt Öfver-Ståthållare-Embetet, att inkomma med underdånigt yttrande, huruvida någon lindring uti den Stadens Borgerskap, med underlydande Handels-, Handtverks- och Fabriks-Gesäller samt Lärlingar och de till Stadens Arbetsmanskap hörande personer, enligt 16 och 18 §§ af Brand-Reglementet för Stockholms Ståd af den 1 October 1828 åliggande skyldighet skulle kunna beredas, under iakttagande likväl, att tillräcklig service alltid vid hvarje Brandspruta finnes att tillgå, så att icke, i brist deraf, eldsläcknings-anstalterne

komme att vid inträffande eldsvådor försvåras eller fördröjas, har Öfver-Ståthållare-Embete*t* i detta ämne gjort underdånig framställning; hvarefter, och då Styrelsen öfver Stadens Brandsäkrings-Verk bifallit, att servicen vid Brändförsäkrings-Contorets reserv-spruta och tillbringare, må af Contorets medel bekostas, samt, vid ett sådant förhållande, ifrågakämd befrielse för Handels-Handtverks- och Fabriks-classernes betjenter, gesäller och lärlingar samt arbetare kunde tillvägbringas, utan att någon olägenhet derigenom syntes uppstå i och för eldsläcknings-anstaltens verksamhet och tillräcklighet vid inträffande eldsvådor, Eders Kongl. Maj:t genom Nådig skrifvelse till Öfver-Ståthållare-Embete*t* den 27 September 1837 förklarar, det Eders Kongl. Maj:t i Nåder godt funnit bifalla, att förutnämnde Classers betjenter, gesäller, lärlingar och arbetare må befrias ifrån den dem ålagde tjenstgöring vid brandväsendet i Hufvudstaden; i följd hvaraf Eders Kongl. Maj:t i Nåder förordnat, att, af Stadens i gång varande slang-sprutor och tillbringare, sprutorne N:ris 5 och 6, äfvensom sprutan N:o 11 skulle blifva inactive, men likväl tills vidare fortfarande underhållas, samt det till sistnämnde spruta indelade manskap fördelas till tillbringarne N:ris 2 och 12, och desse tillbringare, jemte den till sprutan N:o 11 hörande, tilldelas de Stadens sprutor, som sådane saknade; och borde Öfver-Ståthållare-Embete*t* i öfverensstämmelse härmed besörja, att den omflyttning af Stadens sprutor samt den förändring i manskapets indelning vid desamma, som derigenom blefve behöflig, måtte tillvägbringas så, att sprutverken blefvo fördelade i samma jemna förhållande emellan Staden och Malmarne, som hitintills ägt rum.

Enligt ifrån vederbörande Tjensteman meddelad uppgift, äger Staden för det närvarande 11 stora tjenstgörande slang-sprutor, vid hvilka 9 tillbringare äro indelade, 3:ne reserv-sprutor, 5 vakt-sprutor, 8 stora district-sprutor och 13 mindre sådane, eller tillsammans 40 större och mindre sprut-verk. Personalen af befäl, arbetare, vattenkörare och sprutlagare vid de större tjenstgörande sprutorne och tillbringarne är uppgifven till 1381 man, utom de af Kongl. Flottans manskap, som servera sprutan N:o 9 med tillbringare; äfvensom det blifvit anmärkt, att med den oindelta personalen vid vakt- och district-sprutorne, hvilken är till antalet obestämd, må desse sprutor äro i verksamhet, har Stadens Politie-, Embets- och Byggnings-Collegium ingen befattning.

I sammanhang härmed står inrättningen af en frivillig *Räddnings-Corps* i Stockholm, försedd med Eders Kongl. Maj:ts den 26 Maj 1836

gifue

gifne Nådiga Stadfästelse-Resolution. Denna Corps, hvars ändamål är, att undan eldens härjande rädda lif och lösegendom, samt att det bergade värda, och hvars verkningskrets sträcker sig till alla inom Stadens tullar belägna hus och egendomar, består af en Chef, en Secund-Chef, 3:ne District-Chefer, 2:ne Adjutanter hos Chefen, en Secreterare och ett obestämdt antal Ledamöter, hvilket sednare nu uppgår till omkring 300 personer.

Hvad *Gatorne* i Hufvudstaden angår, så äro, under loppet af år 1837, efter serskildt fogad anstalt, några skicklige Gatuläggare ifrån Berlin inkomne, hvilka efter nyare metoder omlagt åtskillige sträckningar af Gator och Torg, samt lemnat härvarande arbetare undervisning i detta slags arbete, hvarigenom en icke obetydlig förbättring i gatornes beskaffenhet redan vunnits och alltmer kan påräknas; äfvensom Öfver-Ståthållare-Embetet hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anmält Förslag till ny Författning angående anläggning och underhåll af gatorna i Hufvudstaden; och bar, i sammanhang dermed, fråga blifvit väckt om öfverlemnande af denna omsorg åt en Comité eller Administration, med skyldighet för Stadens Hus- och Tomt-egare att, till en af bemälde Comité förvaltad Fond eller Cassa, årligen inbetala en viss afgift: en åtgärd, förutan hvilken det näppligen är möjligt att erhålla goda och väl nivellerade gator härstädes; varande berörde Förslag ännu beroende på Vederbörandes hörande och handläggning.

I afseende på *Gatornes upplysning* under den mörka årstiden, hvarmed under ifrågavarande quinquennium fortgått, utan några andra till verkställighet bragte egentliga förbättringar, än att begagnandet af Argandska lyktor i de gamla gatulyktornes ställe småningom ökats, torde det böra här anmärkas, att, sedan af ett för gas-upplysningens befrämjande i främmande länder, i London bildadt sällskap, förslag år 1824 blifvit framställt, att med berörde lysningsämne besörja gatornes upplysande i Stockholm, och efter det, vid ett i sådant afseende, med de ifrån Hufvudstadens Församlingar utsedde Deputerade och det af Gas-Compagniet förordnade Ombud samt öfrige vederbörande, inför Öfver-Ståthållare-Embetet den 12 April 1825 hållet sammanträde, åtskillige grunder blifvit uppgjorde för det contract, som för gaslysningen härstädes borde tillvägbringas, men denna fråga derefter af Gas-Bolaget lemnats utan vidare fullföljd; har anbud i berörde afseende åter blifvit af nämnde Bolag till Öfver-Ståthållare-Embetet afgifvet, hvarvid Bolaget, emot vissa af detsamma betingade hufvudsakliga vilkor, erbjudit sig att vid gatulyksningen här i Staden använda stora

lyktor af lika beskaffenhet med dem, som till samma ändamål i England begagnas, och hvilka skola lysa med omkring dubbelt så starkt sken, som de härstädes nu befintlige Argandske lyktorne: att placera sådana lyktor på lika stort afstånd ifrån hvarandra, som emellan de Argandske förefinnas, och i stället för 3 eller 4 af de vanliga små lyktorne, anbringa en dylik Gaslykta; hvarigenom, enär afståndet emellan hvarje sådan gaslykta blefve omkring 90 alnar, gatorne skulle blifva dubbelt så starkt upplyste som förut: samt slutligen att, till undvikande af lyktornes tidiga utsläckande någon gång då natten kunde vara mörk och töcknig, hvarje natt under de vanliga lykttändnings-terminerne hålla lyktorne lysande till en bestämd timma, eller kl. Ett. Deputerade, utsedde af Hufvudstadens Territorial-Församlingar uti Sockenstämmor, hafva, häröfver hörde, yttrat, att de ansågo förmånligt, om, i stället för den nuvarande gatu-lyshållningen, gatornes belysning med gas kunde tillvägbringas, och att Deputerade i följd deraf voro villige att ingå i underhandling med det Engelska Bolaget, genom det Ombud, hvilket Bolaget förklarat sig i sådant fall vilja hit öfversända; dervid Deputerade likväl förutsatt, att Bolagets erbjudna pris af 4 £ 10 sh. Sterling, eller omkring 55 R:dr B:co, för hvarje gaslyktas underhållande, måtte något nedsättas, så att detsamma icke komme att öfverstiga den kostnad, hvar till en Argandsk lyktas underhåll i medeltal högst kunde beräknas, eller 42 R:dr B:co, motsvarande efter medelcours 3 £ 10 sh. Sterling, samt att öfrige vilkor, omfattande jemväl tiderne då lyktorne borde hållas lysande, kunde uppgöras på sådant sätt, att ändamålet fullständigt vunnas, och ömsesidig trygghet i afseende på contract-vilkorens noga uppfyllande beredes. Stadens Drätsel-Commission har ock förklarat sig villig att upplåta sådan tjenlig plats för gas-apparatens anläggande, som af Staden kunde undvaras, och har jemväl dertill föreslagit en local, belägen inom den nya jetéen vid Claræ sjö.

I anledning af en sedermera ifrån Öfver-Ståthållare-Embetet i underdånighet gjord framställning i ämnet, har Eders Kongl. Maj:t genom skrivelse den 27 September 1837 i Nåder gifvit Öfver-Ståthållare-Embetet tillkänna, att Eders Kongl. Maj:t, som med välbehag skulle anse, om den sålunda ifrågakomne anstalten med gatulyssningens förbättrande i Hufvudstaden kunde på ett ändamålsenligt och för vederbörande ej alltför kostsamt sätt tillvägbringas och besörjas, af sådan orsak, och enligt Öfver-Ståthållare-Embetets begäran, i Nåder befallt Dess tillförordnade Stats-Minister för Utrikes ärenderne, att låta meddela Engelska Gas-Bolaget underrättelse om det af Församlingarnes Deputerade å Bolagets anbud gifne svar, med an-

modan tillika, att utse och befullmäktiga behörigt ombud, för att med bemälda Deputerade och öfrige vederbörande på stället träda i närmare öfverläggning, rörande det af Bolaget gjorda ifrågavarande anbud och hvad dermed egde sammanhang; hvarjemte Eders Kongl. Maj:t, såsom en uppmantran för Gas-Compagniet, att den föreslagne anstalten tillvägabringa, i Näder förklarar, att, i händelse tjenlig öfverenskommelse i berörde häseende kunde med Bolagets Ombud träffas och Contract rörande gatu-lyshållningen uppgöras, Eders Kongl. Maj:t i Näder ville medgifva Bolaget rättighet att, på sätt det begärt, emot en tullafgift, icke öfverstigande Fem procent af värdet i det hela, införa det gjutgods och de jernarbeten, jemte öfrigt tillbehör, som för Inrättningen erfordrades.

Derefter har ock ett Ombud från nämnde Gas-Bolag infunnit sig härstädes och tagit kännedom af localen samt inhemtat närmare underrättelser om förhållanderne i saken; men de sålunda erhållne upplysningarne lära icke varit af den beskaffenhet, att Bolaget ansett sig kunna ingå på den föreslagna nedsättningen i entreprenad-summan; hvadan den väckta frågan tills vidare förfallit.

Förslag till *Reservoirernes förflyttning* utom Staden eller till sådane localer på dess yttersta gränсор, der de ingen olägenhet medföra, har varit under utarbetning; och eluru verkställighet endast kan ske småningom, i den mon tillgångar kunna beredas, är det dock erkänt, att omtänksamheten för Stadens framtida bästa fordrar, att Stadens Styrelse successivt tillägnar sig, genom köp, sådane tomtedelar, som äro behöflige för utförandet af dylika och flere andre gillade och obestriddigen nyttiga företag; hvilket allt tagits i beräkning vid fastställande af anslag till nybyggnader och inköp af fastigheter, uti den år 1837 till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anmälda och af Eders Kongl. Maj:t den 23 Februari 1838 stadfastade Inkomst- och Utgifts-Stat för Stockholms Stad. — I afseende på *Renhållningen* hafva åtskillige förbättringar blifvit vidtagne vid förnyandet af contractet med Entreprenörerne.

Hufvudstadens *Allmänna Fängelser* voro vid 1837 års utgång desamma, hvilka äro omnämnde uti Öfver-Ståthållare-Embetets sista Femårs-Berättelse. Deruti anfördes äfven: att till en förbättrad Fångvård i Hufvudstaden fordrades i första rummet, att Policeskammaren blefve försedd med serskildt fängelse i samma local, der dess sessioner hållas; hvarigenom vunnas ej allenast en högst betydlig inskränkning i fångforslingen å Hufvudstadens gator, utan äfven en lämpligare classification af arrestanter efter graden af deras förbrytelser: och att detta kunde utan serdeles kostnad till-

vägbringas genom upplåtelse af en del af Castenhoffshuset till Sessionsrum för Policekammaren och till fängelse för dess arrestanter; hvaremot Stadens Norra Kämnars-Rätter skulle ifrån Castenhoffshuset förläggas till Rådhuset, åtskillige der befintlige Styrelseverk till Stadens Auctionshus vid Myntgatan, och Auctionskammaren till den af General-Assistance-Contoret förut begagnade Egendom, der tillräckligt utrymme funnes, ej mindre för det nya Pantlåne-Contoret, än för Stadens Auctionsverk, men att verkställigheten häraf berodde på Rikets Ständers bifall till förslaget, att Staden finge tillbyta sig sistnämnde Egendom, emot det nyligen inköpta f. d. Hessensteinska huset på Riddareholmen.

Sedan, i följd af Rikets Ständers beslut, detta fastighetsbyte sedermera skett, så att Staten blifvit egare af f. d. Hessensteinska huset och Stockholms Stad af den utaf General-Assistance-Contoret förut begagnade fastighet, har Öfver-Ståthållare-Embetet, uti en till Magistraten aflåten och därefter Drätsel-Commissionen meddelad skrifvelse, för att, genom någre Stadens Embetsverks förflyttning, m. m. ej allenast bereda större bekvämlighet för desse, utan ock inom Hufvudstaden åstadkomma, dels förbättring i fängvård, jemte inskränkning i arrestant-forsling och fängbevakning, dels ock en skyndsammare behandling af brottmålen och, i följd deraf, nedsättning uti kostnaden för fångars underhåll, gjort framställning om flyttning af Policekammaren till en local, hvarest den tillika erhöle serskildt häkte, samt om centralisering af alla Stadens Kämnars-Rätter och deras häkten, hvilket ock skulle föranleda en sådan förändring uti Kämnars-Rätternes organisation, att göromålens ojemna fördelning dem emellan och den långa tidsutdrägt, som, vid många brottmåls behandling, vore en följd af deras remitterande emellan de flere Kämnars-Rätterne, undvekos; och föreslog Öfver-Ståthållare-Embetet, såsom härtill lämpligast, att alla fyra Kämnars-Rätterne skulle förenas till en Domstol, arbetande på 3 eller 4 Divisioner: att Stadens Auctionsverk förflyttades till f. d. General-Assistance-Contorets hus, och åtskillige till Stadens Municipal-Styrelse hörande Verk och Contor ifrån Rådhuset till f. d. Auctionshuset vid Myntgatan; hvarest Kämnars-Rätterne å Rådhuset fingo erforderligt utrymme: samt att Policekammaren blefve förlagd till Castenhoffshuset.

Efter det Drätsel-Commissionen den 18 Januari 1837 till Magistraten inkommit med Utlåtande i denna fråga, har Magistraten, uti ett till Öfver-Ståthållare-Embetet den 22 April 1837 afgifvet motiveradt Betänkande tillstyrkt: 1:o att den af Öfver-Ståthållare-Embetet föreslagna förändring och centralisering af Stadens Kämnars-Rätter, i förening med upphörandet af

Territorial-Jurisdictionerne i Hufvudstaden, måtte, såsom icke mötande något hinder af stadgänderne i lag samt gällande författningar, och såsom nyttig och nödvändig, ju förr desto heldre bringas till verkställighet; 2:o att Norra och Södra Förstäderne trenne Kämnars-Rätter förflyttades till Rådhuset, såsom mera tjenlig och passande local, än den af Drätsel-Commissionen i dess utlåtande föreslagna, f. d. Auctions-huset, och att, i följd deraf, en af Magistraten föreslagen förändring, i afseende på Handels- samt Politie-, Embets- och Byggnings-Collegierne och Drätsel-Commissionens arbetsrum, äfvensom med Stads-Kamererare-, Byggnings-, Stads-Casseurs-, Architects- och Ingenieurs-Contoren, måtte sättas i verket; 3:o att, med antagande att Öfver-Ståthållare-Embetets framställning om Polis-kammarens förflyttning till Castenhoffs-huset vunne framgång, samt att de personer, som för Polis-kammarens räkning höllos i häkte, kommo att förvaras i de arrestrum, hvilka redan funnos och ytterligare kunde inredas i nämnde hus, arrestrummen i Rådhuset, jemte de lägenheter, hvilka dertill ytterligare kunde, i mon af behovet, apteras, skulle uteslutande begagnas för häktade personer, som voro under ransakning vid Kämnars-Rätten, och häktet å Stadshuset användas till förvaringsrum för sådane arrestanter, hvilka antingen afbidade utgången af anförde besvär, eller ock undergingo ådömdt straff af fängelse med eller utan vatten och bröd, samt till reservhäkte för de personer, som möjligen icke kunde i Rådhus-häktet rymmas.

I anledning af en inom Drätsel-Commissionen, i sammanhang med detta ämne, väckt fråga om uppförandet af en *ny Fängelse-byggnad* med celler, har Drätsel-Commissionen yttrat, att då en beklaglig erfarenhet under de sednare åren ådagalagt, hurusom brottens och förbrytarnes antal betydligt tillvuxit, vore det af högsta vikt för allmän och enskild säkerhet, att i tid söka sätta en gräns för detta öfverhand-tagande onda, samt söka så begä, att förbrytarna förbättras, ej förhårdas. Uti det skick, hvori Hufvudstadens häkten sig befunno, kunde Fång-ordningens föreskrifter, i anseende till bristande utrymme, ej verkställas; och då 10, 20, mången gång kanhända 30 Arrestanter hållas inspärrade i ett fängelserum, vore det icke möjligt att bereda brottslingarnes förbättring, hvilken sannolikt icke kunde åstadkommas annorlunda, än genom fångarnes classification och deras inspärrande, hvar för sig, uti enskildt rum, der arrestanten, skild ifrån umgänge eller tillfälle att samtala med andre brottslingar, under ensligheten föranleddes, så vida hans sinne ej vore alldeles förhårdadt, att vända sina tankar åt andra håll, än anläggningar af planer för nya brott. På grund häraf önskade Drätsel-Commissionen på det högsta, att uppförandet af en

fängelse-byggnad med celler måtte blifva bragdt till verkställighet. Den enda lämpliga tomt Staden för en så beskaffad byggnad kunde disponera, vore Hyrkusk-gården emellan Mynt- och Rådhusgränderne, hvilken tomt innehölle det utrymme, som Commissionen ansåg vara af största behof påkalladt; men om byggnaden finge utsträckas till Eders Kongl. Majts och Kronans angränsande, med Boställshus för Myntverkets Tjenstemän bebyggda tomt, kunde icke allenast utväg beredas, att derjemte inrymma de af Hufvudstadens arresteranter, hvilkas underhåll och vård Eders Kongl. Majt och Kronan borde bekosta, och hvilka hittills förvarats uti Smedjegårds-häktet, som likväl, efter hvad upplyst vore, icke lemnade erforderligt utrymme för fångpersonalen, hvarföre ock Öfver-Ståthållare-Embetet hos Eders Kongl. Majt i underdånighet gjort framställning och undfått Eders Kongl. Majts Nådiga befallning om åtgärders vidtagande för häktets utvidgande, utan äfven fångpersonalen sättas i tillfälle, att på de ganska rymliga, utmed sjön belägna tomterne, stundom hämta frisk luft. Af sådan anledning trodde Drättsel-Commissionen sig böra alternativt föreslå uppförandet af en Fängelse-byggnad å Hyrkusk-gården samt Eders Kongl. Majts och Kronans tomt gemensamt, eller, derest den sednare ej kunde få disponeras, endast å Stadens Tomt. Emellan dessa alternativter tvekade Drättsel-Commissionen icke att gifva företräde åt det förstnämnda, eller åt det förslaget, att Fängelse-byggnaden skulle uppföras på Kronans och Stadens tomter gemensamt, hvarvid Eders Kongl. Majt och Kronan syntes böra deltaga i kostnaden, i samma förhållande, som Dess utgifter för fångspis till arresteranter inom Hufvudstaden sig belöpte, jemförelsevis med Stadens kostnader för samma ändamål; och ville Drättsel-Commissionen besörja fångförtäringens anskaffande, på sätt nu skedde i Stadens häkten, med rättighet, att, efter afgifvande redovisning, utbekomma den ersättning, som Eders Kongl. Majt och Kronan blef skyldig gälda: varande kostnaden för Fängelse-byggnaden endast på Hyrkusk-gården uppgifven till 76,663 R:dr 24 sk., och för en Fängelse-byggnad, utsträckt äfven å Kronans på norra sidan angränsande egendom, Lilla Mynthuset kallad, för det hela beräknad till 132,176 R:dr 24 sk. B:co.

Magistraten har häröfver sig utlätit, att berörde Förslag vittnade visserligen om en högst berömvärd omtanka hos Drättsel-Commissionen för en ibland Stadens viktigaste angelägenheter, och förtjenade således i hög grad all den uppmärksamhet, som deråt kunde egnas, helst erfarenheten både i Sverige och andra länder redan länge bekräftat ändamålsenligheten och nyttan deraf, att skilja tilltalade brottslingar ifrån hvarandra, och att före-

komma samtal dem emellan; men Magistraten antog, att för realiserandet af denna stora idé, kommo troligen flera hinder att möta, utom den betydliga kostnad dermed förknippades; och säkert blefve detta realiserande åtminstone förenadt med en mångårig tidsutdrägt. Denna omständighet borde likväl icke blifva hinderlig för genomförandet af domstols-förändringen och centralisationen af Stadens häkten, enär dessa sednare, i deras närvarande skick, kunde i följd af territorial-jurisdictionernes upphörande anses tillräckliga, till dess en annan bättre fånglocal kunde beredas; och om Drättsel-Commissionens nyssberörde förslag förr eller sednare realiserades, borde på intet sätt någon rubbning derigenom kunna ske uti Domstolarnes localisering i Rådhuset.

Efter det berörde ärenden blifvit hos Eders Kongl. Maj:t af Öfver-Ståthållare-Embetet i underdånighet anmälde, har Eders Kongl. Maj:t genom Nådigt beslut den 2 Februari 1838 förordnat, att Stockholms Fyra Kämnars-Rätter, med upphörande af deras territorial-jurisdictioner, skola till en enda för hela Hufvudstaden, under namn af Stockholms Kämnars-Rätt förenas, att hafva sitt säte å Rådhuset och der arbeta å serskilde Divisioner, antalet deraf och göromålens fördelning dem emellan, bestämde efter hvad för ärendernes obehindrade gång kunde finnas nödigt, samt att, för sådant ändamål, förslag till Arbets-ordning för denna Kämnars-Rätt borde, efter vederbörandes hörande, i behörig ordning uppgöras och fastställas, samt öfriga nödiga åtgärder för verkställigheten vidtagas; äfvensom Eders Kongl. Maj:t i Näder anbefallt Öfver-Ståthållare-Embetet, att, enär berörde förändring kunde sättas i verket, allmän kungörelse derom, med alla nödiga föreskrifter, tidigt förut utfärda, och att då, i vederbörlig ordning, förordna om den förändrade anstalt med fångarnes förvarande i Stadens häkten, som dermed, till vinnande af ändamålet, stod i sammanhang; hvarjemte Eders Kongl. Maj:t dels förklarar sig vilja i den af Öfver-Ståthållare-Embetet, i sammanhang med förslaget till Kämnars-Rätternes förenig, väckta fråga om Poliskammarens förflyttning till Castenhoffs-huset och afstående, emot ersättning, af Secund-Chefens för Kongl. Svea Lifgarde derstädes innehafvande boställsvåning till Embetsrum för Öfver-Ståthållare-Embetets Canzli, sitt Nådiga Beslut framdeles meddela, dels ock, i anledning af Öfver-Ståthållare-Embetets underdåniga anmälan af de hos Drättsel-Commissionen förekomne förslag till uppförande af en ny Fångelsebyggnad för Staden, tillkännagifvit, att den Kronan tillhöriga tomt, hvarå Lilla Mythuset är beläget, icke kunde till berörde Fångelse-byggnad afstås.

För verkställigheten af hvad Eders Kongl. Maj:t sålunda i Nåder förordnat angående Kämnars-Rätternes förening till en Domstol, hafva erforderliga åtgärder af Stadens Styrelse blifvit vidtagne och äro numera i det närmaste fulländade, så att den ånyo organiserade Kämnars-Rätten kan ofördröjligen träda i verksamhet; men den ifrågasatte nya Fångelsebyggnaden å Hyrkusk-gården har, i saknad af medel, ej kunnat företagas; deremot Rådhushäktet blifvit utvidgadt och några celler der inredde, hvarigenom detta häkte anses blifva någorlunda tillräckligt och ändamåls-enligt till förvarande af sådana arrestanter, som vid Kämnars-Rätten undergå ransakning; och kommer äfven det i Castenhoffs-huset befintlige häkte, hvilket redan blifvit tillökt med 2:ne rum, att, efter de Norra Kämnars-Rätternes flytting ifrån nämnde hus, ytterligare tillökas och med celler förses, för att begagnas endast för Polis-kammarens arrestanter.

Uti underdånig skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t den 10 Juni 1836 har Öfver-Ståthållare-Embetet framställt behofvet af det för Hufvudstaden och Stockholms Län gemensamma *Kronohäktets å Smedjegården utvidgande och förbättrade inredning*, samt dervid anmält, att, då uti detta häkte, som innehölle 13 rum, deraf 2:ne användes för bysatte personer från Stockholms Län, 2:ne för dödsfångar under den tid de af Presterskapet beredas, 2:ne till sjukrum, 2:ne för dem som afstraffas med vatten och bröd, samt de öfrige 5 till andre arrestanters förvarande, högst 130 fångar kunde utan trängsel förvaras, men ända till 150 den sednare tiden måst der inrymmas, till det mesta i de 5 större rummen, osäkerhet i bevakningen inom detta häkte, hvarest vakt-betjeningen vore otillräcklig, måste blifva följden af så många fångars sammanboende, hvilket ock, utom andre olägenheter, förorsakade osundhet och sjuklighet ibland fångarne, samt hade den framför allt skadliga påföljd att, genom de gröfre brottslingarnes sammanblandande med de mindre förbrytarna, de förre, i laster, brott och list utlärde, genom råd och berättelser fortplantade sin färdighet på de sednare, som, utan desse meddelanden, kunde återgå till samhället, om ej förbättrade, dock icke sämre, än då de häktades; anseende Öfver-Ståthållare-Embetet i underdånighet, att, till beredande af en säkrare och mera ändamåls-enlig fångvård skulle erfordras: att fångelserummens antal blefve så tillökt, att, utan hopblandning och för talrik sammanpackning, de för stölder och gröfre brott tilltalade måtte kunna förvaras afskiljde från dem, hvilkas förbrytelser voro af lindrigare beskaffenhet: att likaledes för behandlingen af sjuke fångar, äfvensom för dem, hvilka skulle undergå fångelse vid vatten och

och bröd, flere rum för hvardera slaget af arrestanter blefvo att tillgå: att ett större antal, dels ljusa, dels mörka celler, hvaraf häktet helt och hållet vore i saknad, inrättades, till sådane arrestanters förvarande, som antingen förut utmärkt sig genom den svåra beskaffenheten af deras brott, eller ock, efter ankomsten till häktet, genom våldsamt och ostyrigt uppförande stör ordningen derstädes och ej låtit sig af varning rättas: och att fängelserummen och cellerne erhöilo en sådan inredning, att de deruti förvarade personer ej kunde samtala med andra, än i samma rum eller cell befintlige arrestanter; i följd af hvilket allt Öfver-Ståthållare-Embete i underdånighet hemställt, att Kongl. Öfver-Intendents-Embete måtte i Näder anbefallas, att, i samråd med Öfver-Ståthållare-Embete och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfver Stockholms Län, uppgöra och till Eders Kongl. Maj:ti i underdånighet insända plan, ritning och kostnads-förslag till en ändamålsenlig utvidgning af Smedjegårds-häktet; och har en sådan befallning blifvit af Eders Kongl. Maj:ti under den 10 Augusti 1836 Kongl. Öfver-Intendents-Embete i Näder meddelad, samt derefter af bemäldte Embete i underdånighet fullgjord.

Såsom hörande till Hufvud-Afdelningen *Politie*, får Öfver-Ståthållare-Embete vidare i underdånighet redogöra för de i Hufvudstaden befintlige *Uppfostrings-, Undervisnings-, Fattigförsörjnings-, Vålgörenhets-, Sjukvårds- och Arbets-Inrättnings* tillstånd, i enlighet med vederbörandes derom meddelade uppgifter.

A) *Läro-Verk och Skolor, lydande under Directionen för Stadens Undervisnings-Verk.*

a) *Stockholms Kongl. Gymnasium.* Årliga aflöningen till 4 Lectorer samt Adjunct och Cantor utgår med 510 tunnor spanmål och 1,460 R:dr contant. Gymnasii-Ungdomens antal är omkring 90. Läroverkets räntegifvande Capital, hvaraf räntan användes till understöd åt de mera behöfvande och till inköp af böcker, som utdelas till prämier vid årliga examina, uppgår till 4,140 R:dr 9 sk. 7 rst.

b) *Claræ högre Lärdoms-Skola.* Utom Rector och Dupplicant eller Con-Rector, har Skolan 3:ne Colleger, jemte en Dupplicant till biträde vid undervisningen i nedre classerne, samt Cantor. Aflöningen för den activa Lärare-personalen och 2:ne afskedade Colleger utgår med 115 tunnor spanmål och 1,425 R:dr i penningar. Lärjungarnes antal är 180. Skolan, som

lika med Gymnasium och öfriga härvarande Skolor, äger de i Skol-ordningen bestämda Cassor, uppkommande genom Skol-Ungdomens bidrag, och hvarmedelst nödiga utgifter för året bestridas, har erhållit en donation af 225 R:dr, deraf räntan användes såsom Stipendium till någon fattig och flitig Yngling.

c) *Mariæ högre Lärdoms-Skola*, med Rector och Dupplicant, 3:ne Colleger samt Cantor, hvilka i årlig aflöning åtnjuta 65 tunnor spanmål och 1,625 R:dr i contant. Lärjungarnes antal utgör 97. Af de föreskrifne Cassorne äro genom skedde besparingar 400 R:dr fruktbarande. Skolans Capital-tillgångar, räntegifvande, uppgå till 444 R:dr 21 sk. 4 rst., oberäknade 2000 R:dr, af hvilka någon ränta ännu icke Skolan tillkommit.

d) *Jacobi högre Apologist-Skola* har Rector, 2:ne Colleger och en Dupplicant, för högre Apologist-Skolorne anställd, men här tienstgörande, samt Cantor. Aflöningen utgör 65 tunnor spanmål och 956 R:dr. Lärjungarnes antal uppgår till 124. Af de till Skolan donerade Capital 866 R:dr 32 sk., är räntan anslagen dels till Skolans Bibliothek, dels till förhöjning af Lärarnes löner.

e) *Catharinæ högre Apologist-Skola*, med Rector, 2:ne Colleger och Cantor, hvilka för året i lön erhålla 55 tunnor spanmål och 980 R:dr. Lärjungarnes antal är 94. Skolan äger 2:ne donerade Stipendii-fonder, den Ehrenpohlska, R:dr 200, och den Gråbergska, R:dr 400.

f) *Stadens lägre Apologist-Skola*. Lärare-personalen, som utgöres af Rector, Collega och Cantor, åtnjuter i aflöning 840 R:dr. Skolan, hvar-est undervisning meddelas åt 47 Lärjungar, har en Præmii- och Fattig-Cassa, bestående i en donation af aflidne Victualiehandlanden Eric Boman Ericsson, R:dr 1,333 16, samt en Bibliotheks-Cassa, uppkommen genom en donation af Skolans Inspector, och nu utgörande 503 R:dr 41 sk.

g) *Ulricæ Eleonoræ lägre Apologist-Skola*, med lika antal Lärare, som den näst föregående, af hvilka Rector och Cantor aflönas af de medel, som äro ställda under förvaltning af Directionen öfver Hufvudstadens Undervisnings-Verk, med 45 tunnor spanmål och 280 R:dr contant, samt Collega med 400 R:dr af räntan å ett Capital, som blifvit Skolan donerad af aflidne Repslagare-Åldermannen O. Sjöstedt, stort 10,000 R:dr. Lärjungarnes antal utgör 62.

h) *Hedvig Eleonoræ lägre Apologist-Skola*, med enahanda Lärare-personal, hvilken i aflöning uppbär 55 tunnor spanmål och 455 R:dr i contanta penningar. Lärjungarnes antal är 61. Skolan äger ett af aflidne Kyr-

koherden Widing doneradt Capital, R:dr 750, hvaraf årliga räntan användes, dels till inköp af nödiga böcker åt fattiga barn, som njuta undervisning, dels till præmier för dem, som visat förkofran i kunskap, dygd och goda seder.

i) *Adolph Fredrics lägre Apologist-Skola* har liktalig Lärare-personal, som nyss nämnd är, och desse Lärare åtnjuta i aflöning 30 tunnor spanmål och 630 R:dr jemte en lönetillökning af 228 R:dr, utgörande räntan å ett af aflidna Enkefru A. M. von Balthasar dertill doneradt Capital, stort 4000 R:dr. Som Församlingens Barn-Skola blifvit tills vidare förenad med Collega-classent, uppgår antalet af Lärjungar inom Skolan till 172.

k) *Stadens Allmänna Barn-Skola*, med 117 Lärjungar, äger ett af aflidne Victualiehandlanden Eric Boman Ericsson doneradt Capital, utgörande 1000 R:dr.

l) *Norra Allmänna Barn-Skolan*, som har 93 Lärjungar.

m) *Södra Allmänna Barn-Skolan*, med 150 Lärjungar.

Desse 3:ne sistnämnda Skolor, hvarest vexelundervisnings-metoden, uteslutande, användes, hafva hvardera en Lärare, hvars aflöning utgör 490 R:dr.

n) *Kongl. Djurgårdens Skola*, med 116 Lärjungar af båda könen, har en Lärare, som i lön njuter 530 R:dr årligen och har boningsrum uti Skolans, genom enskild frikostighet erhållna hus, som jemväl begagnas till kyrka för Gudstjensts hållande.

Sedan sista underdåniga Femårs-Berättelsen afgafs, har alltså Lärjungarnes antal vid ofvanberörde allmänna Undervisnings-Verk blifvit förökadt med ungefärligen 1/9:del och betydligast vid högre Lärdoms-Skolorne, med ej mindre än 93 Lärjungar.

At Gymnasium består Staden hus, beläget på Riddarholmen, och erlägger dertför en årlig hyres-afgift af 666 R:dr 32 sk. till Finska Församlingens kyrka, åt hvilken detsamma såsom Kyrkoherde-boställe sednast blifvit i Näder upplåtet.

För Lärdoms- och Apologist-Skolorne bekosta vederbörande Församlingar, der Skolorne äro belägna, erforderliga hus; och för allmänna Barnskolorne förhyras af Directionen öfver Hufvudstadens Undervisnings-Verk nödige lägenheter.

Å berörde Hus och Lägenheter hafva inga värden blifvit uppgifne.

Till Lärare-personalens vid Stadens Undervisnings-Verk aflöning äro å Stat anslagne 940 tunnor Kronotionde och Bibeltrycks-Spanmål, utgående ifrån Tretton Län, äfvensom, ifrån och med år 1824, 160 1/3 tunnor Kro-

notionde såsom behaglig tids förlänings-spanmål blifvit i Nåder anslagne, att till aflöning åt ålderstigne och sjuklige Skol-Lärares Vicarier utgå, dock med vilkor att indragas i samma mon den äldre Skol-Staten afgår, hvadan ock för år 1837 endast 97 tunnor utgått efter Riks-markegång med 660 R:dr 39 sk. Den öfriga, af Directionen öfver Läro-Verken anordnade aflöningen, utgörande nämnde år 10,238 R:dr 4 sk., jemte hushyresmedel till Allmänna Barnskolorne, 950 R:dr, till visse Gymnasii- och Skole-Lärare 900 R:dr, samt discretioner och extra utgifter för Skolornes behof, 469 R:dr 22 sk. 5 rst. eller tillsammans 12,557 R:dr 26 sk. 5 rst., bestridas dels af årligen från Staden ingående Tolags-medel, 10,000 R:dr, och hyresmedel 533 R:dr 16 sk., dels af behållne medel och belöpande räntor å en under Directionens disposition stående Capital-fond, stor 51,365 R:dr 33 sk. 1 rst.; hvarförutan ett till 20,000 R:dr beräknadt, men ännu ej frukt-bärande Capital blifvit af aflidne Contracts-Prosten Ålenius donerad till förbättring i vicarierande Lärares lönings-vilkor samt till Emeritorum löner.

B) Skolor, ställde under inseende, dels af Stadens Consistorium eller Hof-Consistorium, dels af serskilda Directioner och Styrelser.

1:o Storkyrko- eller S:t Nicolai Församlings:

a) *Handtverks-Skola* för Gesäller och Läringar. Den har en Lärare, som hvarje Söndags eftermiddag ifrån kl. 4 till kl. 7 meddelar undervisning i Svenska språkets rättskrifning, räkning, Fäderneslandets historia i sammandrag, och Geographie. Läraren njuter i Lön 100 R:dr; Lärjungarnes antal är 60, och Skolans Capital-fond utgör 2,500 R:dr.

b) *Fattig-Skola*, hvilken består af tvenne Afdelningar, den ena för Gossar, 24, och den andra för Flickor, circa 100. Desse Gossar njuta ett månadligt underhåll af 32 sk. Bco, och de Flickor, som begagna både Läsning- och Sy-classen, hafva, i stället för samma månads-penning, kläder, linne, skor och strumpor. Läraren aflönas med 100 R:dr, och Lärarinnorna, tvenne till antalet, hvardera med 316 R:dr 32 sk. Skolan njuter ifrån allmänna Fattig-Cassan ett årligt understöd af 200 R:dr, och äger en Capital-fond af 51,666 R:dr 32 sk. Bco.

c) *Kraftiska Skolan*, för fattige Borgares, och, så vidt utrymmet medgifver, äfven för andre obemedlade barn. Denna undervisnings-anstalt har en Lärare, som njuter i lön 300 R:dr, och, gemensamt med denna Skola, förestår nästförutnämnde Skolas Gosse-afdelning af 24 Elever. Här erhålla 20 Gossar undervisning; och Skolans fond uppgår till 24,500 R:dr.

d) *Catechet-Skola*, der undervisning meddelas hvarje Söndags eftermiddag kl. 4—7 uti innan- och utanläsning samt Christendom, åt ungefärligen 60 Gossar och 10 Flickor.

Catechet-Skolor, så inom Storkyrko-Församlingen, som inom Hufvudstadens öfriga Territorial-Församlingar, äro stiftade af Samfundet *Pro fide et christianismo*, hvilket tillsätter och aflönar Lärarne, hvardera med 100 R:dr för året. Det anmärkes ock härvid, att inga minderåriga barn, som kunna hvarje dag gå i skola, utan de, som äro i arbete eller tjänst, och endast lediga om Söndagarne, äga att besöka Catechet-Skolorne.

2:o *S:t Claræ Församlings:*

e) *Handtverks-Skola*. Läraren aflönas med 66 R:dr 32 sk. årligen, hvilka, jemte medel till öfriga nödiga omkostnader, inbringas genom tvenne årliga collecter samt räntan af Skolans Capital 900 R:dr. Lärjungarnes antal har per medium uppgått till 31.

f) *Skola för fattiga Flickor*. Denna undervisningsanstalt har tvenne Afdelningar: den ena för innanläsning, Christendoms-kunskap, handstils-skrifning och räkning af quatuor species i enkla tal; och den andra för gröfre handarbeten i sömnad, stickning och spånad. Hvarje afdelning har sin Lärarinna, hvilken uppbär i årlig lön 200 R:dr och såsom julpenningar 50 R:dr. Flickornas antal uti Läse-afdelningen utgör i årligt medeltal 130, af hvilka några äro en del af dagen sysselsatte uti afdelningen för handarbeten. År 1837 har denna Skola erhållit ett eget nybygdt hus vid Stora Vattugränden, försedt med tvenne rymliga läro-salar och boningsrum för båda Lärarinorna. Kostnaderne till byggnaden hafva utgått af affidne Grosshandlaren Paulis till Skolan gjorda Testaments-anslag, 5000 R:dr, jemte en frivillig sexårig afgift af Församlingens invånare, å 1 skilling för hvarje Riksdaler af 2:dra Artikelns Bevilling, samt en serskild afgift af hvarje mantals-skrifven person. Skolans Capital utgör 6,833 R:dr 16 sk. Dessutom betalas af Församlingens Fattighus till denna Skola årligen 450 R:dr B:co, såsom kostnads-ersättning för 25 fattiga Flickors undervisning, hvilken det ifrån längre tider tillbaka ålegat att besörja.

g) *Catechet-Skola*, med 1 Lärare och omkring 30 Elever.

3:o *Jacobs och Johannis Församlings:*

h) *Handtverks-Skola*, med hvilken år 1836 sammanslogs Redliga Förbundets Borgare-Skola, och hvarest undervisning meddelas Onsdagar och Lördagar, tvenne timmar hvardera dagen, uti renläsning, *Svensk Historia*,

Geographie, Arithmetik, Bokhålleri och Calligraphie. Denna Skola räknar omkring 35 Lärjungar, med 1 Lärare, som njuter i årlig 100 R:dr af Skolfonden och derjemte en lika summa af nämnde Sällskaps medlemmar.

i) *Fri- och Fattig-Skola.* Lärare-personalen utgöres af 2:ne Lärare för läsning och skrifning, 1 Lärarinna och serskildt 1 Lärare för Handverk. Lärjungarne, (Gossar och Flickor,) uppgå tillsammans till omkring 197. Skolans Capital och Fastighetsvärde utgjorde, enligt 1837 års Bokslut, 64,036 R:dr 1 sk. 5 rst. Inkomsterne under berörde år voro 3,410 R:dr 25 sk. 4 rst., och utgifterne, deribland aflöning till Lärarepersonalen, 1,095 R:dr 16 sk., inberäknad, 3,740 R:dr 31 sk. 3 rst; utvisande detta således en förlust af 330 R:dr 5 sk. 11 rst. Sedan år 1836 njuter denna Skola i understöd af Församlingens Fattigvård 700 R:dr för året.

k) *Catechet-Skola,* med 1 Lärare och per medium 80 Lärjungar.

4:o *Mariæ Magdalænæ Församlings:*

l) *Handtverks-Skola,* som har 1 Lärare, med 50 R:dr årlig lön af Fattigmedlen, och omkring 30 Lärjungar.

m) *Fria Läro- och Arbets-Inrättningen,* eller *Phillipsenska Skolan.* Lärjungarnes antal uppgår, per medium, till 100 Gossar och 90 Flickor, eller tillsammans 190. Skolan har 1 Lärare, som i årlig lön njuter 700 R:dr, och 1 Lärarinna med 333 R:dr 16 sk. i aflöning. Denna inrättning står under ledning och vård af en serskild Direction, samt eger, efter emottagande af aflidne J. Hovings Testamente af 5,000 R:dr och Enkefru Phillipsens 8 12,000 R:dr, numera en räntehärande Capital-fond af 36,733 R:dr 16 sk. Skolans hus, som är brandförsäkradt, finnes taxerad till 18,000 R:dr.

n) *Catechet-Skola,* med 1 Lärare och omkring 90 Elever. En extra Catechet är ock tillsatt, med lön, utgörande 50 R:dr.

5:o *Catharinæ Församlings:*

o) *Handtverks-Skola,* hvilken har 1 Lärare med årlig lön af Fattigmedlen, 66 R:dr 32 sk. och, per medium, 40 Lärjungar.

p) *Skola för fattiga Flickor.* Af 1 Lärare och tvänne Lärarinnor, hvilka i årlig aflöning åtnjuta 700 R:dr, erhålla 160 Barn undervisning i nödiga läroämnen och handslöjder. Skolan eger, utom Fastighetsvärde, beräknadt till 19,888 R:dr 2 sk. 4 rst., en Capital-fond af 11,345 R:dr 12 sk. 8 rst.

q) *Catechet-Skola,* med 1 Lärare och omkring 100 Lärjungar. En extra Catechet är numera tillsatt, med 50 R:dr i aflöning.

6:o *Ulricæ Eleonoræ Församlings:*

r) *Fattig-Skola för Flickor.* Denna Skola har 48 Elever och 1 Lärare, aflönad med 183 R:dr 16 sk. Af allmänna Fattigmedlen njuter denna stiftelse ett årligt understöd af 200 R:dr.

s) *Catechet-Skola,* med 1 Lärare och omkring 50 Lärjungar.

7:o *Hedvig Eleonoræ Församlings:*

t) *Fattig-Skola,* bestående af tvenne Afdelningar. Den ena för Gossar och Flickor, till ett antal af 150, förestås af 1 Lärare, med 200 R:dr B:co såsom lön, jemte fria husrum. Den andra Afdelningen är för äldre Flickebar, till ett antal af 50, och förestås af 1 Lärarinna med lön, 200 R:dr B:co, och fria husrum. Uti denna sednare Afdelning öfvas barnen jemväl i handaslöjder.

u) *Handtverks-Skola,* uti hvilken Handtverks-Lärningar, till ett obestämdt antal, Söndags-eftermiddagarne öfvas i Christendom, skrivande och räknande. Denna Skola förestås af Fattig-Skolans Lärare, emot ett arvode af 66 R:dr 32 sk.

Dessa Skolors Fond utgör ett Capital af 11,500 R:dr.

v) *Catechet-Skola,* med 1 Lärare och omkring 40 Lärjungar.

8:o *Adolf Fredrics Församlings:*

x) *Fattig-Skola för Flickor.* Denna undervisnings-anstalts utgifter bestridas i allmänhet af Fattighuset, hvilket lemnat localen. Lärarinnans förmåner äro lön, 250 R:dr, fria husrum och ved. Uti lönen ingå 57 R:dr, som utgifvas af Enkefru von Balthasars donation. Lärjungarnes antal är omkring 100.

y) *Catechet-Skola,* med 1 Lärare och i medeltal 90 Lärjungar.

9:o *Kongl. Svea Lif-Gardets Församlings Skola,* med 50 Gossar, under en Lärare, som uppbär i lön 300 R:dr. Capital-fonden är uppgifven utgöra omkring 5,200 R:dr.

10:o *Kongl. Lif-Gardets till Häst Församlings Skola,* med 44 Barn af båda könen samt 1 Lärare, hvars lön är 300 R:dr. Utom en af H. K. H. Kronprinsen årligen anslagen gåfva, eger denna Skola bestämda års-afgifter af Regementets Officers-Corps, samt har en Capital-behållning af 1,677 R:dr 1 sk. 10 rst.

11:o *Kongl. Andra Lif-Gardets Församlings Skola,* med 34 Lärjungar och 1 Lärare, som har 200 R:dr i årlig lön.

12:o *Kongl. Svea Artilleri-Regementets Församlings Skola*, med 20 Lärjungar. Lönen till Läraren, hvilken tillika förestår nästförutnämnde Skola, utgör 150 R:dr. Den till förmån för Skolan stiftade Barnhus-cassa har ett capital af 8,333 R:dr 8 sk.

13:o *Kongl. Skeppsholms Församlings Skola*, bestående af tvenne Afdelningar, en högre, der 30 Skeppsgossar njuta undervisning, och en lägre för omkring 36 Gossar. Vid Skolan, hvars Statsanslag år 1837 utgjorde 620 R:dr, aflönas tvenne Lärare med tillsammans 740 R:dr. En Flick-Skola är ock inrättad, med 18 Barn och 1 Lärarinna; hennes lön är 66 R:dr 32 sk.

Såsom bidrag till underhållande af sist uppräknade Fem Skolor, der vexelundervisnings-metoden begagnas, anordnas årligen 1000 R:dr B:co i-från Stadens Allmänna Fattig-Cassa; äfvensom här bör tilläggas, att vid de fleste af ofvanberörde Regements-Församlingars Skolor, utdelas, efter tillgångar och omständigheter, understöd till barnen, antingen i penningar, eller i kläder och födoämnen.

14:o *Tyska National-Lyceum*, som numera är en Tyska Församlingens enskilda tillhörighet och står under inseende af Pastor och Kyrkans Föreståndare, har 4 Lärare, neml. Rector, Con-Rector, Sub-Rector och Moderator, hvilkas aflöning utgår med 1,150 R:dr. Elevernes antal utgör 89.

15:o *Nya Elementar-Skolan*. Att denna Skola är inrättad, i följd af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Förordnande den 20 Juni 1827, i ändamål att meddela undervisning efter fullständig ämnesläsnings- och vexelundervisnings-method, samt att den har 8 Lärare, med en aflöning af 6,200 R:dr, utgående af det för Skolan bestämda årliga anslaget af Statsmedel, 6,800 R:dr, äfvensom att, utom de vanliga läro-curserne, tillfallen äro här beredda för undervisning i Gymnastik och Simkonst, är uti den år 1833 afgifna underdåniga Femårs-Berättelsen omförmäldt. Detta allt åberopas äfven nu och tillägges endast den uppgift, att Skolan begagnas för närvarande af 100 Lärjungar, fördelade i 8 Classer.

16:o *Vexel-Undervisnings-Sällskapets Normal-Skola*.

Hvad uti den förra underdåniga Femårs-Berättelsen anföres om denna Skolas upprinnelse och ändamål får Öfver-Ståthållare-Embetet underdånigst åberopa, med förmålan derjemte: att de vanliga inkomsterne hafva varit, för år, dels Statsanslag, 2,000 R:dr, dels Vexel-Undervisnings-Sällskapets årsavgifter, uppgående till omkring 350 R:dr, eller tillsammans 2,350 R:dr: att dessutom en summa af 25,000 R:dr blifvit genom testamentarisk disposition

sition den 5 Augusti 1831 af framlidne Revisions-Secreteraren och Riddaren J. M. Winckler anslagen, att, efter en utnämnd Lifränte-tagerskas död, till Vexel-Undervisningens befrämjande i Sverige förräntas: och att de, efter denna persons fränfalle, som numera inträffat, ärligen inflytande räntemedlen böra ändamålsenligt användas af Styrelsen vid Vexel-Undervisnings-Sällskapet härstädes. Lärarne äro: en ordinarie Lärare med lön 666 R:dr 32 sk., en Gymnastik-lärare, som tillika biträder i egenskap af Under-lärare med lön, 200 R:dr, och en Lärarinna med lön, 310 R:dr, alla derjemte försedde med rum och ved, samt en Sång-lärare med lön, 40 R:dr. Skolans ungdom, som år 1833 var till antal 216, uppgick vid slutet af år 1837 till 256, nemligen 181 Gossar och 75 Flickor. Från och med år 1832 till och med 1837 hafva 62 sökande till methodens inhemtande antagits, och af dem 58 föreläst på prof samt erhållit betyg. Ibland desse 62 hafva 7 njutit understöd såsom Stipendiater, med tillsammans 350 R:dr, och 25, såsom obemedlade, med rum och ved.

Uti det förhållande, som angående *Frimurare-Barnhusets* och *Allmänna Barnhusets Skolor* i den sednaste Femårs-Berättelsen uppgafs, har under den följande tiden någon hufvudsaklig förändring icke egt rum.

Ibland Hufvudstadens Allmänna Undervisnings- och Bildnings-anstalter, anmärkas vidare:

a) *Kongl. Technologiska Institutet*, för hvilket Eders Kongl. Maj:ts lätit den 8 Juni 1826 stadgar i Nåder utfärdas. Den ordinaira undervisningen derstädes har sträckt sig till Mathematik och lefvande Språk, såsom förberedande kunskaper, samt till följande egentliga läroämnen: Physik, Mechanik, Machinritning, Modellarbete i trä och metaller, Chemie, Chemisk Teknologi, Chemiskt Techniska beredningar, och, ibland enskilda Industrigrenar för serskilda terminer, Färgningskonst, Garfningskonst, beredning af Hvitbet-socker, Tvål- och Söp-kokning, samt beredning af Fernissor; hvarjemte, på enskilda personers begäran, upplysningar, ritningar och vägledning blifvit lemnade uti en mängd beredningar, samt angående mekaniska Inrättningar och Byggnader.

Jemte den ordinaira undervisningen på söcknedagarne, har, fortfarande, undervisning blifvit meddelad åt Gesäller och Läringar af Handtverkerierne på Söndagar och andra för dem lediga timmar, hufvudsakligen uti Machin- och Ornaments-ritning, samt under tvenne terminer, i praktisk Chemie, såsom förberedelse till Färgningskonst. År 1837 var detta Instituts Capital 5,974 R:dr; och egde det följande inkomster, neml.: Statsan-

Öfver-Ståthållarens Femårs-Berättelse.

slag 14,440 R:dr, samt ränta och extra ordinarie inkomst 232 R:dr, eller tillsammans 14,672 R:dr; hvaremot utgifterne voro: nio Lärares aflöning 6,400 R:dr, skolehjelp och understöd 725 R:dr 38 sk. 10 rst., samt Administrations-kostnad och öfriga utgifter, hvaraf större delen åtgått till inköp af Böcker, inköp eller förfärdigande af Instrumenter, Redskap, Modeller och Varuprof, samt till iståndsättande af det Eders Kongl. Maj:ts och Kronan tillhöriga hus, som af Institutet begagnas, m. m., 9,136 R:dr 2 sk., eller tillsammans 16,261 R:dr 4 sk. 10 rst. Institutet är beräknadt för 100 Hvardags-elever; men medeltalet af Elever, inberäknade Söndags-eleverne, har åren 1833—1837 utgjort 150. Desse sednares antal har någon gång uppgått ända till 86. Under tiden, ifrån och med 1833 till och med 1837, hafva Gesällbref blifvit af Institutet utfärdade till 38 Elever uti Metallarbeten, 2 uti Snickare-arbeten, 2 uti Garfningskonst samt 7 uti Färgningskonst; hvarjemte 4 Fruntimmer, efter erhållen undervisning uti sistnämnda konst, erhållit betyg om enahanda skicklighet deruti.

Af de ifrån Institutet utgångne Elever hafva, utom dem hvilka utgått såsom arbetare i diverse yrken, flere blifvit använda såsom Machinister på Ångfartyg, någre antagne att förestå mekaniska Verkstäder, Färgerier och Garfverier, samt en och annan etablerat egna Verk och Inrättningar; äfvensom tvenne utmärktare Elever, med understöd af allmänna medel, rest utrikes, för att vidare fullkomna sig i vissa grenar af machinbyggnads-konst, den ena till England och den andra till Tyskland och Belgien.

b) *Carolinska Medico-Chirurgiska Institutet*, som, enligt hvad i föregående Femårs-Berättelse i underdånighet förmåles, stiftades år 1811, såsom en Bildnings-anstalt för Arméens och Flottans Läkare-corpser, och är ställt under Kongl. Sundhets-Collegii inseende, hade förut ett anslag på Riks-Statens Andra Hufvudtitel af 6,724 R:dr 45 sk. 4 rst., derunder inberäknade 387 tunnor spanmål; och genom Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 14 December 1833 har Institutet undfått, såsom dess andel i Rikets Ständers anslag för Undervisnings-Verken, en årlig förhöjning uti inkomster af 1,500 R:dr, hvilka numera äro uppförde på Riks-Statens Tionde Hufvudtitel; äfvensom Rikets Ständer, till underhåll af Institutets materiel och byggnader, anslagit en årlig summa af 800 R:dr; genom hvilka förhöjningar Carolinska Institutets inkomster numera uppgå till 9,124 R:dr 45 sk. 4 rst., hvartill komma, utom Stat, för Anatomie-Salen af Institutets serskilda Fond, enligt Kongl. Brefvet den 20 September 1815, 100 R:dr, samt hyresmedel för lägenheter uti den till Institutet af Eders Kongl. Maj:ts och Kronan upplåtna Egendom, utgörande 950 R:dr. Desse inkomster, tillsammans 10,174

R:dr 45 sk. 4 rst., som användas till specificerade utgifter, dels för Lärarepersonalens aflöning, dels för andra behöfver till Institutets vidmakthållande.

Enligt af Eders Kongl. Maj:t i Näder den 30 December 1835 fastställd Stat, äro ordinarie Lärarne 6 Professorer och 4 Adjuncter, hvarförutan en extra ordinarie Adjunct tjenstgör; äfvensom tvänne arfvoden äro anslagne för biträden vid Institutets Musæer, Bibliothek och samlingar af Instrumenter, samt Protocollsföring vid Lärarnes sammankomster.

Besparingar, som blifvit gjorda under åren 1830—1833, äro använde förnämligast till inrättande af ändamålsenlige Musæer, till inköp af ett större sammansatt Microskop, en mängd dyrbara Böcker och andre för Institutets materiel erforderlige föremål. Ett läserum, ett anatomiskt Musæum, bestående af trenne Salar, ett pharmacologiskt Musæum och en chirurgisk obstetritisk Instrument-samling äro jemväl anskaffade. Institutets samlingar äro på ett ändamålsenligt och instruktift sätt uppställda och tillgängliga, så val för de Studerande, som för en hvar, hvilken önskar taga dem i betraktande.

En vigtig förbättring af Institutets local har under åren 1836 och 1837 föregått: den nemligen, att den så kallade Canalen, som på Institutets norra sida skiljde gården ifrån Kungsholmslandet, blifvit igenfylld och den gamla å ömse sidor af canalen belägna frukt-trädgården förvandlad till en öppen förgård, ernad att i en framtid användas till en medico-botanisk Trädgård.

c) *Gymnastiska Central-Institutet.* Som detta, jemte sitt ursprungliga ändamål, äfvenledes blifvit en Uppfostrings-anstalt för Gymnastik-lärare till Rikets läroverk och Instructeurer vid Arméen, så har Eders Kongl. Maj:t, i betraktande af den förutvarande Lärare-personalens fåtalighet och de deribland anställde Under-lärares knappa lönevilkor, genom Skrifvelse den 10 Mars 1837 i Näder beviljat de förut varande tvenne Under-lärarne en löneförhöjning af 100 R:dr för hvardera om året, äfvensom 300 R:dr att tilläggas en tredje Under-lärare; hvarjemte, till anskaffande af nödig materiel för den practiska undervisningen i Gymnastik och Bajonett-fäktning, blifvit i Näder anslagne 193 R:dr 16 sk., en gång för alla, samt årligen till underhåll af materielen 100 R:dr, till uppeldande af Fäkt- och Gymnastik-salarne 75 R:dr, och till ljus samt eldning af Föreläsningrummet 12 R:dr 24 sk.; varande detta anslag, af tillsammans 880 R:dr 40 sk., anvisadt att ifrån början af år 1837 intill nästa Riksdag, utgå af besparingar-

ne å Riks-Statens Tredje Hufvudtitel. Dessutom fortgår förut bestämdt anslag, 2,000 R:dr för år, oförändradt.

d) *Skogs-Institutet på Kongl. Djurgården*, hvilket med oafbruten verksamhet sedan år 1829 fortsatt dess åliggande, att dana skicklige Skogsförvaltare. Sedan 1832 års slut, då Berättelse härom afgafs, till den 1 Augusti 1838, hafva 20 Elever derstädes blifvit undervisade, af hvilka 13 utgått, de fleste för att förvalta enskildes skogar. Institutet har ett anslag af skogsmedlen, stort 3,500 R:dr, hvaraf Directeuren och tvenne Lärare lönas, sex Elever åtnjuta Stipendier af 175 R:dr om året, och en Vaktmästare, som tillika vårdar planteringarne, uppbär 150 R:dr i lön, samt det öfriga användes till ved, ljus, inventarier, reparationer, böckers köp, m. m. Undervisning meddelas i Arithmetik, med Logarithmers begagnande, Geometrie med nivellering, Kartritning, Stereometrie, Skogsbotanik, Skoghushållning, Zoologie (Svensk.) Jagtkunskaper, Skogs- och Jagt-Ordningarne, Bokföring och Mineralogie. Lärotiden är högst 2 $\frac{1}{2}$ år för hela cursens genomgående. Institutet har tillföre äfven haft en Chef; men den 25 Maj 1838 har Eders Kongl. Maj:t förordnat Directeuren att tillika förrätta Chefstjensten, och att förena Styrelsen af Ekplanteringarne med Styrelsen af Institutet.

e) *Veterinaire-Inrättningen*, hvilken, sedan sista Femårs-Berättelsen i nnderdånighet lemnades, sökt att, på sätt det gällande Reglementet föreskrifver, närma sig sin bestämmelse, med samma fond, lika stor lärarepersonal och, per medium, lika antal Elever, som under den i nämnde Berättelse omfattade tid. Af Eleverne hafva 22 tagit Djurläkare- och 10 Hofslagare-examen. Norrige har, såsom vanligt, hitskickat Elever i Djurläkare-kunskapen; och åtskillige personer ifrån Finland hafva jemväl åtnjutit undervisning vid denna bildnings-anstalt. Apotheket har erhållit fullständig organisation; trädgården är utvidgad, och af de till Veterinaire-Inrättningen upplätne byggnader, är f. d. Brännerihuset vid Ladugårdslands Kronobränneri repareradt och inredt till Ridhus, som begagnas af Kongl. Svea Artilleri-Regemente, emot en årlig hyra af 500 R:dr.

f) *Navigationsskolan*. Under tiderymden 1833—1837 har denna Skola, under en verksam och nitisk Lärare, så vidt tillgångarne det medgifvit, förkofrat sig. Upplysningar angående densamma äro serskildt lemnade till den Comité som af Eders Kongl. Maj:t i Näder förordnats till beredande af förbättringar uti Navigations-Skole- och Sjömanshus-Inrättningarne i Riket.

För öfrigt böra äfven här nämnas: *Kongl. Theaterns Elev-Skola; Kongl. Musicaliska Acalemien; Kongl. Acalemien för de fria Konsterne; det vid*

Manilla belägna Institut för Blinde och Döfstumme; Kongl. Krigs-Academien vid Carlberg; och Mariebergs Militaire-Läroverk.

Privata Skol-Inrättningar, der undervisning emot betalning erhålles, finnas jemväl i Hufvudstaden flera. Ibland dem utmärker sig den redan i Öfver-Ståthållare-Embetets förra Femårs-Berättelse omförmälda *Uppfostrings-Inrättningen efter Hillska methoden*, som år 1830, genom Actie-teckning af ett Sällskap eller Bolag, blifvit inrättad och den 1 Juli samma år öppnades uti en dertill inköpt Egendom, kallad Barnängen, å Södermalm. Denna Inrättning, hvars föremål är att meddela Gossar ifrån barnåldern en sorgfällig och fullständig uppfostran, med en omfattande intellectuel bildning, befinner sig för det närvarande i ett väl ordnad skick. Elevernes antal är omkring 112.

Af privata Skole-Inrättningar förtjena dessutom att omförmälas: *Wallinska Flickskolan* inom Staden, med 3 Lärare, 2 Lärarianor och 50 Elever, hvilken Skola, stiftad hösten år 1831, erhållit vid samma tid år 1837 en Filial-afdelning på Norrmalm, hvarest, med samma Lärare-personal, 80 Flickor åtnjuta undervisning; *Hof-Predikanten Nordblads* år 1825 öppnade Skola för Gossar, der Lärarne äro 3 och Gossarnes antal uppgår till 31; *Magister Sallbergs Vexel-Undervisnings-Skola*, med 32 Gossar; *Läraren Reuters Institut å Ericisdahl*, med 20 Elever; *Pastors-Adjuncten Horsters Flick-Skola* å Södermalm, med 40 Elever; *Läraren Carl Ohlins Flick-Skola* med 26 Elever; jemte flera andra dylika inrättningar. — Lärjungarne i dessa skolor äro, utan undantag, barn af de mera bildade Samhälls-Classerne.

Utom nu nämnda Skolorne, hafva *Småbarns-Skolor*, af ett för sådane Skolors inrättande bildadt Sällskap, de sednare åren blifvit öppnade uti Adolfs Fredrics, Jacobs, Catharinæ, Nicolai, och Hedvig Eleonoræ Församlingar. Dessa anstalter för den spädnare ungdomens omvårdnad och moraliska bildning hafva blifvit omfattade af Hufvudstadens invånare med mycket deltagande. En Normal-Skola är i detta afseende numera anlagd uti Stadshuset å Södermalm. Medlen dertill hafva till en del utgått af Allmänna Fattig-Cassans tillgångar; och enskildte sammanskott hafva jemväl ägt rum.

De tvenne i Öfver-Ståthållare-Embetets sista Femårs-Berättelse omförmälda *Simskolor* hafva sedermera fortfarit, i ändamålsenligt skick.

På ofvan anförda förhållanden, angående Undervisnings-anstalterne i Hufvudstaden under ifrågavarande tidrymd, grundar Öfver-Ståthållare-Em-

betet det omdöme, att dessa anstalter förkofrats; dock saknas ännu de uti den förra Femårs-Berättelsen anmärkta: ett Handels-Institut och en Rid-Skola.

C) Fattigvårds- och Pensions-Anstalter samt andra Barmhertighets-Inrättningar.

I följd af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Beslut den 17 Mars 1837 och den 26 October 1838, hafva serskilde, dels af Eders Kongl. Maj:t i Näder förordnade, dels af Hufvudstadens församlingar valde Comiterade haft det uppdrag, att till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet afgifva Betänkande och Förslag till Stadga för Fattigvården härstädes. Bemälda Comiterades underdåniga Betänkande och Förslag, uti hvilka jag deltagit, äro ock den 5 sistlidne Juni till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet afgifne, och hafva, enligt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga befallning, blifvit till trycket befordrade; hvadan Öfver-Ståthållare-Embetet, med åberopande i underdånighet af den utförliga Berättelse, som angående Fattigvården i Stockholm i nämnde Ut-låtande förekommer, anser sig här höra blott upprepa underdånigst några hufvudsakliga momenter i detta ämne.

Jemlikt hvad Eders Kongl. Maj:t, genom Nådigt biföll till ett af För-samlingarnes Deputerade i underdånighet afgifvet Förslag, uti skrifvelse den 15 Juni 1833, förordnat, hafva Hufvudstadens Territorial-Församlingar, inom hvilka afgifter till deras Fattighus förut blifvit erlagde efter serskilda olika förhållanden till Brandvaks-afgiften, efter 1836 års ingång betalt stad-gad Fattighus-afgift till ett belopp, motsvarande hel Brandvaks-afgift; och efter denna grund har berörde afgift för år 1837, eller det sista, som när-varande Berättelse omfattar, utgjort för samtliga Territorial-Församlingarne ett sammanräknadt belopp af 23,501 R:dr.

Uti den förra Femårs-Berättelsen anfördes, att Stadens Territorial-För-samlingars Allmänna Fattigvård fortfarande bestreds i enlighet med de för densamma af Eders Kongl. Maj:t den 18 Mars 1812 utfärdade reglementa-riska föreskrifter, och på sätt Öfver-Ståthållare-Embetets den 9 April 1831 till Eders Kongl. Maj:t afgifna underdåniga Berättelse närmare innehöll; och härvid, samt vid hvad i öfrigt, i sammanhang härmed, om den all-männa Fattig-försörjnings-afgiften uppgafs, tillägges nu endast, att af de, såsom allmän Fattigförsörjnings-afgift, af Stadens invånare ännu årligen ut-gående Sex-skillingar å Krono-Contributions-Riksdalern, enligt gällande Be-villnings-Förordnings 2:dra Artikel, äro 4 skillingar bestämda till den egent-

liga Fattig-försörjningen, och 1 skilling disponeras, såsom förut, till underhåll af det vid Catharinæ f. d. Krono-Bränneri för Staden anlagde Provisoriska Sjukhus; hvaremot den återstående skillingen, som tillförene ingått till Kongl. Seraphimer-Ordens-Lazarettet, ifrån och med år 1837 afsättes, i följd af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 16 Februari 1838, till bestående af ett serskildt Sjukhus för Bensårs-patienter.

Berörde Sex-skillings-afgift har år 1837 utgjort 33,653 R:dr 44 sk. 2 rst., Carhus-afgiften 4,969 R:dr 4 sk., och Allmänna Fattig-Cassans inkomst i öfrigt af Stats-, Gåtvö- och andra medel, 4,380 R:dr 11 sk. 9 rst.: tillsammans 43,003 R:dr 11 sk. 11 rst., hvaraf likväl den egentliga Fattig-Cassans inkomster äro, enligt räkenskaperne, utförde endast till 31,332 R:dr 34 sk. 4 rst.; och då utgifterna blifvit upptagne till 28,122 R:dr 29 sk. 3 rst., befinner en behållning för nämnde år af 3,210 R:dr 5 sk. 1 rst., som, sammanlagdt med föregående års behållningar, vid 1837 års slut visade öfverskott och besparings-medel till en summa af 31,680 R:dr 30 sk. 5 rst.

Till underdånigt fullgörande af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Circulaire af den 5 Maj 1837, hafva uppgifter i enlighet med fastställda formulärer blifvit infortrade ifrån Territorial-Församlingarnes Fattigvårds-Styrelser angående tillståndet af fattigvården i Hufvudstaden åren 1836 och 1837; och sammanfattningar af berörde uppgifter äro af Öfver-Ståthållare-Embetet redan i underdånighet inlemnade. Dessa sammanfattningar förekomma ock i de serskille Comiterades ofvanåberopade underdåniga utlåtande af den 5 sistlidne Juni, af hvilket utlåtande förhållandet för år 1837 upplyses vara sådant: att Territorial-Församlingarnes Fattighus ägde år 1837 Fastigheter till ett värde af . . . . . B:co R:dr 159,642: 10. 8. Inventarier . . . . . " " 7,198: 26. 1. behållne fordringar och contante medel . . . " " 338,421: 41. 4.

Tillsammans B:co R:dr 505,262: 30. 1. att inkomsterne för året utgjorde 81,829 R:dr 19 sk. 11 rst.; hvaremot utgifterne upptagits till 72,521 R:dr 4 sk. 7 rst.; samt att understöds-tagarne varit på de allmänna Inrättningar, som tillhört Territorial-Församlingarne, 1,710, och utom desamma 2,271, eller tillhopa 3,981 personer.

Härvid anmärkes, att uppgifterne äro lemnade med olika tillämpning af de tabellariska formuläerna, och att, enligt uppgjorde sammandrag af Fattighus-Styrelsernes till Öfver-Ståthållaren ingifne Räkenskaper, Fattighus-

Inrättningarnes inkomster hafva år 1837 utgjort 80,833 R:dr och utgifterne uppgått till 73,400 R:dr.

Angående de uti Hufvudstaden varande icke Territoriala Församlingars, såsom Garnisons-Församlingarnes samt Tyska och Finska Församlingarnes Fattigvårds-Inrättningar, åberopas underdånigst förut omförmäldte underdåniga utlåtande af den 5 Juni innevarande år.

Serskilda uti Hufvudstaden befintliga milda Stiftelser, samt Pensions- och Understöds-Inrättningar torde kunna lämpligen hänföras till följande Classer:

A) Barnhus, Barnbördshus och Uppfostrings-Anstalter.

Hit räknar Öfver-Ståthållare-Embetet Stockholms Stads Allmänna Barnhus, Frimurare-Barnhuset, Allmänna Barnbördshuset, Sällskapets Pro Patria Barn- och Barnbördshus, Murbecks Inrättning för fattiga Flickors undervisning och uppfostran; samt den år 1832 under namn af Hans Kongl. Höghet Prins Carls Uppfostrings-Inrättning organiserade välgörenhets-anstalt.

B) Barmhertighets-Inrättningar, som åt fattige, egentligen ålderstigne, lemna rum jemte underhålls-bidrag uti Inrättningarnes Fastigheter.

Sådane Stiftelser äro: Ulricæ Eleonoræ eller Drottningens Hospital, hvilken Inrättnings Direction äfven förvaltar en af Enkefru von Balthasar donerad Pensions-fond; Stockholms Borgerskaps Gubbhus- och Enkhus-Inrättningar; Fabriks-Fattighuset, som förvaltas i samband med Fabriks-Fattig-Cassan; Soopiska Fattighuset; härvarande Catholska Församlingens Fattig- och Försörjningshus; och Timmermans-Ordens Hospital.

C) Pensions-Inrättningar och andra Fromma Stiftelser, till hvilka delägare-rätt icke är beredd genom erlagde afgifter.

I detta afseende anmärkas: Pensioner, utbetalde från Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Stats-Contor; Wadstena Krigsmanshus-Inrättning; understöd, som lemnas från Rikets Ständers Bank; Fonder, ställda under Kongl. Öfre Borg-Rättens inseende; Kongl. Hof-Statens Gratia-Cassa; Konungens Hospital; Konungens Militaire-Hospitals-Fond; de vid Kongl. Svea Lifgardes Församling inrättade Cassor för välgörande ändamål; Hans Kongl. Höghet Prins Oscars Hospitals-Inrättning; Hennes Kongl. Höghet Kron-Prinsessan Josephines Pensions-Inrättning; de under Riddarhus-Directionens vård ställda, till välgörande ändamål anslagne fonder; Jonas och Paul Filéns donerade Capital-fond, till Civile Embets- och Tjenstemäns samt deras Enkors och Barns underhåll; Pensionsfonder, icke tillhörande Allmänna Enke- och Pupill-Cassan, hvilken ej är en Fattigvårds-anstalt, men ställda under

för-

förvaltning af omnämnda Cassas Direction; de under Stockholms Stads Consistorii inseende ställda Pensionsfonder; en af Stadens Borgmästare förval-
 tad, genom Segelmakaren Henric Geders Enkas, Catharina Geders Testa-
 mente af den 12 Februari 1791 donerad fond; under Stadens Justitiæ-
 Collegii och Förmyndare-Kammars förvaltning stående Pensions-fonder;
 en under Handels-Collegii inseende ställd Pensions-Inrättning, kallad den
 Ahlströmska Fonden; Ahllöfska Pensions-fonden; den under Brandvaks-
 Cassæ-Administrationen stående Pensions- och Begravnings-Cassa; till Stock-
 holms Borgerskaps Bemedlings-Commissions disposition ställda Pensions-fon-
 der; af Directionen öfver Borgerskapets Enkehus förvaltrade Pensions-fonder;
 Sadelmakare-Äldermannen Jacob Fagerbergs, genom Testamente den 30 Sep-
 tember 1830 stiftade Pensions-Inrättning; under Grosshandels-Societeten
 Deputerades förvaltning stälde Pensions-fonder; tvenne Cassor, som af
 Kryddkramhandels-Societetens Deputerade förvaltas; till Coopværdie-Skep-
 pare-Societetens Deputerades förvaltning öfverlemnade Cassor; Stockholms
 Sjömanshus-Inrättning; Strandbergiska Läkare-Inrättningen; Nödhjelps-Cas-
 orne i Stockholm; Sällskapet de Nödlidandes Vänner; Sällskapet för upp-
 muntran af öm och sedlig modersvård; Vælgörande Fruntimmers-Sällskapet;
 Kniperska Pensions-Inrättningen; f. d. Ridderholms enskilda Pensions-Cassa
 för Pauvres Honteux; Donations-medel, stälde under serskilda Församlin-
 gars Kyrko-Råds och Fattighus-Directioners förvaltning; Pauliska Donations-
 fonden till Pensioner för Enkor samt Fader- och Moderlösa barn; aflidne
 Linkrämare Jonas Drakes donerade Fond; Fonder, ställda under serskilda
 Ordens-Sällskapers förvaltning; samt hos de fleste Handels-Societeter och
 Handtverks-Embeten, genom inrättade Cassor och årliga bidrag, beredda
 utvägar till någon undsättning för de till Societeten eller Embetet hörande
 fattige.

Hvad angående dessa under Lit. A., B. och C. omförmälda fromma
 Stiftelser är uppgifvet i det förut nämnda underdåniga Betänkandet af den
 5 sistlidne Juni, återopas underdånigst.

Rörande Hans Kongl. Höghets Prins Carls Uppfostrings-Inrättning må
 här serskildt nämnas, att, af de fattige och vanvårdade Barn, som derstäm-
 des njutit uppfostran under ifrågavarande Fem år, flere utgått till syssel-
 sättning uti åtskillige handtverk, samt att utvidgning af denna Stiftelse o-
 fördröjligen kommer att äga rum, sedan icke allenast en ytterligare local,
 genom erhållen gåfva af en fastighet blifvit för Stiftelsen beredd till vilse-
 förde barns emottagande och förbättring, utan ock Magistraten och Borger-

skapet, till underdånigt betygande af deras lifliga glädje öfver Eders Kongl. Maj:ts lyckliga återkomst till Hufvudstaden, den 2 November 1837, ifrån en resa inom Fäderneslandet, anslagit medel till localens inredning; hvarjemte Eders Kongl. Maj:t till Inrättningens behof i Näder anvist medel af Rasp- och Spinnhus-fonden.

D) Öfriga Pensions-Inrättningar i Hufvudstaden, till hvilka dels i allmänhet delägare-rätt beredes genom årliga afgifter, dels understöds-rättighet beror på serskilde föreskrifter och bestämmelser.

Hit höra:

1:o Allmänna Enke- och Pupill-Cassan. Dess fonder och tillgångar vid 1837 års slut uppgingo till 688,106 R:dr 19 sk. 2 rst.; inkomsterne under samma år voro 43,290 R:dr 24 sk. 9 rst., och utgifterne 21,601 R:dr 25 sk. 11 rst. Etthundradefemtio. Sterbhus efter aflidne delägare åtnjöto år 1837 af Cassan pensioner till ett sammanräknadt belopp af 13,456 R:dr 16 sk. Af dessa Sterbhus funnos endast 56 i Stockholm, för hvilka Pensionerne tillsammans utgjorde 6,260 R:dr 32 sk.

2:o Arméens Pension-Cassa samt Enke- och Pupill-Cassa. Enligt provisionel afslutning af 1837 års Hufvud-Bok för den förra Cassan, hade dess Capital-fond vid nämnde års slut, utom fastighets-värdet, 30,000 R:dr, uppgått till 2,250,343 R:dr 4 sk. 6 rst. Inkomsterne år 1837, inberäknadt Stats-anslag, förslagsvis upptaget till 93,173 R:dr 34 sk. 5 rst., utgjorde 281,808 R:dr 24 sk. 8 rst. och utgifterne 212,545 R:dr 27 sk. 10 rst., hvaraf till Pensionstagarne, 720 till antalet, utbetaltes 169,336 R:dr 38 sk. 8 rst. — Enke- och Pupill-Cassan ägde i Capital 273,078 R:dr 19 sk. 1 rst.; inkomsterne, med 500 R:dr räntemedel å den af Eders Kongl. Maj:t doneerade fond, voro 30,847 R:dr 23 sk. 5 rst., och utgifterne 20,513 R:dr 41 sk. 3 rst. Af omformälde donations-medel utgick, till 57 personer, i Gratificationer och Pensioner ett belopp af 4,943 R:dr 16 sk.; och af Enke-Cassan erhöilo 172 Pensionstagande tillsammans 14,329 R:dr 22 sk. 5 rst. Det har icke kunnat upplysas, huru stort antal af dessa Cassors Pensionairer vistas i Hufvudstaden.

3:o Civil-Statens Pensions-Inrättning. Dess Capital-fonder och Cassor voro vid 1837 års slut 964,631 R:dr 10 sk. 3 rst. Inberäknadt årligt Stats-anslag 40,000 R:dr, utgjorde inkomsterne nämnde år 111,339 R:dr 28 sk. 6 rst.; utgifterne åter uppgingo till 82,094 R:dr 18 sk., deraf anslag till Pensioner 63,653 R:dr 34 sk. 7 rst. Pensionairerne voro samma år: å Allmänna Enke- och Pupill-fonden 320, med 12,811 R:dr 32 sk.; å enskilda Enke- och Pupill-fonden 103, med 14,568 R:dr 2 sk. 8 rst.; och å delä-

garnes Pensions-fond 25, med 11,513 R:dr 16 sk. Huru många af dessa Pensionairer tillhöra Stockholm, är icke urskiljdt.

4:o Pensioner, betalde af Kongl. Convoy-Commissariatet, hafva år 1837 utgjort 1,912 R:dr 5 sk. 3 rst., till 6, dels personer, dels Sterbhus.

5:o Pensioner af Postmedlen hafva nämnde år utbetalts med 383 R:dr 16 sk., till 4 Personer.

6:o Tull-Statens Pensions-Inrättning. Den ägde år 1837 Capital-fond, Donationer och Cassor till en summa af 35,783 R:dr 32 sk. 5 rst., och i inkomster 21,809 R:dr 14 sk. 10 rst.; hvaremot underhåll, Pensioner och understöd voro 17,972 R:dr 5 sk., och Inrättningens öfrige utgifter 24 R:dr 33 sk., eller tillsammans 17,996 R:dr 38 sk. Hvad Stockholm serskildt angår, voro de Pensionstagande derstädes nämnde år 215, och deras pensionsbelopp 7,137 R:dr 20 sk.

7:o Banco-Statens Enke- och Pupill-Cassa. År 1837 uppgick Capitalet till 205,647 R:dr 37 sk. 1 rst.; inkomsterne voro: understöd af Rikets Ständers Bank, intressemedel och Banco-Statens tillskott, tillsammans 25,493 R:dr 45 sk. 7 rst.; utgifterne åter: Pensioner 20,156 R:dr 12 sk., och öfrige kostnader 1,497 R:dr 1 sk. 5 rst., eller tillsammans 21,653 R:dr 13 sk. 5 rst. Antalet af pensionstagande Sterbhus, bestående af Enkor och minderåriga Barn, var nämnde år 79; och dessutom voro 19 öfver 50 år gamla Döttrar af Bankens Tjenstemän i åtnjutande af pensioner från denna Cassa.

8:o Enke- och Pupill-Cassan vid Rikets Ständers Riksgälds-Contor. År 1837 utgjorde Capital-fonden 24,207 R:dr 27 sk. 3 rst., inkomsterne 2,269 R:dr 37 sk. 5 rst., utgifterne 2,210 R:dr 22 sk., och pensionstagarnes antal 26.

9:o F. d. General-Assistance-Contorets Enke- och Pupill-Cassa. Vid 1837 års slut var Cassans behållning 30,739 R:dr 25 sk. 9 rst.; inkomsterne under samma år hade utgjort 1,687 R:dr 40 sk. 8 rst.; hvaremot utgifterne varit i Pensioner till 27 underhållstagare 1,878 R:dr 34 sk. 4 rst. och öfrige kostnader 28 R:dr 8 sk. 8 rst., eller tillsammans 1,906 R:dr 43 sk.

10:o Enke- och Pupill-Cassan vid Stockholms Stads Verk. Capital-fonden vid 1837 års slut var 114,401 R:dr 20 sk. 1 rst.; inkomsterne under året uppgingo till 10,276 R:dr 23 sk. 2 rst., och utgifterne till 8,624 R:dr 8 sk.

11:o En af Jern-Contorets Tjenstemän bildad Pensionsinrättning, till förmån för deras Enkor och Barn. Denna Cassa stiftades år 1814, på det

sätt, att Bruks-Societeten, såsom grundfond dertill, lemnade ett bidrag af 1,800 R:dr; och dels genom Fondens förräntande, dels genom Tjenstemännens årliga bidrag har berörde Cassa sedermera så förökats, att dess behållna fond vid 1837 års slut var 11,341 R:dr 1 sk. Från Pensions-anstaltens inrättande har deraf utgått endast en Pension, hvilken ännu med 38 R:dr 42 sk. 8 rst. nppbäres af en afliden Tjenstemans Enka. — Berörde år utgingo derjemte af Jern-Contorets Fonder dels till Tjenstemän och Betjente och till deras Enkor, dels till andre personer, af serskilda anledningar, en summa af 6,914 R:dr 28 sk. såsom pensioner.

12:o Kongl. Theaterns Pensions-Inrättning. Vid 1837 års slut var denna Inrättnings Capital 136,793 R:dr 21 sk.; inkomsterne under året hade utgjort 11,569 R:dr 28 sk. 9 rst.; och utgifterne voro: pensioner till 18 personer 8,698 R:dr 16 sk., samt öfrige kostnader 1,135 R:dr 37 sk. 6 rst., tillsammans 9,834 R:dr 5 sk. 6 rst.

13:o Under Stadens Drätsel-Commissions inseeende ställda Cassor för pensioner eller understöd för ringare Betjente och Arbetsfolk. I afseeende härå anmärkes i underdånighet: att nedannämnde under Drätsel-Commissionen lydande Arbetare äga hvardera en Begravnings-Cassa, tillkommen genom af dem sjelfve besparade medel, utan att anslag af Staden dertill utgå; hvilka Begravnings-Cassors fonder, vid 1837 års slut, voro: Jernbärarnes vid stora Jern- och Metallvägen, 3,667 R:dr 11 sk.; Vågkarlarnes i Tackjerns-vägen, 949 R:dr; Sillpackarnes, 1,702 R:dr 16 sk.; Salt- och Spanmåls-mätarnes, 892 R:dr; Parmmätarnes, 603 R:dr 22 sk. 9 rst.; Vågkarlarnes i Östra Victualie-vägen, 1,102 R:dr 33 sk. 1 rst.; och Vågkarlarnes i Södra Victualie-vägen, 375 R:dr 40 sk.: utgörande således sammanräknade beloppet af dessa Cassors Capital 9,292 R:dr 26 sk. 10 rst. Jernbärarne erhålla derjemte af de så kallade Extra Jernvägsmedlen, vintertiden, understöd och undfå, vid afskeds-tagandet, pensioner ifrån 10 Rdr 32 sk. till 16 R:dr, hvilka ock tilldelas deras Enkor; hvaremot Kalk-, Krit- och Stenkols-mätarne icke äga någon Begravnings-Cassa, utan den sist befordrade Mätaren erlägger 16 R:dr 32 sk., som förvaras hos deras Inspector, för att användas till begravningshjelp vid första inträffande dödsfall.

E) Sjukvårds-Inrättningar.

I Stockholm funnos år 1837 legitimerade Läkare till ett antal af 75. Utom en Förste och en Andre Stads-Läkare är, enligt Instruction af den 25 Maj 1827, inom hvarje af Stadens Åtta Territorial-Församlingar, en af Fattigvårdsmedlen allönad Läkare anställd, för att gratis biträda alla inom Församlingen boende fattige, som vid sjukdomstillfällen honom påkalla;

hvarjemte de på Fattigvårdens bekostnad erhålla medicamenter, utan betalning.

Såsom härvarande serskilde Inrättningar för sjukvården, anmärkas:

1:o De vid Territorial-Församlingarnes Fattighus inrättade sjukvårdsanstalter.

2:o Stockholms Stads och Läns Curhus.

3:o Danviks Hospital och Därhus samt Enkehus-Inrättning.

4:o Det uti Catharinæ f. d. Kronobränneri-Egendom inrättade provisoriska Sjukhus.

Angående dessa fyra slag af sjukvårds-anstalter åberopas underdånigst hvad uti förutnämnde underdåniga Utlåtande af den 5 nästl. Juni derom blifvit anfördt.

5:o Kongl. Seraphimer-Ordens-Lazarettet. Rörande denna stiftelse lärer Styrelsen deröfver till Eders Kongl. Majt afgifvit serskild underdånig Berättelse.

6:o Allmänna Garnisons-Sjukhuset. Dess utgifter år 1837 voro 40,995 R:dr 41 sk. 3 rst. B:co. För bestridande häraf, samt af åtskillige nybyggnads-, planerings- och planterings-kostnader hafva tillgångarne bestått af Riks-Stats-anslag 31,320 R:dr årligen, ersättningar för Garnisons Under-Officerares sjuk-portioner samt för frammande sjukes vård och underhåll, och i Näder anviste Stats-medel till fyllnad i kostnads-beloppen, då sådant erfordrats.

7:o De Sjukvårds-anstalter, som varit vidtagne, i afseende på den smittosamma sjukdom, som en del af sommaren och hösten år 1834 härjade i Hufvudstaden.

Det är i den sist afgifna underdåniga Femårs-Berättelsen redan anmärkt, att, för den olyckliga händelse, att Cholera-sjukdomen skulle härstädes utbryta, inrättades år 1831, genom en då förordnad Allmän Sundhets-Comité, på Stadens bekostnad, åtskillige Sjukhus i serskilda delar af Staden, för ett antal af öfver 500 patienter, och att dessutom anskaffades erforderliga persedlar till ytterligare omkring 190 sjuksängar, att anbringas i dertill i beredskap varande localer; men att, då sedermera anledningarne att befara Cholerans hitkomst minskades, en och annan af de till dessa provisionella sjukhus använde byggnader blifvit till deras förra ändamål åter upplåtne, dock med fortfarande af de i berörde afseende vidtagne sjukvårds-anstalterne på det hela.

Vid Cholera-sjukdomens annalkande år 1834 iordningställdes sjukvårds-anstalterne med all möjlig skyndsamhet; och hvad dem beträffar, har Öf-

ver-Ståthållare-Embetet trots ordningen fordra, att förevarande Berättelse upptager svar på följande fyra frågor:

1:o Hvilka anstalter vidtogos år 1834 i nämnde afseende?

De sjuke vårdades å 12 serskildte sjukhus, med tillsammans omkring 850 sjuksängar; hvarjemte inventarier funnos att tillgå för ytterligare 200 å 300 sängar. Å hvarje sjukhus voro anställda: en Öfver-Läkare samt en eller flere Under-Läkare, allt efter sjukhusens storlek, och derförutan en Commissarie samt nödigt antal Vaktmästare och Tjenstehjon. Nio äldre Läkare hade derjemte åtagit sig inseendet, hvar för sig, öfver vissa sjukhus. Inom hvarje Territorial-Församling voro Sundhets-Nämnder organiserade, med en, högst tvenne Sundhets-Bureauer inom hvar och en Församling, å hvilka Bureauer, så väl dag som natt, någre Ledamöter af Sundhets-Nämnden, samt Läkare och Badare, med nödigt antal Sjukbärare och Sköterskor, voro till hands, och der medicamenter samt transport- och hjälpmedel lemnades. Å Apotheken tillhandahöllos färdiga satsar af medicamenter emot sjukdomen, jemte åtföljande anvisning af Svenska Läkare-Sällskapet om sättet för deras begagnande. Af omkring 60 då i Staden vistande practiserande Läkare hade de fleste åtagit sig sjukvård, efter districtvis uppjord fördelning. En serskild förening af Tjenstemän och Borgare hade ock bildats, för att till vederbörande Embets-myndighet erbjuda deras biträde, då det i ett eller annat afseende kunde erfordras.

Det hela ordnades och leddes af Allmänna Sundhets-Comitén, bestående, under Öfver-Ståthållarens Ordförande, af en vald Ledamot ifrån hvarje Territorial-Församling, och uti hvars sammanträden år 1834 deltog, utom tvenne tillkallade Läkare, jemväl Ordföranderne i Sundhets-Nämnderne, för att bereda enhet och skyndsamt vid de göromål, som rörde helsovården.

2:o Hvilka af dessa anstalter voro bibehållne vid 1837 års slut?

Ibland sjukhusen voro ännu att disponera tvenne, nemligen: det å Castellholmen och ett å lägenheten Claes på hörnet inrättadt; likasom ock provisoriska sjukhus å Catharinæ f. d. Kronobränneri kunde, i fall af behof, genast vara att tillgå. Betydliga förråder af inventarier voro jemväl bibehållne. Församlingarnes Sundhets-Nämnder äro icke genom något beslut upplösta, och kunna således när som helst åter träda i verksamhet. Allmänna Sundhets-Comitén fortfar, och dess verksamhet består uti mottagande af medel, som äro anviste för Cholera-sjukvårds-kostnadens betalande, samt uti desse medels användning till ändamålet.

3:o Huru stora voro kostnaderne för Cholera-sjukvården?

Enligt Allmänna Sundhets-Comiténs räkenskaper ifrån år 1831 till den 22 Maj 1835 och Revisorernes afgifne Berättelse, utgjorde hela kostnadsbeloppet 176,424 R:dr 34 sk. 2 rst. B:co, hvaraf vid 1837 års slut återstodo omkring 88,000 R:dr, och nu återstå omkring 9,560 R:dr.

4:o Hvilka grunder voro iakttagne för Taxation af afgifter till kostnadernes betäckande?

Desse grunder blefvo uppgjorde af Församlingarne vid Sockenstämmor och sedermera genom Församlingarnes Deputerade till ett helt sammanjemkade. Under 5 års tid, eller åren 1836, 1837, 1838, 1839 och 1840 skulle betalas dels en Capitations-afgift af 16 sk. på Man och 8 sk. på Qvinna, dels 6 sk. på hvarje Riksdaler, som erlades efter 2:dra Artikeln uti gällande Bevillnings-Författning, dock så, att den sednare afgiften på de tvenne sista åren kunde minskas i mon af tillgångar och behof. Sålunda har ock denna afgift efter Andra Artikeln af Bevillnings-Förordningen för år 1839 utgått med endast 3 sk., och kommer att sista uppborås-året, eller år 1840, helt och hållet försvinna, hvaremot Capitations-afgiften äfven då oförändrad utgår.

Under ofvanutförde kostnad innefattas ej Allmänna Sundhets-Comiténs skuld till Allmänna Fattig-Cassan, 10,000 R:dr B:co, hvilken skuld, enligt det af Församlingarnes Deputerade detta år fattade Beslut, får betäckas genom öfverlemnande till Allmänna Fattig-Cassan af Egendomen Claes på Hörnet och de Inventarier, som vid slutlig utredning kunna finnas qvar.

8:o Af enskilde stiftade sjukvårds-anstalter.

a) Sabbatsbergs Brunns-Lazarett; äfvensom vid öfrige härvarande Hellsobrunnar flere sjuke af Fattigclassen om sommaren kostnadsfritt erhålla läkarevård och underhåll; och

b) Josephinska Orthopediska Institutet samt dess Fattig-fond.

Hvad härom är anfördt i det underdåniga Betänkandet af den 5 sistnämde Juni, får Öfver-Ståthållare-Embetet underdånigst åberopa.

De i det föregående nämnde tvenne Sim-Inrättningar äro tillika allmänna badställen; hvarförutan den, redan vid den tid då den förra Femårs-Berättelsen afgafs, af Hattmakare-Åldermannen, Capitainen Lorentz i ett hus vid gamla Norrbro anlagde rymliga och prydliga Bad-Inrättningen, fortfarande af honom underhålles.

F) Arbets-Inrättningar.

1:o Frivilliga: a) Norra och Södra Arbetshusen; samt b) En af Hen-

nes Kongl. Höghet Kronprinsessan år 1832 föranstaltad Stiftelse till arbetssamhetens uppmuntran.

En Berättelse om dessa stiftelser förekommer jemväl i det underdåniga Betänkandet af den 5 sistlidne Juni.

2:o Tvångs-Arbetshus och Korrektions-Inrättningar: den Norra, anlagd för Qvinnor uti en Allmänna Barnhuset tillhörig tomt; och den Södra för Manspersoner, anlagd å Långholmen på Södermalm.

Om dessa Inrättningar har Styrelsen öfver Fångelser och Arbets-Inrättningar i Riket till Eders Kongl. Maj:t afgifvit underdåniga Berättelser för den tid, som är föremål för Öfver-Ståthållare-Embetets ifrågavarande Berättelse. Ett upprepande deraf på detta ställe torde finnas vara öfverflödigt. De omdömen, hvilka, angående dessa Tvångs-Arbetshus och Korrektions-Inrättningar äro anförde af Comiterade för härvarande Fattigvårdsanstalters reglering, varda jemväl här underdånigst åberopade.

Derjemte förekommer Fabriks-Arbetshuset, hvarest 26 Fabriks-arbetare i olika yrken år 1837 varit bysatte för att afarbeta sina skulder till deras Husbönder, som till Hall-Cassan erlagt Arbetshus-afgift för Åtta arbetare å 2 R:dr och för 18 å 1 R:dr 16 sk. 6:co i månaden. Arbetshus-afgiften var samma år 427 R:dr 26 sk., och omkostnads-beloppet vid Arbetshuset 771 R:dr 33 sk. 9 rst.

G) Följande Inrättningar, som ej kunna till någon af de föregående classerne hänföras:

1:o Stockholms Stads Spar-Bank. Dess ändamål är uti föregående Fem-års-Berättelsen fullständigt uppgifvet. Nu tillägges i underdånighet: att vid 1837 års slut utgjorde totalbeloppet af Spar-Bankens Capitaler 730,135 R:dr 11 sk. 8 rst., hvaraf delegarnes behållning var 691,719 R:dr 20 sk., samt ett öfverskott, Sparbanken till godo, befanns af 38,004 R:dr 15 sk. 8 rst.; och att antalet af delegare, som hade medel i Sparbanken deponerade vid berörde års slut, var 8,249 personer.

2:o Sällskapet för troget och dygdigt Tjenstefolks belönande. Det egde vid 1837 års slut en Capital-fond af 14,267 R:dr 16 sk., och såsom Utdelnings-fond 789 R:dr 14 sk. 2 rst., eller tillsammans 15,056 R:dr 30 sk. 2 rst. Under berörde år utdelades åt 73 Tjenare, såsom belöning och uppmuntran, och åt 5 åldrige Tjenare, såsom understöd, tillsammans 1,296 R:dr 32 sk.

3:o Det Pant-Låne-Contor, som, med Eders Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd, och enligt ett af Eders Kongl. Maj:t fastställt Reglemente, i det

upp-

upplösta General-Assistance-Contorets ställe, för den fattigare folk-classens behof af lån blifvit inrättadt af en enskild Entrepreneur, med begagnande af ett utaf Rikets Ständer dertill på 10 år anslaget räntefritt Lånecapital af 100,000 R:dr, jemte en af Staden utan hyra upplåten local. En sådan Inrättning anses för de fattige här i staden oumbärlig. Lånerörelsen är ganska betydligt utsträckt.

5:o *Stadens Inkomster och Utgifter samt kostnad för Stadens Styrelse.*

Det är uti den sista Femårs-Berättelsen anmärkt, att den betydligaste inkomsten är den afgift, som ingår under benämning af *Stockholms Stads Allmänna Tolag*. Den utgöres fortfarande med 2 $\frac{1}{3}$ procent af Tullvärdet för inkommande, och 1 $\frac{1}{3}$ procent af det för utgående varor, med undantag af dels någre artiklar, för hvilka serskild Tolag, efter gifne föreskrifter, erlägges, dels andra, som äro ifrån Tolag frie; och denna afgift, som efter afdrag af aflönings- och uppbörds-kostnad, fördelas till Stads-Cassan med 80/150, Inqvarterings-Verkets Cassa med 33/150, Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fonden med 30/150, och Stockholms Allmänna Barnhus med 7/150, har odelad utgjort, utan afdrag af kostnader:

År 1833	179,740 R:dr	41 sk.
„ 1834	172,762	„ 24 „
„ 1835	188,570	„ — „
„ 1836	180,204	„ 5 „
„ 1837	174,151	„ 29 „
således i medeltal för desse år	179,085	„ 39 „

Af Stadens Kammar-Contor är för omförmälde Fem år en Tableau upprättad öfver Stadens, af Drätsel-Commissionen förvaltade Cassas Inkomster och Utgifter, hvarvid de förre äro utförde, sådane de varit efter afdrag af derå belöpande Uppbördskostnader, der dylika kostnader egt rum; och uti denna Tableau upptagas:

	År 1833.			1834.			1835.			1836.			1837.			Medeltal.		
A) Inkomster:																		
1:o Af Handelsrörelse och Sjöfart:																		
Stadens andel af allmänna Tolagen	94,028	37	4	90,345	16	7	98,781	4	6	94,338	35	4	91,089	30	—	93,716	34	4
Ifrån Packhuset, Jern- och Metall- samt Victualie-Vägarna	61,788	18	1	58,167	20	4	57,981	20	10	65,107	39	6	66,517	—	10	61,912	19	11
Af Hamn-, Last-, Parm-, Bro-, Eldstads-, Torg-, Renhållnings-, Sluss- och Mätare-penningar, samt Barlastmedlen	17,331	41	9	17,679	39	8	17,141	38	1	15,830	25	6	17,265	26	8	17,049	43	11
och 2:o Andre Intrader:																		
Af Stadens Tomter: Tomtören och Trettionde-penningar, samt lösen för sådane tomter, som blifvit till frie upplätne	9,799	25	5	10,843	39	7	8,988	3	4	10,591	—	37	12,499	15	7	10,544	16	11
Af Stadens Hus och Lägenheter: hyror	31,447	9	3	32,383	39	9	33,660	29	—	31,738	2	7	33,179	46	7	32,481	44	8
Af Bok- och Stads-Auktions- Kammarne, jemte andel i pro- vision ifrån Pantlåne-Contorets Auktions-Kammarne	20,568	10	3	17,843	14	—	22,964	6	9	18,451	46	2	19,568	12	9	19,879	8	5
Af Burskaps-penningar, Saköres- medel, Jude-afgift för borger- lig rättighet, Böter för felaktigt Jern m. fl. smärre inkomster . . .	6,506	32	4	5,586	12	—	7,119	31	4	4,198	33	10	4,916	26	5	5,665	27	2
För Bränvins-distillerings-rättig- heten	16,666	32	—	16,666	32	—	16,666	32	—	16,666	32	—	16,666	32	—	16,666	32	—
För försålde Fastigheter	—	—	—	11,000	—	—	150	—	—	—	—	—	8,353	16	—	3,900	32	—
Summa Inkomster Bico Rdr	258,137	14	5	260,516	21	11	263,453	21	10	256,923	23	6	270,056	14	10	261,817	19	4

B) Stads-Cassans Utgifter:

	År 1833.		1834.		1835.		1836.		1837.		Medeltal.	
1:o Till Stadens Allmänna Inrättningar:												
Cur- och Sjukhuset	5,000	—	5,000	—	5,000	—	5,000	—	5,000	—	5,000	—
Enligt Staten: till Corrections- och Spinnhuset; men enligt Eders Kongl. Maj:ts Bref den 8 Mars 1834 utgående till Hans Kongl. Höghet Prins Carls Inrättning för fattige och vanvårdade Barns uppfostran . .	1,000	—	1,000	—	1,000	—	1,000	—	1,000	—	1,000	—
Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fondens sublevations-medel . .	16,666	32	16,666	32	16,666	32	16,666	32	16,666	32	16,666	32
Policekammaren: hyra och bidrag till aflöning	2,650	—	2,650	—	2,650	—	2,650	—	2,650	—	2,650	—
Stockholms Stads Undervisnings-Verk	10,000	—	10,000	—	10,000	—	10,000	—	10,000	—	10,000	—
Till Krono-Upphörd-Verket . . .	11,950	41	11,246	34	11,813	5	12,269	46	12,441	30	11,944	22
Till Brandväsendet, utöfver de af Stadens Brandförsäkrings-Contor anslagne 1,500 R:dr	1,565	25	1,156	32	5,806	46	1,955	18	1,607	4	2,418	15
2:o Till fromma Stiftelser:												
Konungens Hospital	70	—	60	—	1,000	—	—	—	—	—	226	—
Härvid anmärkes, att utgiften varit räntemedel på en af Stadens Cassas förvaltare, före Drätsel-Commissionens organisation, anslagen gifva, hvilken till sjelfva Capitalet, som var uppsägbart endast på Stadens sida, år 1835 utbetalades till Konungens Hospital.												
Primurare-Barnhuset	60	—	60	—	60	—	60	—	60	—	60	—
Magistratens Enke- och Pupill-Cassa, serskildt anslag, jemte ränta på Embets- och Tjenstemännens i Stadens Cassa innesående Begravningshjelp samt till Magistratens enskilda disposition	3,200	—	3,200	—	3,200	—	3,200	—	3,200	—	3,200	—
3:o Till Clerociets aflöning:												
Capellanerne vid Storkyrkan . .	66	32	66	32	66	32	66	32	66	32	66	32
och 4:o Stadens öfriga utgifter:												
Aflöning för Magistraten, dess Tjenstemän och Betjente samt de under Drätsel-Commissionen lydande Tjenstemän och Betjente	59,197	28	59,147	28	59,147	28	58,947	28	58,925	4	59,073	4

	År 1833.			1834.			1835.			1836.			1837.			Medeltal.		
Publike Byggnader, hvarmed förstås nybyggnader och underhåll af Stadens Hus, Hamnar, Broar, Brygger och Gator, samt serskiilda, på Stadens omvårdnad beroende Lägenheter . . .	45,091	10	7	45,021	34	7	72,926	33	4	61,553	23	7	58,256	32	5	56,569	46	1
Anmärkes, att den till utgifvande af Stadens Cassa belöpaude andel, 4 000 Rdr, af den gifva, som Magistraten och Borgerskapets Äldste, af förut nämnd anledning, år 1837 beslöto till Hans Kongl. Höghet Prins Carls Inrättning för fattige och vanvårdade Barns uppfostran, är, såsom utgången i stället för en illumination af Stadens Hus, uppförd på publice byggnads-räkningen för nämnde år, och innefattas således utder den här upptagne summan 58,256 Rdr 32 sk. 5 rst.																		
Extra ordinarie utgifter, såsom gatulyshållning, ved, ljus, papper m. fl. skrifmaterialier så väl till Magistraten som för uppbörden af Intrader, inventarii-persedlar, politie-likes begrafning . . .	34,924	3	8	34,725	44	11	34,559	23	2	39,056	13	—	37,757	23	9	36,204	31	4
Fångförtäring samt andre utgifter i och för fångvården . . .	5,281	26	4	6,569	41	3	6,834	3	6	8,744	7	1	8,791	39	6	7,244	13	11
Hushyror . . .	1,594	4	—	1,585	24	—	1,519	32	—	1,225	16	—	1,816	—	—	1,548	5	7
Extra Löner och Begravningshjelp . . .	4,611	5	4	7,717	37	4	6,040	40	—	8,895	6	8	10,658	29	5	7,584	31	11
Allmänna renhållningen . . .	11,341	46	—	14,060	28	—	12,807	19	—	11,471	26	—	12,119	26	—	12,340	9	10
Intressen å upptagne lån . . .	20,385	29	1	18,874	6	7	18,455	32	8	20,241	28	—	20,525	18	9	19,696	23	—
Ersättning till ännu varande Intressenter af det indrague Lahn-fisket . . .	600	—	—	600	—	—	600	—	—	600	—	—	600	—	—	600	—	—
Præmii-afgifter för brandförsäkring af Stadens Egendomar, restitutioner och anmärkningsmedel . . .	1,914	—	—	191	28	—	3,945	30	2	19	23	—	107	24	9	1,235	30	10
Köpeskillingar för inköpte Fastigheter . . .	7,716	32	—	—	—	—	133	16	—	400	—	—	—	—	—	1,650	—	—
Summa Utgifter Bico Rdr	244,887	27	6	239,601	19	6	274,233	38	2	263,923	11	7	262,250	2	2	256,979	10	2

Jemförelsen emellan Inkomster och Utgifter ådagalägger: för år 1833 ett öfverskott af 13,249 R:dr 34 sk. 11 rst.; för år 1834 ett öfverskott af 20,915 Rdr 2 sk. 5 rst.; för år 1835 en brist af 10,780 R:dr 16 sk. 4 rst.; för år 1836 en brist af 6,999 R:dr 36 sk. 1 rst., samt för år 1837 ett öfverskott af 7,806 R:dr 12 sk. 8 rst.; eller då medeltal räknas för dessa Fem år, ett årligt öfverskott af 4,838 R:dr 9 sk. 2 rst. B:co.

För öfrigt är af Kammar-Contoret uppgifvet: att de byggnads-företag, som under ifrågavarande tidrymd blifvit på Stadens bekostnad verkställde, äro följande: 1:o Nya Skjul, uppförde å Sillhofs-tomten, för upplag af sill; 2:o En ny Vaktstugu-bygguing vid inloppet af Djurgårds-Canalen; 3:o Ett nytt Kokhus bredvid Parmmätarehuset vid Röda Bodarne; 4:o En ny Brunn, upptagen, kringbyggd och försedd med pumpverk och pumphus, vid Österlånggatan och Köpmans-torget; 5:o Ny local för Stadens Auctions-Kammare och Bokauctions-Verket, inredd i f. d. Assistance-Contorets hus å Riddareholmen; 6:o En ny Fisksump-ställning vid Norra Slagtarehuset; och 7:o Appareillen vid Köpmans-torget och Österlånggatan, uppförd af huggen granit; hvilka byggnader under dessa år kostat tillsammans utöfver 55,000 R:dr B:co: samt att Staden under berörde Fem år inköpt Fastigheter för en summa af 8,250 R:dr, hvaribland 2:ne egendomar vid Rörstrands-vägen uti Quarteret Röda Berget inom Adolph Fredrics Församling, för 3,416 R:dr 32 sk., samt Fastigheten under N:o 3 uti Quarteret Ufven Större å Södermalm, uti Mariæ Magdalænæ Församling, för 4,300 R:dr, de begge första att begagnas till upplags-platser, och den sista i ändamål att bereda utväg till rörelse i fria luften för de å Gåldstugan bysatte personer; hvar emot Staden under samma tidrymd försålt fasta egendomar för en sammanlagd summa af 19,503 R:dr 16 sk. B:co, ibland hvilka Fastigheter de betydligaste äro Egendomen å Södermalm under N:ris 1 & 2 uti Quarteret Guldferden Större vid Stora Badstugugatan, Malta Skans kallad, för 11,000 R:dr, samt Egendomen N:o 14 på Riddareholmen för 8,000 R:dr.

Angående förhållandet med de *Finska Tolags-medlen* och de deraf bestridde utbetalningar för ifrågavarande Fem år, hvarom någon uppgift icke förekommer i det ofvanstående, anföres serskildt i underdånighet följande:

Genom Nådig skrifvelse af den 10 April 1828 har Eders Kongl. Maj:t tackts meddela, att som, enligt Eders Kongl. Maj:ts under berörde dag utfärdade Nådiga kungörelse, angående verkställigheten af en emellan Eders Kongl. Maj:t samt Hans Maj:t Kejsaren af Ryssland den 26 Februari samma år afslutad Handels-Convention, Tolag till halfva beloppet af hvad för

andra varor ägde rum, skulle erläggas för alla från Finland inkommande och dit afgående varor, som icke vid in- och utförseln voro tullfria, och då derigenom Stadens Cassa tillskyndades en ny opåräknad inkomst, förordnade Eders Kongl. Maj:t i Nåder, att hvad sålunda inflöt, skulle afsättas och utgöra en serskild tillgång för utförande af sådane anstalter till Stadens allmänna nytta, bekvämlighet eller försköning, som Eders Kongl. Maj:t kunde finna för godt att framdeles i Nåder bestämma.

Eders Kongl. Maj:t har derefter uti Nådigt Bref af den 3 December 1828 till Comiterade för Sjukvårdens förbättring inom Hufvudstaden, om inrättande af ett tillräckligt antal Sjukhus för Stockholm genom utvidgning af Kongl. Seraphimer-Ordens-Lazarettet, samt om anläggande af ett provisionellt Sjukhus för sådane sjuke, som, i anseende till deras sjukdomars smittande egenskap ej kunde å öfrige Sjukhusanstalter intagas, ibland annat förordnat, att 10,000 R:dr af den årligen inflytande Tolagsafgiften för Finska varor, som till Stockholm införas, skulle ifrån och med år 1828 anslås till sjukvårdens behof inom Hufvudstaden; vid hvilket anslag, som blifvit utbetaldt till Kongl. Seraphimer-Ordens-Lazarettet, desamma sednast genom Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 16 Februari 1838 blifvit försäkradt att framgent bibehållas, såsom en för dess bestånd oundgänglig inkomst.

Sedan åtskillige invånare här i Staden hos Eders Kongl. Maj:t framställt underdånigt förslag om upprensning, medelst bidrag af allmänna medel, af håtleden emellan Carlbergs-viken och Ulfsunda-fjärden, hvartill ea kostnadssumma af omkring 9,400 R:dr blifvit förslagsvis beräknad, inbegripne 3,086 R:dr 16 sk., som medelst enskild subscription för samma ändamål insamlats; och Eders Kongl. Maj:t, som funnit det blifva af mera allmän nytta och serdeles för Hufvudstaden gagneligt, om, i förening med den föreslagne upprensningen af vattendragen emellan Carlbergs-viken och Ulfsunda-fjärden, fortsättningen af detta vattendrag genom Rörstrands-viken och Claræ sjö blefve uppmuddrad, under den 14 Augusti 1830 i Nåder anbefallt Öfver-Ståthållare-Embetet, att, efter vederbörandes hörande, inkomma med underdånigt utlåtande, huruvida icke hela ifrågavarande rensnings-arbete, ifrån Ulfsunda-fjärden till vattendragets utlopp i Mälaren, skulle kunna för Hufvudstadens räkning, genom Drätsel-Commissionens försorg, utföras, emot rättighet för Staden, att disponera de till Carlbergs-Canalens fördjupning genom enskild subscription insamlade medel, samt derjemte erhålla fyllnaden i den härtill förslagsvis beräknade kostnads-summan, 9,400 R:dr, af de medel, som

för sistnämnde ändamål kunde af Eders Kongl. Maj:t i Nåder anvisas; samt Öfver-Ståthållare-Embetet till följd häraf uti skrifvelse den 19 October 1830, med öfverlemnande af Drätsel-Commissionens i ämnet afgifna underdåniga yttrande, i underdånighet anført, att hela den ofvanberörde farledens upprensning ofelbart vore af den yttersta vigt och angelägenhet för Hafvudstaden, både i afseende på communicationen, sundhets-tillståndet, och trak- tens förskönande, äfvensom att önskligt vore, att detta förslag, på en gång och i sammanhang kunde verkställas, men att, enär Drätsel-Commissionen, för svårigheten att utfinna nödiga medel, icke då ännu kunnat eller kunde fatta någon åtgärd för den längesedan föreslagna oppmuddringen af Claræ sjö och Rörstrands-viken, samt Commissionen därför förklarar sig, af en- handa orsak och på flere anförde skäl, ännu mindre kunna taga någon be- fattning med den ifrågavarande oppmuddringen af Carlbergs-Canalen, Öf- ver-Ståthållare-Embetet underdånigst tillstyrkte, att, till en början, nämnde Canals fördjupande och upprensande måtte, utan hinder af frågan om Cla- ræ sjös och Rörstrands-vikens ändamålsenliga oppmuddring, genast varda utfördt och med erforderligt bidrag af allmänna medel understödjas; för- modande Öfver-Ståthållare-Embetet, att hindren för öfriga vattendragens upprensning ända till nya Kungsholms-bron eller Mälaren, sedermera fram- deles kunde undanrödjas, samt nödiga medel och tillgångar dertill beredas; så har Eders Kongl. Maj:t, vid föredragning af detta ärende den 6 Novem- ber 1830, i Nåder funnit godt att, till upprensning af Canalen vid Carl- berg, af allmänna medel bevilja det af Stor-Amiralitets-Embetets Tredje af- delning, i afgifvet underdånigt utlåtande, föreslagna belopp af 4,700 R:dr B:co, eller hälften af den påräknade förslagssumman, att utgå, så snart den på Stockholms Stad ankommande upprensning af Rörstrands-viken och Claræ sjö blef, på ändamålsenligt sätt, och i ett sammanhang med Carlbergs- canalens rensning, till verkställighet befordrad; och efter det Öfver-Ståt- hållare-Embetet sedermera hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anmält, att plan och kostnadsförslag rörande muddrings-arbetet i Claræ sjö samt Rörstrands- och Carlbergs-vikarne, blifvit, efter Öfver-Ståthållare-Embetets föranstaltande, upprättade och Stadens Drätsel-Commission förelagde, samt att Drätsel-Commissionen förehaft ärendet till öfverläggning, för att utfinna någon utväg till beredande af de ifrågavarande företagens verkställighet i ett sammanhang, och dervid stadnat i det beslut, att, om upprensningen af Carlbergs-canalen genast finge till en början företagas, och fyllnaden i den dertill beräknade förslags-summan tillskjutas af det i Stadens Cassa

innestående öfverskott af Finska Tolags-medlen, Drätsel-Commissionen ville vara betänkt att anvisa både medel till inköp af mudderverk och årligt anslag till uppmuddringen af Claræ sjö samt Rörstrands- och Carlbergs-vikarne, under vilkor, att Commissionen, såsom bidrag till kostnaden, finge påräkna dels förenämnde af allmänna medel beviljade anslag, dels det öfverskott, som, efter Carlbergs-canalens fullbordande, framdeles kunde å Finska Tolagsmedlen uppstå; äfvensom Öfver-Ståthållare-Embete i underdånighet föreslagit, att verkställandet af Carlbergs-canalens upprensning måtte öfverlemnas åt de till kostnaden subscriberandes Comiterade, emot vilkor, att, enligt deras eget erbjudande, först dertill använda alla subscriptions-medel, och att Drätsel-Commissionens tillskottssumma, som derefter finge anlitas, ej öfverstege skillnaden emellan subscriptions- och förslags-summorne; har Eders Kongl. Maj:t, enligt Nådigt Bref till Öfver-Ståthållare-Embete den 16 Juni 1831, bifallit hvad sålunda i underdånighet blifvit hemställt, samt i Nåder förordnat, att, sedan Drätsel-Commissionen af besparingarne å de Finska Tolagsmedlen utbetalt hvad till förstnämnde arbete, utöfver den subscriberade summan, enligt kostnads-förslaget erfordrades, och gått i författning om upprensning af det öfriga vattendraget emellan Carlbergs-canalen och Mälaren, samt dertill anvist nödiga medel, det af allmänna medel till företaget förut i Nåder beviljade anslag komme att, uppå skeende underdånig anmälan, till Drätsel-Commissionens disposition anvisas.

Under det quinquennium, som nu är i fråga, hafva Finska Tolags-medlen utgjort:

År 1833: i	Brutto R:dr	12,757:	16. 6.	och efter	afdrag af	Upphördskostnad			
						och restitutioner	972:	15. behållne	11,785: 1. 6.
„ 1834	. . . . .	12,490:	8. —	. 1,027:	9. —	. 11,462:	47. —		
„ 1835	. . . . .	11,308:	47. —	. 1,042:	6. —	. 10,266:	41. —		
„ 1836	. . . . .	12,914:	7. —	. 1,103:	27. —	. 11,810:	28. —		
„ 1837	. . . . .	14,212:	42. —	. 1,403:	43. —	. 12,808:	47. —		
Summa B:co R:dr	63,683:	24. 6.		. 5,549:	4. —	. 58,134:	20. 6.		
Medium:	12,736:	33. 8.		. 1,109:	39. 2.	. 11,626:	42. 6.		

Häraf är, hvarje af omförmälde år, anslaget för sjukvården utbetaldt till Kongl. Seraphimer-Lazarettet med 10,000 R:dr; och återstoden har, jemlikt ofvanåberopade, af Eders Kongl. Maj:t i Nåder lemnade föreskrifter, användts för uppmuddring af de till Ulfunda-fjärden ledande vattendrag;

drag; varande deröfver räkning förd under namn af Mudder-Conto, hvarå blifvit upptagne:

Utgifne Summor: År 1833	14,180: 15. —
„ 1834	4,901: 45. 3.
„ 1835	10,930: 35. 2.
„ 1836	9,803: 29. 4.
„ 1837	9,847: 3. 11.
Summa B:co R:dr	49,663: 32. 8.

Deremot hafva influtit:

År 1834. Af Finska Tolagsmedlens besparingar	6,000. — —
sedan af Finska Tolagsmedlen, i följd af E-	
ders Kongl. Maj:ts Nådiga föreskrift, förut	
utgått till Carlbergs Cauval-arbetets bekostan-	
de 6,313 R:dr 32 sk.	
„ 1835. Af Dito	1,600. — —
„ 1836. Ifrån Stats-Verket, i följd af ofvanåberopade	
Kongl. Bref af den 16 Juni 1831	4,700. — —
„ 1837. Af Finska Tolagsmedlen	2,000. — —
Restituerade kostnadsmedel	67: 30. 3.
	<hr/> 14,367: 30. 3.

Hvarefter äro balancerade, såsom fordran, att godtgöras af Finska Tolagsmedlen . . . . . 35,296: 2. 5.
hvilken fordran upptages ibland Stadens tillgångar vid 1837 års slut

Summa B:co R:dr 49,663: 32. 8.

Hvarförutan för Materialier till samma arbete äro utbetalde:

År 1834	1,619: 24. —
„ 1835	8,630: 42. 8.
„ 1836	1,899: 20. —
„ 1837	650: 32. —

tillsammans B:co R:dr 12,800: 22. 8.

hvilka utgifter blifvit uti Stadens Hufvudböcker upptagne i de för publice byggnader utförde summor, men i sjelfva verket och rätteligen öka ofvanupptagne 35,296 R:dr 2 sk. 5 rst. till 48,096 R:dr 25 sk. 1 rst. B:co.

Öfver-Ståthållarens Femårs-Berättelse.

Beträffande *Stads-Cassans Skuld*, är af Kammar-Contoret meddeladt, att densamma, som i sista Femårs-Berättelsen, enligt vederbörandes dertill lemnade uppgifter, förmåts hafva vid 1832 års slut utgjort 368,275 R:dr 26 sk. 7 rst. B:co, rätteligen vid berörde tid varit 366,879 R:dr 23 sk. 1 rst., och vid 1837 års utgång minskats till 342,688 R:dr 25 sk. 6 rst.; varande härvid beräknade, å ena sidan, alla Stadens skulder, således ej blott de reverserade och med ränta löpande, utan äfven andra utgiftsmedel, som Drätsel-Verket var vid de nämnde årens slut skyldigt, men icke då betalt, och följaktligen såsom skuld balancerat, såsom t. ex. Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-fondens, Inqvarterings-Verkets och Allmänna Barnhusets återstående Tolags-andelar för året, samt, å den andra, Stads-Cassans tillgångar, ej allenast reverserade och med ränta löpande, utan äfven andra fordringar, t. ex. hos Uppbördsmän, hvilkas slutliga uppbörds-summor icke kunnat vara vid årets slut lefvererade, ofvan anmärkte fordran, att godtgöras af Finska Tolagsmedlen, behållning å Räkning uti Rikets Ständers Bank, oredoviste förskotter till serskilde Tjenstemän, med mera dylikt, Fastigheterne dock undantagne.

Då likväl denna jemnförelse ej upplyser förhållandet med Stadens räntebärande skuld, införes tillika, för sådant ändamål, följande, af Magistraten, på grund af inhemtade underrättelser, uppställda beräkning:

Stads-Cassans skuld utgjorde vid 1832 års slut, enligt obligationer, löpande med dels 4 dels 5 procents ränta . . . . . 428,800. — —

Uti Stadens Cassa inestående extra Jernvägs-medel, som äro derstädes deponerade och, genom Jernbärarelagets sparade arbetsförtjenst tillkomne, detsamma tillhörige, hvarå Drätsel-Commissionen numera betalar 5 procents ränta . . . . . 10,220: 17. 5.

Till Stadens Brandförsäkrings-Contor: Præmii-lån . . . . . 13,100. — —
hvarå ränta betalas å 4 procent.

Och de ifrån Stats-Verket, för de af Hedervärda Bonde-Ståndet under 1828—1830 årens Riksdag inom Rådhuset begagnade rum, till Magistraten influtne hyresmedel, som blifvit, till en fond för aflöning åt lönlöse Tjenstemän inom Magistraten, till Stadens Cassa lemnade, hvarå, enligt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 20 Augusti 1830, ränta skall betalas, hvilken godtgöres å 5 procent 3,400. — —

Summa B:co R:dr 455,520: 17. 5:

Hvaremot fordringar voro:

Resterande köpeskilling för Egendomen Grindsbruk	10,000.	—	—
Fordran af Bruks-Patronen och Riddaren Owen	5,000.	—	—
och af Allmänna Sundhets-Comitén	33,516.	—	—
alla löpande med 5 procents ränta.			
	<u>Summa B:co R:dr</u>	48,516.	— —

Således återstodo räntelöpande skulder	407,004:	17.	5.
Vid 1837 års slut var Stads-Cassans så beskaffade skuld:			
Enligt Obligationer, löpande med 5 procents ränta	395,000.	—	—
Extra Jernvägs-medlen	12,382:	28.	5.
Præmii-lån	10,350.	—	—
och Magistratens Hušbyre-medel	3,400.	—	—
	<u>Summa B:co R:dr</u>	421,132:	28. 5.

Fordringarne åter voro:

Återstående köpeskilling för en försäld egendom å Ridda- reholmen	4,000.	—	—
af Allmänna Sundhets-Comitén	20,420:	22.	6.
båda löpande med 5 procents ränta;			
och af Mechaniska Stenhuggeri-Bolaget	2,666:	32.	—
med 3 procents ränta.			
	<u>Summa B:co R:dr</u>	27,087:	6. 6.

Hvarefter återstodo räntelöpande Skulder . . . . . 394,045: 21. 11.
Och vid anställd jemnförelse befinnes alltså, att den räntelöpande skulden blifvit i sjelfva verket minskad, under desse fem år, endast med 12,958 R:dr 43 sk. 6 rst. B:co.

Enligt 1837 års Bokslut ägde Staden Fastigheter till ett Brandförsäkringsvärde af 432,766 R:dr 32 sk., samt dessutom åtskillige icke brandförsäkrade Lägenheter och Tomter, uppskattade till 76,608 R:dr 42 sk. 8 rst., eller tillsammans till ett beräknadt värde af 509,375 R:dr 26 sk. 8 rst., hvaraf, efter afdrag af den uppgifne skuldsumman 342,688 R:dr 25 sk. 6 rst., en behållning af 166,687 R:dr 1 sk. 2 rst. B:co är af Kammar-Contoret utförd till Stads-Cassans fördel.

På det likväl ingen må häraf missledas till den föreställning, att genom realisering af Stadens Fastighets-tillgångar, skulden kunde blifva först betald, och derefter ett ansenligt öfverskott uppstå, Staden eller dess Drät-

sel-Verk tillhörigt, bör på detta ställe anmärkas: att de af Magistraten och Borgerskapets Äldste utsedde Revisorer, efter granskning af Drätsel-Verkets förvaltning år 1832, uttryckt det omdöme, att, af Stadens Fastigheter och Tomter, omkring $\frac{4}{5}$ voro oundärliga för allmänna eller municipala behof, samt att endast $\frac{1}{5}$ var att anse såsom en Capital-tillgång, användbar till gäldande af Stads-Cassans skulder: att, sedan denna tid, någon på omdömet i det hela verkande förändring i Stads-Cassans fastighets-tillgång icke inträffat: och att, om äfven den uppgifne proportionen icke kan såsom osviktig antagas, är likväl otvifvelaktigt, att ganska många och ofelbart de betydligaste af Stadens fasta Egendomar äro, med afseende på de Staden åliggande många och viktiga allmänna förbindelser, inalienabla.

Uti Öfver-Ståthållare-Embetsets sednaste Femårs-Berättelse yttrades, att åtskillige högst betydliga utgifter förestodo för Stadens Cassa att bestrida, hvartill utvägar för det närvarande saknades, och att kännbar blefve isynnerhet kostnaden för en nödvändig *ombyggnad af Canalen och Slussarne emellan Södermalm och Staden*, eller för att, på sätt alternativt blifvit föreslaget, i stället öppna en communication emellan Mälaren och Saltsjön genom Hammarby sjö ifrån Skansgraven till den så kallade Dockan vid Svingelsvik; i hvilket afseende beräkningar och Chartor voro under uppgörande af Öfversten och Riddaren Lagerheim.

I detta ämne *anföres här, med underdånig tacksamhet*, att Eders Kongl. Maj:t uti Nådigt Bref den 9 December 1836 täckts förklara, det Eders Kongl. Maj:t, som ansett communicationen emellan Mälaren och Saltsjön, genom Söder sluss, vara af stor vikt, icke blott för Stockholms Stad, utan ock för inre Handels-rörelsen i allmänhet, samt Slussens af behofvet påkallade ombyggnad sålunda utgöra ett företag, som lämpligen borde genom allmänna bidrag befrämjas, i Nåder godtfunnit, att för detta ändamål bevilja ett anslag af Tjugutusen Riksdaler Banco årligen uti Tio års tid, att, ifrån och med år 1837 till och med år 1846, af Handels- och Sjöfartsfonden utgå, samt af Kongl. Convoy-Commissariatet vid hvarje års början anordnas och utbetalas. Vid detta anslag har Eders Kongl. Maj:t fästat särskilda villkor och förbehåll, och deribland att Stockholms Stad skulle ifrån och med år 1837 för Slussens ombyggnad afsätta 20,000 R:dr årligen under Tio år.

Derefter har Drätsel-Commissionen uti skrifvelse till Comiterade öfver Börs-, Bro- och Hamnbyggnaderne här i Staden af den 25 Januari 1837 förmålt, att Drätsel-Commissionen saknade utväg att, af omhänder hafvande tillgångar, afsätta den äskade summan af 20,000 R:dr årligen uti Tio

år; hvaremot Drätsel-Commissionen hemställt, om icke Comiterade, hvilkas förvaltning hade samma ändamål som Drätsel-Commissionen att, i förhållande till tillgångar, bereda stadens högsta nytta och fördel, skulle kunna finna utvägar för nämnde afsättning under tio år af 20,000 R:dr årligen; såsom bidrag hvartill Drätsel-Commissionen vore beredvillig att tills vidare afstå öfverskottet af de utaf Slussen fallande inkomster, efter afdrag af kostnader; och Comiterade öfver Börs-, Bro- och Hamnbyggnaderne hafva, under förutsättning af Magistratens och Borgerskapets Äldstes instämmande deruti, den 9 Februari 1837 förklarar sig vara beredvillige att, ifrån och med berörde år, af Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-medlen uti 10 år afsätta en summa af 20,000 R:dr. för att, gemensamt med den af Eders Kongl. Maj:t under samma tid af Handels- och Sjöfarts-Fonden i Nåder anslagne lika årliga summa, användas till Slussens ombyggnad, under de i öfrigt, genom Kongl. Brevet den 9 December 1836 derföre meddelade föreskrifter; hvaremot Comiterade, jemte yttrande att de icke eller ville undandraga sig verkställigheten af Slussens ombyggnad, när densamma komme i fråga, förbehållit sig att tillgodonjuta det af Drätsel-Commissionen, såsom bidrag till berörde afsättning, afstådda öfverskott af Sluss-inkomsterne.

Sedan Magistraten och Borgerskapets Äldste, häröfver hörde, den 10 Mars 1837 till omförmäldte förslag lemnat deras samtycke, är hvad sålunda afslutadt blifvit, hos Eders Kongl. Maj:t af Öfver-Ståthållare-Embetet i underdånighet anmäldt, med hemställan, om icke Eders Kongl. Maj:t skulle i Nåder tackas tillåta, att, utan hinder af Kongl. Brevet den 11 November 1817, enligt hvilket Comiterade för Börs-, Bro- och Hamnbyggnaderne voro ifrån södra Slussverkets reparation och ombyggnad befriade, ombyggnaden af samma slussverk måtte af bemälda Comiterade besörjas, samt stadens dertill af Eders Kongl. Maj:t bestämda bidrag, 20,000 R:dr årligen under tio år, på det sätt och med de vilkor Comiterade föreslagit, af Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fondens medel afsättas och, gemensamt med det för enahanda ändamål beviljade lika stora anslag af Handels- och Sjöfarts-Fonden, i enlighet med de af Eders Kongl. Maj:t i Nåder meddelade föreskrifter, af nämnde Comiterade förvaltas samt till Slussens ombyggnad användas.

Till denna underdåniga hemställan har Eders Kongl. Maj:t i Nåder lemnat bifall, genom skrifvelse till Öfver-Ståthållare-Embetet den 28 April 1837; i följd hvaraf Sluss-inkomsterne, å hvilka, på grund af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 12 December 1835, ny Taxa, till förhöjde belopp,

utfärdats den 10 Februari 1836, ifrån Stadens inträder under tio år försvunnit.

Anläggningen af en Sluss bredvid den gamla, efter förbättrad plan och med utvidgade dimensioner, är, enligt Öfversten och Riddaren Lagerheims förslag, beräknad att kosta 394,247 R:dr 24 sk. Banco, utom ersättning för Byggnader, som, i följd af slussanläggningen skulle komma att borttagas; och har bemålde Öfverste, i ett till Comiterade öfver Börs-, Bro- och Hamnbyggnaderne i detta ämne sedermera ingifvet, och af dem till Drätsel-Commissionens utlåtande, enligt skrifvelse den 7 December 1837, öfverlemnadt Memorial, förmält, att, i händelse Slussen komme att anläggas på samma plats som nu, och den nya slussanläggningen skulle blifva något annat, än en blott renovation af den gamla, med bibehållande af alla dess obeqvämligheter, måste ej allenast alla husen i den så kallade Fiska-regränden borttagas, äfvensom Sluss-Inspectors-bostället, utan ock de källare och bodar, som stå i samband med gamla Slussgrafven, raseras; äfvensom man säkerligen skulle derjemte finna nödvändigt att bortskaffa husen i det närbelägna Qvarteret Trekanten, men att deremot, om Slussen komme att förläggas der Slagtarehuset och södra Strömqrvarnshuset nu befinnes, blefve det nödigt att rasera desse begge byggnader.

Sedan hos Öfver-Ståthållare-Embetet Magistraten gjort framställning om behofvet af en *allmän reglering af Aflöningsstaten för Stadens Embets- och Tjenstemän*, till beredande af förbättrade lönevilkor efter tidens kraf och i likhet med hvad Krouans Embets- och Tjenstemän sednast blifvit beviljadt, i hvilket afseende förslag till en ny Aflöningsstat för Magistraten, dess Secreterare och de Tjenstemän, som af Magistraten tillsättas, blifvit uppgjortt, äfvensom ny Aflöningsstat för de under Drätsel-Commissionen hörande Tjenstemän och Vaktbetjente blifvit af Commissionen föreslagen samt till Öfver-Ståthållare-Embetet aflemnadt, har Eders Kongl. Maj:t, uppå Öfver-Ståthållare-Embets underdåniga hemställan, för tillvägabringande af ett fullständigt förslag till ifrågavarande löneroglering, med noggrann pröfning af tjensternes behöflighet, lönernes belopp och dertill användbara tillgångar, samt för att, i sammanhang dermed, uppgöra förslag till en *allmän Inkomst- och Utgiftsstat för Stadens Drätsel-Verk*, uti Nädig skrifvelse den 25 November 1836 förordnat, att en Comité skulle sättas, bestående af sex, utaf Borgerskapets Äldste ibland dem valde Ledamöter, två inom Magistraten utsedde Magistrats-personer och fyra af Drätsel-Commissionen valde Ledamöter inom Commissionen, nemligen två Magi-

stratspersoner och två af Borgerskapet, för att, jemte Öfver-Ståthållaren såsom Ordförande, uppgöra omförmälde Löne- och Stats-reglering.

De, i följd häraf, valde serskilde Comiterades underdåniga utlåtande, af den 15 September 1837, innefattade en på stadens till och med för år 1836 afslutade räkenskaper grundad öfversigt af stadens Inkomster och Utgifter, upplysande otillräckligheten af serskilda högst viktiga anslag, sådana de voro uti den af Eders Kongl. Maj:t genom Nådigt skrifvelse den 20 November 1816, fastställde Stat beräknade, — det för Stads-Cassan främmande uti flere densamme ålagde skyldigheter, — den af dessa tvenne orsaker uppkomna följd: ökad skuldsättning, då Drätsel-Commissionen funnit sig böra, dels underhållande, dels framgående, verka för de ändamål, som ostridigt äro denna förvaltning föresatte, — orsakerna, hvarföre Handeln och Sjöfarten måste ansenligen betungas med afgifter till stadens Cassa, — och föreslagen beräkning af stadens Inkomster och Utgifter uti en ny Stat, dels med hemtad ledning af erfarenheten om hvad de utgjort åren 1830—1836, dels efter motiverad framställning af Stadens Embets- och Tjenstemäns samt Vaktbetjentes förhöjda Lönestater och af andra lika nödvändiga föremål för Stadens Drätsel-Commissions verksamhet, erfordrande ökade intrader; hvadan ock Comiterade i underdånighet föreslagit förhöjning på några af stadens inkomster, ibland dem, som utgå af Handeln och Sjöfarten, jemte en ny afgift af dylik beskaffenhet, nemligen 4 rst. per kanna å målbara våta varor, som till Stockholm sjövägen inkomma, men icke draga Tull och Tolag; hvaremot, i följd af här ofvan åberopadt, af Eders Kongl. Maj:t i Näder sanctioneradt beslut, hvarken inkomst af eller utgift för härvarande Södersluss dervid tagits i beräkning.

I det af nämnde Comiterade uppgjorde Förslag till ny Stat för stadens Drätsel-Verk, hafva stadens Inkomster blifvit sålunda calculerade:

1:0 Inkomster af Handel och Sjöfart:

a) afgift af fartyg	10,266: 32.
b) afgift af varor:	

Stadens andel i Stockholms Stads allmänna Tolag, efter afdrag af kostnader	93,000. —
afgift af varor, som vägas	53,700. —
„ af varor, som stämplas	12,700. —
„ af varor, som mätas eller räknas	16,700. —
„ af varor, som packas	4,000. —

och 2:0 Stadens öfrige inkomster, inberäknade källarefrihetsmedlen ifrån Stats-Verket, 8,880 R:dr, och bidraget ifrån Stock-

holms Brandförsäkrings-Contor till Eldsläcknings-redskaperne, 1,500 R:dr	95,776: 32.
Summa B:co R:dr	<u>286,143: 16.</u>

Hvaremot Utgifterne beräknats sålunda:

Aflönings-Staterne, med inberäkning af de under Sportelrätt Magistratens Ledamöter och Secreteraren till fördelning till- kommande källarefrihetsmedel, 1,844 R:dr 12 sk., men, vid Drätsel-Commissionens ordinarie Stat, med afdrag af Tolags- kammarens Tjenstemäns aflöning, som med 2,500 R:dr godt- göres af Tolagsmedlen, tillsammans	88,239: 12.
till amortering af Stadens skuld	4,000: —
öfrige Utgifter, enligt specification	193,891: 32.
då öfverskott, Staden till godo, blefve	12: 20.

Summa B:co R:dr 286,143: 16.

Eders Kongl. Maj:t har i denna fråga Nädigst sig utlåtit den 23 Februari 1838, hvarvid Eders Kongl. Maj:t i Näder fastställt de för Stockholms Stad föreslagne Inkomst- och Utgifts-Stater, att, ifrån och med den 1 April samma år och tills vidare vara gällande.

Ibland i underdånighet föreslagne förhöjningar å vissa afgifter, har Eders Kongl. Maj:t icke funnit skäligt att i Näder lemna bifall till den af Vågpenningarne för varor, som efter Metall-, Koppar- och Jernvigt afvägas i Stockholms Jernvåg; men jemte det Eders Kongl. Maj:t i Näder förordnat, att, då de stora och tunga käril, hvaruti flytande varor vanligtvis äro inneslutne, nödvändigt skola tillfoga stadens Broar, Hamnskoningar och Quaier skada, samt då desse käril hitintills ej varit underkastade någon serskild Bro-afgift, i likhet med hvad för lakegods egt rum, stadens Cassa må såsom ersättning för stadens kostnad att underhålla Broar och Quaier, till nytta och beqvämlighet för trafiken med dylika varor, uppbära för alla till Stockholm sjövägen in- eller utrikes ifrån inkommande målbara våta varor i fat, såsom Bro- och Quai-afgift, 24 sk. Banco för hvarje fat af sextio kannors rymd och i proportionerligt förhållande derefter för fastager af större eller mindre kanntal, har Eders Kongl. Maj:t sig i Näder utlåtit, att Stads-Cassan väl komme att genom denna, af billighet påkallade, Broafgift tillskyndas en något tillökt inkomst utöfver det belopp Comiterade i detta fall beräknat, äfven utöfver den af dem calculerade förhöjda intrad genom afgift å varor, som i Jern- och Metallvägen afvägas, men att Eders Kongl.

Maj:t

Maj: ansett öfverskottet vara behöfligt, dels till bestridande af sådane extra omkostnader, hvilka endast approximativt kunnat utföras, och dels såsom ytterligare bidrag, antingen till anslaget för stadens publike byggnader, eller för amortering af stadens skuld.

Det anmärkes ock här, att Finska Tolagsmedlen, såsom till användning beroende af Eders Kongl. Maj:ts serskildta Nådiga Förordnande, icke uti stadens nya Stat tagits i beräkning.

Vid behandling af de Berättelser, som de, jemlikt 10 §. af Kongl. Instructionen för Stockholms Stads Drätsel-Commission af den 7 December 1813, valde Revisorer afgifvit öfver verkställda granskningar af Drätsel-Verkets förvaltning och räkenskaper åren 1831, 1832 och 1833, och hvilka, ställde till Magistraten och Borgerskapets Äldste, blifvit till dem af Drätsel-Commissionen insände, beledsagade af dess Utlåtanden, hafva Magistraten och Borgerskapets Äldste, på sätt en till Eders Kongl. Maj: af den den 21 October 1836 ställd, till Öfver-Ståthållare-Embete insänd och till Eders Kongl. Maj: af Öfver-Ståthållare-Embete öfverlemnad underdånig skrift utvisar, inhemtat, huruledes Revisorerne fästat uppmärksamhet på behöfvet af förändringar uti *Instructionen för Drätsel-Commissionen*; och sedan Magistraten och Borgerskapets Äldste, i anledning häraf, uti omförmälda underdåniga skrift, anhållit, det Eders Kongl. Maj: måtte i Näder förordna ett öfverseende af högstberörde Instruction i allmänhet, på det att den må undergå behöfliga förändringar, har Eders Kongl. Maj: tackts i Näder infordra Drätsel-Commissionens underdåniga utlåtande i detta ämne, hvarefter Drätsel-Commissionen utarbetat förslag till ny Instruction, hvilket sedermera blifvit till Eders Kongl. Maj: i underdånighet ingifvet, och är vidare i Näder öfverlemnadt till Öfver-Ståthållare-Embete, med befallning att deröfver höra Borgerskapets Äldste och Magistraten; på hvilken åtgärd ärendet för det närvarande beror.

Den uti sednaste Femårs-Berättelsen omförmälda *Borgerskapets ordinarie Contributions-summa till Staden*, hvilken summa för *Bemedlings-Commissionen*, efter uppgjordt förslag, funnits erforderlig, för att bestrida underhållet af så väl Stadens Militaire-Corps, jemte de i den så kallade separerade Vaktens ställe antagne Vaktknektarne, som ock Stadens Båtsmans-Compagnie, tillika med åtskilliga andra utgifter, hvilka hufvudsakligen äro desamma, som uti sista Femårs-Berättelsen i detta afseende antyddes, är under de sistförflutne Fem åren uttaxerad efter enahanda grund, som föregående Sex år, eller med 500 R:dr på hvar och en af Borgerskapets 50

röster, och med fyllnadens läggande å sådane personer, som, ehuru ej i Borgerskapets classification inbegripue, dock anses idka borgerlig rörelse, samt har, enligt Bemedlings-Commissionens räkenskaper, utgjort:

	År 1833.			1834.			1835.			1836.			1837.		
Enligt Gravationslista B:co R:dr	34,156	17	1	35,286	9	7	32,474	31	1	33,451	46	1	33,108	46	4
Enligt Uppbördsmännens Specialer	32,890	—	—	33,064	—	—	33,484	24	—	34,122	—	—	33,817	—	—
Influtne	32,106	—	—	31,272	—	—	32,176	24	—	32,302	—	—	32,757	—	—

Ibland de här af besörjde utgifter har kostnaden för Stadens Båtmans-Compagnie utgjort:

År 1833	B:co R:dr	5,325: 47. —
„ 1834	„	4,665: — —
„ 1835	„	4,542: 24. —
„ 1836	„	5,151: 23. 3.
„ 1837	„	4,518: 3. —
Medium	„	4,840: 29. —

Angående kostnaden af Borgerskapets medel, efter uppgjort och af Eders Kongl. Maj:t i Näder fastställt Passevolance-contract, till den del af Stadens Militaire-Corps, som motsvarar det förut varande Militaire-Compagniet, är i det föregående, under afdelningen *Politie*, förmäldt.

Här må jemväl nämnas, att Bemedlings-Commissionen tillika innehar Capital, hvaraf ränta uppbäres; men detta utgöres dels af serskildte, under Bemedlings-Commissionens förvaltning ställdte, testaments-medel för bestämda ändamål, dels af medel, som Borgerskapet tid efter annan tillskjutit, och hvaraf räntan i allmänhet till pensioner åt behöfvande af denna Class disponeras. Desse medel tjena äfven till Fond, hvaraf tages fyllnad till de gifne behofvens bekostande, då för året brist inträffar uti den intaxerade eller influtna Contributions-summan, emot den uti Gravationslista beräknade; äfvensom oförutsedde utgifter stundom blifvit af nämnde medel besörjde.

Till Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fonden, som är ställd under förvaltning af Comiterade, hvilke, på sätt i Öfver-Ståthållare-Embetets nästföregående Femårs-Berättelse omförmäles, besörja byggnader, skiljda ifrån dem, som tillhöra Drätsel-Commissionens befattning, men hvartill, efter hvad förut är nämndt, numera tillkommit bestyret med södra Slussverkets ombyggnad hafva, enligt Comiterades räkenskaper, följande inkomster ingått, nemligen:

	År 1833.			1834.			1835.			1836.			1837.		
Tolagsmedel	35,344	37	6	33,894	42	9	36,624	33	3	35,128	9	8	34,470	31	11
Borgerskapets bidrag, årligen intaxerad i sammanhång med den ordinarie Contributionen, och beräknadt till 1/4 deraf, efter Borgerskapets Aldstes fattade beslut	8,026	24	—	7,818	—	—	8,503	46	—	8,293	6	—	8,428	36	—
Hysesmedel för rum i Börshuset .	2,533	16	—	2,313	16	—	2,426	32	—	2,266	32	—	2,931	32	—
Bemedlings-Commissionens tillskott	5,000	—	—	5,000	—	—	5,000	—	—	5,000	—	—	5,000	—	—
Sublevations- och Amortissementsmedel ifrån Stadens, under Drättsel-Commissionens förvaltning ställda Cassa	16,666	32	—	12,500	—	—	16,666	32	—	16,666	32	—	16,666	32	—
Öfver-Ståtnållarens Inkvarteringspenningar	533	16	—	533	16	—	533	16	—	533	16	—	—	—	—
Ifrån Bemdelings-Commissionen återbetaldt län	2,000	—	—	5,000	—	—	2,000	—	—	—	—	—	—	—	—
Lån upptagne emot Comiterades obligationer	28,466	32	—	—	—	—	10,216	32	—	—	—	—	11,250	—	—
Diverse intrader	1,304	45	4	447	47	11	6,282	40	8	10,328	33	2	11,666	22	8
Summa Bico R:dr	99,881	10	10	67,507	126	8	88,259	39	11	78,216	32	10	90,414	10	7

Till upplysning anmärkes: 1:o Att Tolagsmedlen äro upptagne till de belopp, som deraf blifvit under hvarje år ifrån Stadens Drättsel-Verk, dit hela intraden ingår, till Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fonden levererade, och hvarunder således inbegripes dels hvad under denna rubrik ifrån föregående år balancerats, dels hvad influtit af de, för år, Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fonden af Stockholms Stads allmänna Tolag tillkommande 30/150, efter afdrag af kostnader; 2:o att olikheten i beloppet för år 1834 af sublevations- och amortissements-medlen, sådant det är utfördt ibland stadens, under Drättsel-Commissionens förvaltning ställda Cassas utgifter, å ena, samt Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fondens inkomster, å andra sidan, härleder sig derifrån, att beloppet är på förra stället upptaget, sådant det är i Stat bestämdt för år, men på det sednare åter till den summa, som verkliga levererats: att Drättsel-Commissionen således var vid slutet af år 1834 skyldig ett kvartal af årsanslaget, 4,166 R:dr 32 sk.: och att då väl detta kvartal hvart och ett af de följande åren blifvit guldett, men enahanda återstod vid slutet af hvarje af de följande åren funnits obetald, enär, utan afseende på återstoden vid 1834 års slut, endast 16,666 R:dr 32 sk. blifvit hvardera året erlagde, Stadens Cassa var till Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fonden vid 1837 års slut af sublevations- och amortissements-medlen skyldig 4,166 R:dr 32 sk.; samt 3:o att ibland diverse intrader ingått för följande år de ersättnings-summor, som ifrån Stadens Cas-

sa blifvit erlagde till Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fonden för Appareil-
len vid Köpmanstorget, hvilken, genom Comiterades öfver Börs-, Bro- och
Hamnbyggnaderne försorg, på af Fondens medel förskjuten kostnad, blifvit
ombesörjd, nemligen: år 1835: 6,000 R:dr — 1836: 10,000 R:dr — och
1837: 11,465 R:dr 15 sk. 8 rst., eller tillsammans 27,465 R:dr 15 sk. 8
rst. Banco.

Af denna Fond hafva under ifrågavarande Fem år följande utbetal-
ningar blifvit bestridde:

	År 1833.			1834.			1835.			1836.			1837.		
Till infösen af Comiterades Obligationer	30,000	—	—	13,500	—	—	13,500	—	—	21,200	—	—	6,666	32	—
Räntor på upptagne lån	27,233	8	6	27,835	4	—	27,669	8	—	27,211	44	—	25,654	31	9
Löner, Honorarier, Arfvoden, Pensioner m. m.	5,078	42	8	5,105	26	8	5,163	42	8	5,105	26	8	4,797	10	8
Hamnbyggnader	17,166	44	3	24,452	34	5	24,829	27	3	28,777	22	9	22,676	13	9
För Öfver-Ståthållare-husets behof	224	35	3	214	23	3	220	10	7	221	28	—	552	33	8
För Börsens d:o	8,728	3	10	3,609	27	1	1,578	29	10	3,307	19	6	2,240	24	3
Lån till Bemedlings-Commissionen	2,000	—	—	5,000	—	—	2,000	—	—	—	—	—	—	—	—
Kostnad till illumination af Börsen, Slottsbacken och nya Bron den 19 October 1835, vid Eders Kgl. Majts återkomst ifrån en resa till Norrige	—	—	—	—	—	—	1,242	12	—	—	—	—	—	—	—
1/3 af kostnaden för en vid samma tillfälle upprest Åreport	—	—	—	—	—	—	3,117	39	6	—	—	—	—	—	—
Gåfva till Prins Carls Inrättning, i anledning af Magistratens och Borgerskapets Äldstes Beslut 1837	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,000	—	—
Förlust på en Börs-Assemblee	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	384	16	4
Summa Bico R:dr	90,428	38	6	79,717	19	5	79,321	25	10	85,823	44	11	64,972	18	5

Den Quai-byggnad, hvilken år 1833 var under arbete vid Blasielholms-
hamnen och derstädes sedermera blifvit fortsatt samt under år 1838 till
Norra Slagtarehuset fulländad, har kostat, inberäknade 1,450 R:dr, som ut-
göra afböningar, förde å Hamnbyggnads-räkningen: år 1833: 18,616 R:dr
44 sk. 3 rst.; 1834: 19,902 R:dr 34 sk 5 rst.; 1835: 16,279 R:dr 27 sk.
3 rst.; 1836: 22,227 R:dr 22 sk. 9 rst.; och 1837: 20,660 R:dr 46 sk. 1
rst. Bico.

Till minne af Eders Kongl. Majts för 25 år tillbaka skedda höga an-
komst till hufvudstaden, beslutade Comiterade öfver Börs-, Bro- och Hamn-
byggnaderne den 31 October 1835, under förutsättning af Eders Kongl.
Majts Nådiga bifall, att, så snart omförmälde quai-arbete blefve slutadt,
företaga och, i den mån Fondens disponible tillgångar, under hitintills iakt-

tagne förhållanden, sådant medgåfvo, verkställa uppförandet af en Bro af jern, i förening med en Quai-byggnad af huggen sten i nuvarande Ladugårdslands-brons ställe.

Sedan, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom yttrade Nådiga önskan, Öfver-Ståthållaren för Eders Kongl. Maj:t i underdånighet framlagt författade projectritningar till omförmälde beslutade Bro- och Quai-anläggning omkring Packartorgsviken, har Eders Kongl. Maj:t, vid granskning af berörde ritningar, täckts i Nåder anse lämpligare att, i stället för den föreslagna Jernbron, en Quai af huggen sten uppföres, der den nuvarande Ladugårdslandsbron är belägen, samt att deremot Packartorgsviken igenfylls intill samma Quai; och som Comiterade öfver Börs-, Bro- och Hamnbyggnaderne så mycket heldre i underdånighet instämde uti denna Eders Kongl. Maj:ts Nådiga åsigt, som kostnaden för denna sednare Quai-anläggning komme att uppgå till vida mindre belopp, än för den föreslagna Bro- och Quai-byggnaden, uppdrogo Comiterade, enligt beslut den 5 October 1837, till vederbörande, att, i öfverensstämmelse dermed, förändra planen till byggnadsföretaget, med iakttagande tillika af de omständigheter, hvartill den väckta, ehuru ännu icke afgjorda frågan, att, medelst anläggande af en Canal ifrån Packartorgsviken genom Norrmalm och Träsket, intill Brunnsviken, förena sistnämnde sjö med Saltsjön, kunde gifva anledning, hvarefter de sålunda förändrade ritningarne skulle Eders Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning underställas.

Ritningen öfver denna Quai-byggnad är hos Eders Kongl. Maj:t af Öfver-Ståthållaren i underdånighet anmäld, uti skrifvelse den 9 December 1837; hvaruppå Eders Kongl. Maj:t, uti Nådigt svar den 22 i samma månad, denna Ritning i Nåder återsändt, för att tjena till efterrättelse vid Quai-byggnadens utförande.

De för Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-fonden af Comiterade upptagne lån, hvilka, enligt fondens ursprungliga ändamål, på sätt uti nästföregående Femårs-Berättelse är anfördt, erfordrats och blifvit använde till de dervid hufvudsakligen uppräknade större byggnads-företag, jemte ofvannämnde Quai-byggnad, men skola småningom genom Fondens inkomster amorteras, hafva utgjort vid slutet af:

År 1833	R:dr 455,966: 32.
” 1834	” 442,466: 32.
” 1835	” 439,183: 16.
” 1836	” 417,983: 16.
” 1837	” 422,566: 32.

varande alltså lånen under detta quinquennium minskade med 34,933 R:dr 16 sk. Banco, då skuldsumman vid 1833 års början var 457,500 R:dr.

Såsom uti sednaste Femårs-Berättelsen finnes omsformadt, äger *Brandvaks-Cassæ-administrationen*, att, af Hufvudstadens samtelige Husägare, i öfverensstämmelse med de grunder, som af Husägarnes Deputerade hvar tionde år beslutas och af Eders Kongl. Maj:t fastställas, uttaxera afgift till Brandvaks-Compagniets underhållande och förvalta densamma, jemte Brandvaks-Inrättningens Capital-fond, som småningom uppkommit genom öfverskott af den influtna afgiften, sedan erforderlige kostnader blifvit bestridde. Den reglering, som uti nämde Femårs-Berättelse åberopades, i afseende på Brandvaks-Inrättningen, var af Stadens Husägares Deputerade uppgjord år 1822, och genom Kongl. Brevet den 6 November samma år i Näder gillad, att för de tio följande åren, eller till och med 1831, tjena till efterrättelse; och sedan Deputerade, hvilka sammanträdt år 1832, för att, i följd af Kongl. Brefven den 1 Februari 1788 och 3 September 1799, undersöka, huruvida rättelser uti berörde reglering kunde för kommande år erfordras, afgifvit underdånigt Betänkande härom, hvilket Öfver-Ståthållare-Embetet uti underdånig skrifvelse den 31 December 1832 till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnadt, har Eders Kongl. Maj:t, enligt Nådiga skrifvelse den 16 Mars 1833, dels fastställt ny Instruction för Stadens Brandvaks-Cassæ-administration, dels i Näder sanctionerat ny Stat för Brandvaks-Compagniets aflöning och beklädnad, samt Inrättningens öfriga oeconomiska angelägenheter, att gälla ifrån och med år 1832 till och med det år, under hvilket Stadens Husägares Deputerade nästa gång skulle sammanträda; men sedermera har, på sätt i det föregående redan under Artikeln *Politie* finnes anfördt, i följd af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref till Öfver-Ståthållare-Embetet af den 7 Februari 1835, Brandvaks-Compagniet blifvit upplöst, och dess tjenstgöring, bestående uti nattvaks-patrullering i Hufvudstaden, öfverlemnadt åt den till förökadt antal den 1 Juni 1835 uppsatte Stadens Militaire-Corps, hvars organisation är förut omnämnd.

Brandvaks-afgiften erlägges fortfarande, med 35 skillingar per mille af fastighetsvärdet utaf stadens Husegare, eller, i deras ställe, af stadens Brandförsäkrings-Contor för de hus, hvilka 12 år varit brandförsäkrade. Brandvaks-Cassans fond, såsom ofvan nämnes, tillkommen genom öfverskott af dessa bidrag, utgjorde vid 1833 års slut, inberäknade då influten afgift samt räntor på utlånade medel, ett sammanlagdt Capital af 50,288 R:dr 6 sk. 7 rst. Banco, som derpå följde år var ökad med 8,096 R:dr 19 sk. 7 rst., hvaraf bestriddes det dåvarande Brandvaks-Compagniets underhåll, beklädnad

och sjukvård m. m., jemte bidrag till Öfver-Ståthållare-Embetet för nattpatrulleringens besörjande i Staden inom broarne genom Militaire-Compagniet; men under loppet af åren 1835 och 1836, sedan Brandvaks-Inrättningen, enligt hvad redan är nämndt, undergått den reorganisation, att nattvaks-patrulleringen öfver hela Hufvudstaden öfvertagits af den i Brandvaks- och Militaire-Compagniernes ställe inrättade Stockholms Stads Militaire-Corps, till hvars uppsättning och underhåll bidragits ifrån Brandvaks-Cassan med ungefärligen $\frac{3}{5}$ och af Borgerskapets Bemedlings-Commission med $\frac{2}{5}$, i proportion af det antal manskap, som förut behöfdes för hvardera af förutnämnde tvenne *Compagnier*, hafva Brandvaks-Cassans tillgångar betydligt medtagits, genom utbetalde 23,000 R:dr B:co till den nya Corpsens uppsättning; hvaremot underhåll af densamma, beräknadt årligen jemväl till 23,000 R:dr, blifvit betäckt af den berörde summa fullt motsvarande Brandvaks-afgiften, som årligen äfven lemnat öfverskott, i anledning af fortfarande förhöjningar i Egendomarnes Taxerings- eller Brandförsäkringsvärdet. Såsom följd häraf har, oaktadt inkomsterne sistnämnde tvenne år icke motsvarat utgifterne, ett mindre öfverskott likväl visat sig år 1837, då Cassans behållna Capital uppgick till 39,679 R:dr 22 sk. 5 rst. B:co, hvaruti äfven ingått den under Brandvaks-Cassæ-Administrationen ställda särskilda Fond, som varit anslagen till begravningshjelp och pensioner för f. d. Brandvaks-Compagniets Manskap och Befäl, utgörande 2,572 R:dr 30 sk. 9 rst. B:co. — En från Administrationen till Öfver-Ståthållare-Embetet insänd *Tableau* öfver förhållandet emellan Brandvaks-Cassans inkomster och utgifter för hvarje år, samt beskaffenheten af desamma, utvisar:

	År 1833.			1834.			1835.			1836.			1837.		
Att Intraderne utgjort:															
Brandvaksafgift	22,780	9	3	23,347	18	9	23,866	22	3	24,432	40	3	24,881	14	3
Räntemedel å utlånade Capitaler .	1,857	24	—	2,045	—	—	1,746	45	4	1,303	22	8	1,339	—	—
Summa Bico R:dr	24,637	33	3	25,392	18	9	25,613	19	7	25,736	14	11	26,220	14	3
Att Utgifterne varit:															
För Brandvaks-Compagniets aflö- ning, beklädnad, sjukvård, jemte hyra för tvänne Corps de Garde, ved och ljus till dem m. m.; den till Ofver-Ståthållare-Embete bestämda summan för Stadens Militaire-Corps's öfvertagande af Nattpatrulleringen i hela Staden, jemte pensioner och begravnings- hjelp	21,648	25	3	15,943	3	2	43,132	44	6	24,500	40	—	24,646	8	—
Administrationens Tjenstemäns lö- ner, jemte några mindre utgifter	1,722	30	—	1,352	44	—	1,347	12	—	1,394	10	—	1,253	34	—
Summa Bico R:dr	23,371	7	3	17,295	47	2	44,480	8	6	25,895	2	—	25,899	42	—

och att Brandvaks-Cassans Capital-fond, inberäknad Begravnings- och Pen-
sions-Cassorne, utgjorde vid

1833 års början	R:dr	49,021:	28.	7.
1834 "	"	50,288:	6.	7.
1835 "	"	58,384:	26.	2.
1836 "	"	44,675:	19.	11.
1837 "	"	39,359:	2.	2.

samt, enligt hvad förut säges, vid sistnämnde års slut " 39,679: 22. 5.

Angående *Stockholms Stads Inqvarterings-Inrättnings* upprinnelse och
beskaffenhet innehåller sednaste Femårs-Berättelsen fullständig upplysning.
Nu tillägges, att ifrån och med den 1 October 1834 Inqvarterings-ersätt-
ningarne i penningar till de här i staden förlagde Regement, Stater och
Corpser utgått, beräknade efter det af Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Stän-
der år 1830 fastställda förhållande emellan Silfver-speciemynt och Banco-
sedlar, i stället för den ditintills tillämpade beräkning af årliga medelcur-
sen emellan Svenskt och Hamburger Banco; samt att, i öfverensstämmelse
med Eders Kongl. Maj:ts Commissionen delgifna Nådiga Beslut, ifrån och
med 1837 års slut, Stadens skyldighet att betala inqvartering till Kongl.
Hof-Staten upphörer i mon af de vid Hof-Staten då anställda Embets- och
Tjenstemäns afgång, samt på en gång upphört i afseende på Livrée- och

Oeconomic-

Oeconomie-Betjeningen, hvars inqvarterande Eders Kongl. Maj:t förklarar sig vilja låta på annat sätt ombesörja.

Inqvarterings-afgiften af Fastigheter har under de tvenne första åren af ifrågavarande quinquennium, likasom under det föregående, beräknats sålunda, att hvarje Riksdaler Brandvaks-afgift motsvarats af Fyratio skillingar Inqvarterings-afgift; hvaremot åren 1835, 1836 och 1837 En Riksdaler Brandvaks-afgift motsvarat 32 sk. uti Inqvarterings-afgift; och den andel, som af Borgerskapet blifvit erlagd, har, enligt af Borgerskapets Äldste fattade, efter de uppgifne behofven lämpade beslut, uttaxerats år 1833 till hälften, år 1834 till $\frac{3}{4}$ och åren 1835, 1836 och 1837 till $\frac{5}{8}$ af den hvardera året på Borgerskapet uttaxerade ordinarie Contributionssumma till staden.

Inqvarterings-Verkets Intrader hafva varit:

	År 1833.		1834.		1835.		1836.		1837.						
Tolag samt dubbla Våg- och Mätarepenningar	40,880	8	—	39,401	3	8	42,256	19	5	40,647	29	11	40,161	8	10
Inqvarterings-afgift af Hus och Borgerskapet	34,645	12	6	35,350	1	6	28,585	8	—	29,653	40	—	30,236	34	—
Summa B:co R:dr	75,525	20	6	74,751	5	2	70,841	27	5	70,301	21	11	70,397	42	10

Hvaremot utgifterne utgjort:

	År 1833.		1834.		1835.		1836.		1837.						
Inqvarterings-penningar och hus-hyror m. m.	71,720	28	2	68,857	33	9	63,356	10	1	64,273	7	10	63,694	13	4
Casernhusens underhåll	971	6	10	1,315	27	6	2,556	17	8	1,117	36	3	2,976	3	4
Administrations-kostnad	4,154	14	—	4,114	12	—	4,200	23	1	4,113	47	9	4,314	22	9
Summa B:co R:dr	76,846	1	—	74,287	25	3	70,113	2	10	69,504	43	10	70,984	39	5

Resultatet af Inqvarterings-Verkets förvaltning under åren 1827—1832 var en behållning, Verket till godo, af 30,205 R:dr 39 sk. 3 rst. B:co, ehuru taxeringen under hela tiden bibehållits oförändrad, och ehuru utgifterne under det sista året öfverstigit inkomsterne. Uti den sednaste Femårs-Berättelsen uttrycktes, i anledning häraf, det omdöme, att ett sådant förmonligt resultat af förvaltningen icke kunde påräknas för de derefter kommande åren, enär, utom den förhöjning af Inqvarterings-medlen till Eders Kongl. Maj:ts Lif-Garde till Häst och Kongl. Svea Artilleri-Regemente, hvilken blifvit en följd af desse Regementers ökade Stat, Coursens ovanliga stegring skulle ansenligen betunga Inqvarterings-Verkets Cassa. Olägenhe-

ofver-Ståthållarens Femårs-Berättelse.

ten af kursförhållandet är, på sätt förut blifvit anmärkt, undanröjd; men utbetalningarne, i följd af de ökade Staterne, hafva egt rum; och då förtecknade inkomster för åren 1833—1837 utgjort 361,817 R:dr 21 sk. 10 rst., men utgifterne varit 361,736 R:dr 16 sk. 4 rst., har endast en behållning af de förra uppstått af 81 R:dr 5 sk. 6 rst., för alla Fem åren beräknad. Enligt hvad uti den sednaste Femårs-Berättelsen uppgafs, egde Inqvarterings-Verket vid 1833 års början en Capital-behållning af 48,333 R:dr 16 sk., som besparades till möjligen inträffande utomordentliga behof; men härvid anmärkes, att denna summa endast var sammantagne beloppet af Fondens vid berörde tid emot ränta utlånade Capitaler. Deremot göres nu följande jemnförelse, för att bedöma Inqvarterings-Verkets ställning och hela tillgång vid 1833 års början och vid 1837 års slut.

Inqvarterings-Verket egde vid början af år 1833:

Emot ränta utlånade Capitaler	48,333: 16. —
I Rikets Ständers Bank innestående	21,976: 11. 10.
Värdet af Inqvarterings-Verkets Fastigheter	51,000: — —
samt hos Uppbördsmän balancerade fordringar, förskotter till redovisning, upplupne, men oingångne räntor m. m.	4,324: 34. 1.
Summa B:co R:dr	125,634: 13. 11.

Och vid slutet af år 1837:

Emot ränta utlånade Capitaler	58,666: 32. —
Uti Rikets Ständers Bank innestående	32,975: 24. —
Värdet af Fastigheter	51,000: — —
och hos Uppbördsmännen balancerade fordringar, förskotter till redovisning, upplupne, men oingångne räntor m. m.	3,535: 15. 4.
Summa B:co R:dr	146,177: 23. 4.

Inqvarterings-Verkets Capital under åren 1833—1837 har alltså förkofrat sig med 20,543 R:dr 9 sk. 5 rst. B:co.

Härvid anmärkes, att Inventarier uti Inqvarterings-Verkets Egendomar icke äro uti räkenskaperne bland Verkets tillgångar i värde upptagne, men att under detta quinquennium ingått ersättning i contante medel för inventarier, upplätne till begagnande under den tid Casernerne varit till Chole-rasjukhus använde; och har denna ersättning, beräknad ibland Verkets tillgångar, bidragit att öka Fondens Capital.

Af en, i följd af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga befallning tillsatt serskild Comité, har Förslag till ny Inqvarterings-Ordning för Stockholms Stad blifvit utarbetadt, hvilket förslag sedermera, efter den tid denna Berättelse

omfattar, blifvit till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemnadt, och, efter vederbörandes hörande, varit föremål för Eders Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning.

Slutligen tillägges i underdånighet, att, utom de af Stads-Cassan bestridda aflönings-summor till stadens Embets- och Tjenstemän samt Betjente, *anslag af Statsmedel till löner m. m. för Öfver-Ståthållare-Embetet* utgått, och, enligt 1837 års Stat, utgjort följande belopp, nemligen:

Löner till Öfver- och Under-Ståthållaren, samt Öfver-Ståthållare-Embetets Canzlis Tjenstemän och Betjente:		
Penningar	11,515: 20. 10.	
och tillökning för 875 tunnor Spannmål, genom högre Riks-Markegångspris, än minimivärdet, 6 R:dr per tunna	710: 45. —	12,226: 17. 10.
Till Krono-Uppbörds-Verket i Stockholm		7,648. — —
Till Policens vidmakthållande härstädes, (föret anmärkt vid Art. <i>Politie</i>)		15,000. — —
		<hr/> 34,874: 17. 10.
Å Riks-Statens Tredje Hufvud-Titels Besparingar: tillökning i Öfver-Ståthållarens Taffelpenningar	1,816: 1. 7.	
Serskildt anslag för 4 Vaktknektar vid Gåldstugan:		
Penningar	210. — —	
Tillökning för 4 tr: Spannmål 3: 12. —	213: 12. —	2,029: 13. 7.
Till hyra för de rum Öfver-Ståthållare-Embetets Canzli och Kongl. Slotts-Rätten för Stockholms Slott och Stad begagna		1,000. — —
		<hr/> Summa B:co R:dr 37,903: 31. 5.

Härjemte bifogas underdånigst en *Tabell*, hvaruti de uppgifter rörande Hufvudstaden, hvilkas meddelande i Tabellform Eders Kongl. Maj:t i Nåder föreskrifvit, blifvit intagne, så vidt sådant låtit sig göra; och får Öfver-Ståthållare-Embetet i afseende på denna Tabell, hvilken är uppgjord efter ungefärligen

samma grunder, som de vid Öfver-Ståthållare-Embetsets förra Femårs-Berättelse fogade Tabeller, i underdånighet tillägga följande upplysningar:

1:o Af de i Tabellens 1:sta column upptagna 3,947 *Hus och Tomter* äro endast 3,685 för *Bevillnings* erläggande uppskattade; varande deras *Taxerings-värde* i Tabellen utfördt efter medeltal för åren 1833—1837. Bland de icke värderade husen och tomterne ägas 58 af Eders Kongl. Maj:t och Kronan, 87 af allmänna Bolag, Stadens Egendomar och Södra Ström-qvarnen derunder inberäknade, samt 62, hvaribland 3 qvarnar, af fromma Stiftelser: 4 disponeras af Academie-Staterne och 51 innehafvas under Boställs-rätt. De 30 *Qvarnar*, som utom de 4 nyssnämde finnas i Hufvudstaden, äro inbegripne i ofvanberörde antal af taxerade hus och tomter; äfvensom i det derå utsatte taxerings-beloppet ingått uppskattningsvärdet af den del af Stadens *jord*, som disponeras af enskilde personer.

2:o I afseende på de dels i Tabellen influtne uppgifter om arealen och hemmantalet af *Åker, Ångsmark, Skog* och *Betesmark*, dels orsakerna, hvarföre i Tabellen ej kunnat uppgifvas hvarken *utsädet* af serskilda sädeslag eller *medelafkastningen* deraf, åberopas underdånigst hvad härom är anfördt i upplysningarne vid de Tabeller, som bifogats Öfver-Ståthållare-Embetsets förut afgifna underdåniga Femårs-Berättelser. *Afkastningen* af *Potatoes* och *Tobak* är upptagen enligt de underrättelser, hvilka genom Mantals-Commissarierna och Police-betjeningen inhemtats vid sednast förrättade Mantals-skrifning, och kan endast anses approximativt beräknad.

3:o Det i Tabellen införda antalet af *underhållne kreatur* har blifvit inhemtadt på samma sätt efter Stadens invånares egne uppgifter, men är otvifvelaktigt för lågt, i synnerhet hvad beträffar Hästarne, hvilkas nu uppgifna antal vida understiger det i sista Femårs-Berättelsen upptagna, hvar till dock anledning till en del lärer vara den, att de Kongl. Hofstallens och Garnizonens Hästar den sednare gången icke tagits i beräkning.

4:o Beloppen af *Bevillningen* äro uppgifne till medeltal för Fem år, ifrån och med år 1837. *Bevillningen af gåfvor och Testamenten* har utgjort 17,147 R:dr 40 sk. 2 rst., samt af *Vinster* 8,793 R:dr 46 sk. 1 rst. — Såsom *Bränvins-brännings-avgift* är i Tabellen införd den årliga avgift, som för rättigheten att destillera bränvin erlægges till Stadens Cassa af ett Bolag, på hvilket denna rättighet, enligt Contracter af den 19 Januari och 31 Augusti 1825, är öfverlåtten; varande af Eders Kongl. Maj:t, genom Nådigt Beslut den 23 Januari 1827, förordnad, att, så länge å Drätsel-Commissionens sida icke i underdånighet sökes någon förän-

dring i den af Staden begagnade destillerings-rättighet, densamma kommer att fortfara med lika antal pannor och enahanda pannerymd, som hitintills, under iakttagande af de för öfrigt dervid fästade vilkor.

5:o *Boskaps- och Åker-skatten* har, fortfarande, blifvit erlagd af Borgerskapet, genom dess Bemedlings-Commission, med 130 R:dr årligen, enligt ett emellan Kongl. Kammar-Collegium och Staden den 26 October 1787 afslutadt och sedermera tid efter annan förnyadt Contract.

6:o Den *Roterings-kostnad*, hvilken Tabellen upptager, är kostnaden för underhållet af 100 Båtsmän, enligt Kongl. Brevet den 28 Februari 1678; och hafva medlen dertill, såsom jemväl i den föregående Berättelsen blifvit omnämndt, utgått af Borgerskapets ordinarie Contributions-summa.

7:o *Kostnaden för Stadens Styrelse*, hvarom fullständiga uppgifter redan i Berättelsen blifvit meddelade, har ansetts icke böra i Tabellen inflyta, af samma skäl, som omförmälas i 14:de punkten af 1828 års Tabellupplysningar.

8:o Hvad under rubriken *Clereciets underhåll* är infördt, utgör Stadens Åtta Territorial-Församlingars Pastorers, Comministrars och Kyrkobetjening, samt Tyska och Finska Församlingarnes Presterskaps och Kyrkobetjeningens åtnjutna inkomster af Församlingarnes invånare, till de belopp, hvartill dessa inkomster och löneförmoner antagits vid 1837 års Bevillningstaxering, och uti hvilka äfven beräknade värden af Boställden ingått. — Till Clereciets aflöning utgå dessutom årligen ifrån Stats-Verket 1086 R:dr 32 sk. i penningar samt 651 $\frac{7}{8}$ tunnor Spanmål, motsvarande, å 6 R:dr per tunna, 3,911 R:dr 12 sk.; hvarförutan Klockaren vid Danviks Hospital, som förut af Stats-Verket åtnjutit 8 tunnor Spanmål, numera i stället erhåller en lön af 133 R:dr 16 sk., till följd af Eders Kongl. Maj:ts Nädiga Bref den 19 December 1835. Äfven betalas af Stads-Cassan till Storkyrko-Församlingens Comministrar 66 R:dr 32 sk., och till den vid Stadens häkten tjänstgörande Prestman 200 R:dr, samt af Borgerskapets Bemedlings-Commission, af de under dess förvaltning stående Nyströmska Testaments-medlen, ytterligare till sistnämnde Prestman 200 R:dr; kommande likväl, sedan 200 R:dr å Stadens Siat blifvit till bemälde Fång-predikant anslagne, omförmälde 66 R:dr 32 sk. att successive indragas. För öfrigt bör till kostnaden för Clereciet i Hufvudstaden räknas underhållet af hyresfria Boställden för de flesta bland Clereciet, samt hvad af Kongl. Hofvets och Statens medel erlægges till aflöning för Clereciet vid Hof- och Garnizons-Församlingarne, äfvensom för Predikanterne vid Norra och Södra Corrections-Inrättningarne härstädes.

9:o Såsom *Fattigförsörjnings-medel* äro i Tabellen upptagne, efter medeltal för ifrågavarande tid: a) Allmänna Fattigförsörjnings-afgiften af stadens invånare, 36,057 R:dr 46 sk. 9 rst.; b) Böter för underlåtenhet att betala Krono-Utskylder, 2,747 R:dr 40 sk. 7 rst.; c) Curhus-afgift, 5,796 R:dr 11 sk. 5 rst.; hvilka alla inkomster under dessa Titlar ingå till stadens Fattigvårds-Direction och af densamma, efter gifne föreskrifter, förvaltas; och d) De inom hvarje Församling åtagne och uppburne samt af deras serskilda Fattigvårds-Directioner disponerade Fattig-, Collect- och Arm-bösse-medel samt vanliga Fattig-afgifter vid bröllop, barn-dop och begrafningar, tillsammans approximativt beräknade till 22,000 R:dr.

10:o Beträffande *Skjutshållnings- och Våghållnings-kostnaden* åberopar Öfver-Ståthållare-Embetet i underdånighet de derom i upplysningarne i afseende på 1833 års Tabell uppgifne förhållanden, hvilka ännu fortfara; i följd hvaraf någon uppgift på berörde slags kostnad ej kunnat uti den ifrågavarande Tabellen införas.

11:o Till *diverse onera* äro hänförde och beräknade i medeltal för oftanämnde Fem år:

Matlagspenningar och Sterbhus-afgift till Justitiæ-Statens aflöning . . . . . R:dr	3,125: 12. 11.
Salu-accis . . . . . ”	7,500. — —
Bränvins-minuterings-afgift . . . . . ”	9,922: 28. —
Afgift till Wadstena Krigsmanshus-Cassa, för Fastighetsköp . . . . . ”	1,539: 12. 6.
Dito, såsom Centonal af Ecclesiastik-Statens löner . . . . . ”	53: 20. 9.
Capitations-afgift till Ridarhus-Cassan . . . . . ”	452: 38. 5.
Gatulyshållnings-kostnad, approximativt	20,000. — —
Kostnad för Gatornes renhållning, dito	70,000. — —
Afgifter af Territorial-Församlingarnes innevånare till Kyrko-Cassorne, för reparationer å kyrkorne och skolbyggnaderne, samt Håfgångs-afgifter, enligt Krono-Uppbörds-Commissariernes uppgifter	19,087: 39. 7.
Den å Borgerskapet uttaxerade ordinarie Contributions-summa, efter afdrag af den i serskild column uppförde Roterings-kostnaden	28,634: 43. —
Serskildt uttaxerad bidrag af Borgerskapet till Börs-, Bro- och Hamnbyggnads-Fonden	8,215: 3. 2.

Brandvaks-afgift af Fastigheter	23,861: 30. 6.
samt Inqvarterings-afgift af Hus och borgerlig Rörelse	31,694: 9. 7.
Tillsammans B:co R:dr 224,086: 40. 5.	

hvilket utgör den summa, hvartill diverse onera i Tabellen äro upptagne.

Med djupaste undersätlig vördnad, trohet och nit framhärdar

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåte,

AXEL MÖLLERHJELM.

F. EDELSTAM.

Stockholm den 31 December 1839.
